

ADALET
İSTANBUL

D E R G İ S İ

Yıl: 12 Sayı: 24

İstanbul Adliyesi Dergisi

Ocak 2025

Turan KULOĞLU / Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürü
ADALETİN TEMELLERİ VE
TOPLUMSAL DÜZEN: SOSYAL MEDYA
YARGISININ TEHLİKELERİ

Prof. Dr. Ali Cem BUDAK
Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı Başkanı
LUHMANN, YABANCI İFLAS
KARARLARININ TENFİZİ VE
YARGI İÇTİHA TLARI

Buse Naz ÇİÇEK / İstanbul Hakimi
HUKUKUN EKONOMİK ANALİZİ KAPSAMINDA
DAVRANIŞSAL İKTİSAT TEORİLERİNİN
CEZA MUHA KEMESİNE YANSIMA HALLERİ

armelson

TÜRKİYE'NİN YÜKSELEN DEĞERİ

ORKUN-2053 DALDIRMA SONARI

TÜRKİYE'DE YERLİ VE MİLLİ OLARAK
GELİŞTİRİLEN İLK DALDIRMA SONARI

Genel Özellikler

- Denizaltı Savunma Harbi Sonarı
- Helikopter ve İnsansız Su Üstü Deniz Aracı Entegrasyonu
- Hem Derin Hem de Sığ Sularda Yüksek Tespit Performansı
- Yüksek Kaynak Seviyesi İle Uzun Menzilli Hedef Tespiti
- Optimum Derinlik Seçimi İçin Entegre Performans Modelleme Yazılımı

HAYATI KOLAYLAŞTIRAN VİNOV DÜNYASI SİZİ BEKLİYOR

İster bireysel ister ticari, ödeme yapanlar için ekstra limit ve taksitlendirme, ödeme alanlar için vadesinden önce tahsil ve devir gibi birçok özelliikle, onlarca sektörde ödeme ve tahsilatlar Vinov güvencesinde.

VakıfBank, daima seninle.

Vinov, bir VakıfBank inovasyonudur. Vinov uygulamasını indirmek için Android 5.0 ve sonrası, iOS 11.0 ve sonrası sürümleri gerekmektedir.

 VakıfBank

Vinov ürününün kullanımı ve kullanımında mevcut olan ekstra limit, erken tahsil etme, devir gibi fonksiyonların kullanımını müşteriler ile Banka arasında imzalanan Vinov Sözleşmesi çerçevesinde Bankanın belirlediği kurallar doğrultusunda yapılır. Bankanın müşteriler ile imzalanan diğer sözleşmelerden ve ilgili kanunlardan kaynaklanan hakları saklıdır.

FORMA SATIN ALMAK İÇİN KODU OKUTUN

TFF

Adalet İstanbul Dergisinin Değerli Okurları,

Uzun yıllar İstanbul Adliyesinde Sulh Ceza Hâkimliği ve Ağır Ceza Başkanlıkları görevlerini ifa ettikten sonra, 21.06.2023 tarih ve 2023/308 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Adalet Bakan Yardımcısı olarak atanmamdan dolayı ayrıldığım İstanbul Adliyesi'ne Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kararı ile İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı olarak dönmenin mutluluğu içerisindeyim.

HSK Kararnamesi ve Mazeret Kararnamesi ile Adliyemizden ayrılan ve Adliyemize gelen tüm değerli Başsavcılar, Başsavcı Vekilleri, Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarımıza yeni görevlerinde başarılar diliyorum.

Adalet, toplumların huzur ve barış içinde yaşayabilmesi için vazgeçilmez bir unsurdur. İnsan haklarının temeli ve hukuk sistemimizin temel taşı olan Adalet, bireylerin haklarının korunmasını ve eşit bir şekilde uygulanmasını sağlar. Bizler de bu anlayışla, İstanbul Adliyesi ve Yargı camiası olarak her zaman adaletin güvencesi olmaya devam ediyoruz.

2014 yılında yayın hayatına başlayan Adalet İstanbul Dergisinin 24. sayısı ile siz değerli okuyucularımızın karşısındayız. Yayın kurulu olarak bu sayımızda da içeriklerimizi hazırlarken siz değerli okurlarımızı İstanbul Adliyesi'nden ve Adalet Camiasından en güncel haberler ve birbirinden kıymetli içerikler ile karşılamayı hedefledik.

Adalet İstanbul Dergisi, İstanbul Adliyesi ile ilgili haber ve etkinlikler dışında tüm Adalet Teşkilatını ilgilendiren konuları içerdiğinden, Adalet camiasına dergicilik konusunda öncülük etmektedir. Ayrıca dergimizde makale, deneme, şiir, fotoğraf, haber ve etkinliklerden oluşan zengin bir içerik bulunmaktadır.

Adalet İstanbul Dergisinin bu günlere ulaşmasında emeği geçen başta Yayın Kurulu olmak üzere; içerikleriyle dergimizi zenginleştirmemize yardım eden tüm değerli Hâkim, Cumhuriyet Savcıları ve İstanbul Adliyesi personellerine en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, yeni yılın insanlığa, milletimize ve Adalet camiasına sağlık ve esenlikler getirmesini diliyorum, saygı ve selamlarımı sunuyorum.

Akın GÜRLEK
İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı

AKSUVİTAL

Bağışıklığınızı Güçlendirin

Kışa Hazır Olun!

**%35 İNDİRİM
KODU**

HUKUK35

Tüm ürünlerde geçerlidir.

shop.aksuvital.com.tr

"İçindeki Doğa"

Adalet İstanbul Dergimizin Kıymetli Okurları;

Her sayısı ile Adliyemizin ve Yargı Camiasının sesi olan Adalet İstanbul Dergisinin 24. sayısı ile, bu yeni yılda siz kıymetli okurlarımızla buluşmanın heyecanını yaşıyoruz.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı iken Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunun 02/10/2024 tarihli oturumunda yapılan seçim sonucunda Yargıtay Üyeliğine seçilen kıymetli dostum Sayın Şaban YILMAZ'a bugüne kadar Adalet Teşkilatına ve Adliyemize yapmış olduğu katkılardan dolayı teşekkür ediyor, yeni görevi için kutluyorum.

Adalet Bakan Yardımcısı iken Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin 02.10.2024 Tarihli ve 1291 Sayılı Kararı ile İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına atanan Sayın Akın GÜRLEK'e Adliyemize hoş geldiniz diyor ve yeni görevinde başarılar diliyorum.

Mazeret Kararnamesi ile Adliyemizden ayrılan ve Adliyemize gelen tüm Hâkim, Cumhuriyet Savcıları ve Başsavcı Vekillerimize yeni görevlerinde başarılar diliyorum.

Adalet, bireylerin haklarının korunması ve toplumsal düzenin sağlanması için vazgeçilmez bir değerdir. Toplumun tüm kesimlerine eşit mesafede duran, tarafsız ve etkin bir adalet mekanizması, hukukun üstünlüğünün temel dayanağıdır. Adaletin tesisi, sadece yasaların uygulanmasıyla değil; aynı zamanda vicdan, etik değerler ve insan onuruna saygı ile mümkün olur.

Güvenilir bir adalet sistemi, bireylerin hak arama yollarını kolaylaştırır ve toplumun tüm üyelerinin hukuki güvenlik içinde yaşamalarını sağlar. Bu nedenle adaletin güçlendirilmesi, bir toplumun gelişmişlik düzeyinin ve medeniyet anlayışının en önemli göstergelerinden biridir. Adalet camiası olarak bizler de bu şuurla çalışmalarımızı yürütüyoruz.

Her sayısı büyük bir ilgiyle takip edilen dergimizin daha da ilerlemesi için emek veren Yayın Kurulumuz ile değerli içerikleriyle dergimize katkıda buluna Tüm Hâkim, Cumhuriyet Savcısı, Avukat ve Adliye personellerimize en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Sözlerimi tamamlarken hukuki, güncel ve kültürel konuları ele alarak hazırladığımız Adalet İstanbul Dergimizin tüm okurlarımız için keyifli ve faydalı olmasını temenni ediyor; yeni yılın insanlığa, milletimize ve adalet camiasına sağlık ve esenlikler getirmesi diliyorum, saygı ve selamlarımı sunuyorum.

Bekir ALTUN

**İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi
Adalet Komisyonu Başkanı**

İmtiyaz Sahibi Akın GÜRLEK
İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı
adına Cumhuriyet Başsavcısı

Genel Yayın Yönetmeni Abdurrahman ÜŞENMEZ
Cumhuriyet Başsavcı Vekili

Yayın Kurulu Başkanı Abdurrahman ÜŞENMEZ
Cumhuriyet Başsavcı Vekili

Yayın Kurulu Hacı Hasan BÖLÜKBAŞI
Cumhuriyet Başsavcı Vekili
Emin AYDINÇ
Cumhuriyet Savcısı
İbrahim ÇİÇEK
Cumhuriyet Savcısı
Hakan AKSOY
Cumhuriyet Savcısı
Nursel BEDİR
Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Kaan ÖZKUBAT

Editör Hüseyin YILMAZ, Burak AYAS

Fotoğraf Murat AKSAK

Grafik Tasarım Seçkin DELİGÖZ

Yayın Hazırlık Maya Basın Yayın ve Matbaacılık
Davutpaşa C. Güven İş Merkezi
No: 83 A Blok - 56
Topkapı / İstanbul

Baskı Ümit Matbaacılık
Litros Yolu 2 Matbaacılar Sitesi
D:ZA/6 Zeytinburnu 34010 İstanbul

Baskı Tarihi Ocak 2025

Yayın Türü 6 ayda bir / Yerel süreli yayın

Dergimize katkıda bulunmak isteyen okurlarımız aşağıda
verilen iletişim bilgilerini kullanarak irtibata geçebilirler.
Saygıyla duyurulur.

İstanbul Adalet Sarayı
Sosyal İşler Müdürlüğü

3. Kat, C1 Blok

Tel: 0 (212) 375 75 75

Dahili: 52561 - 52569

adaletistanbuldergisi@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Sayı: 24

Yıl: 12

OCAK 2025

ISSN: 2148-788X

9

BİZDEN SİZE

10

**İSTANBUL CUMHURİYET BAŞSAVCISI
SAYIN AKIN GÜRLEK GÖREVE BAŞLADI**

12

**ADALETİN TEMELLERİ VE TOPLUMSAL DÜZEN:
SOSYAL MEDYA YARGISININ TEHLİKELERİ**
Turan KULOĞLU
Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürü

16

**RÖPORTAJ:
ULUSLARARASI SAVCILAR BİRLİĞİ BAŞKANI
SAYIN JUAN BAUTISTA MAHIQUES**

22

**İLAMA BAĞLANAN ALACAĞIN İTİRAZIN
KALDIRILMASI VE İFLAS DAVASINA KONU EDİLMESİ
HALİNDE HUKUKİ YARAR DEĞERLENDİRMESİ**
Özlem AKTAŞ
İstanbul Ticaret Mahkemesi Başkanı

28

SIRA - ŞİİR
Osman SAĞLAM
İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekili

30

**HUKUKUN EKONOMİK ANALİZİ KAPSAMINDA
DAVRANIŞSAL İKTİSAT TEORİLERİNİN CEZA
MUHAKEMESİNE YANSIMA HALLERİ**
Buse Naz ÇİÇEK
İstanbul Hakimi

42

ÇERKEZ HASAN VAKASI
İbrahim ÇİÇEK
İstanbul Cumhuriyet Savcısı

50

FOTOĞRAFLAR
Fatih AYANOĞLU
İstanbul Cumhuriyet Savcısı

52

KİRAZA ŞEBNEM DÜŞTÜ
Rüveyda YAŞAR
İstanbul Hakimi

54

**LUHMANN, YABANCI İFLAS KARARLARININ
TENFİZİ VE YARGI İÇTİHATLARI**
Prof. Dr. Ali Cem BUDAK
İstanbul Ticaret Üniversitesi Medeni Usul ve
İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı Başkanı

58

SOYUT RESMİN SERÜVENİ
Şule ASİLTÜRK
İstanbul Hakimi

62

**UYUŞTURUCU VE UYARICI MADDE KULLANMA
SUÇLARI: FAİL VE MAĞDUR SIFATININ BİRLEŞMESİ**
Ömer YILDIRIM
İstanbul Hakimi

67

HAKKINI HELAL ET ŞEHİDİM - ŞİİR
Salih KÖSE
İstanbul Adliyesi Memur

67

ADALET - ŞİİR
Funda Aylin CÖMERT
İstanbul Adliyesi Memur

68

**ÖZEL OKULLARDA EĞİTİM ÜCRETİNİN
BELİRLENMESİ İHTİLAFI**
Fatih DURMUŞ
İstanbul Ticaret Mahkemesi Başkanı

76

FOTOĞRAFLAR
Şeymanur KILIÇ
İstanbul Hakimi

78

TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ GEÇERLİLİĞİ
Pınar KONAKÇI
İstanbul Hakimi

86

DEMOKRASİ VE ÖZGÜRLÜKLER ADASI ZİYARETİ
Aleyna BAŞAK
28. Dönem Hakim Adayı

90

SEFERİHİSAR - ANI
Nuray GÜRKAN TÜZÜN
İstanbul Hakimi

94

**E-DURUŞMA SİSTEMİNDE DİKKAT EDİLMESİ
GEREKEN USULİ MESELELER**
Rabia YAZKAN
İstanbul Hakimi

100

YOLCULUK
Duygu AKKURT
İstanbul Hakimi

102

HABER VE ETKİNLİKLER

Her yerde Prestijiniz Var

Katlanın Bankkart Lira'lerden Prestij Lezzet rotasında onca keyifli anlara, ücretsiz Lounge konforundan Fast Track ile hızlı ve kolay geçişe kadar birçok ayrıcalık Bankkart Prestij ve Bankkart Prestij Plus kartlar ile sizi bekliyor.

bankkart
Prestij

Ziraat Bankası
Bir bankadan daha fazlası

bankkart
Prestij plus

Bizden Size

KIYMETLİ ADALET İSTANBUL DERGİSİ OKUYUCULARI;

A Adalet İstanbul Dergisi'nin 24. sayısı ile bir kez daha sizlerle buluşmanın gururunu ve mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sayıda da siz değerli okurlarımıza ilk günkü gibi heyecanla zengin bir içerik sunabilmek için gayret gösterdik.

Adalet Bakan Yardımcısı iken Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin 02.10.2024 Tarihli ve 1291 Sayılı Kararı ile İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına atanan Sayın Akın GÜRLEK'e, Yayın Kurulu olarak Adliyemize hoş geldiniz diyor ve yeni görevinde başarılar diliyoruz.

İstanbul Adliyesi'nin koordinasyonunda 32 takımın katılımıyla gerçekleştirilen "Şehit İstanbul Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim KIRAZ 9. Geleneksel Futbol Turnuvası" 17.12.2024 Salı günü gerçekleştirilen açılış maçıyla başladı. Bu vesileyle turnuvaya katılan bütün takımlara başarılar diliyoruz.

Dergimizin yeni sayısının oluşumunda hukuki, tarihi, ve sanatsal yazıları ile katkı sağlayan tüm Hakim, Cumhuriyet Savcısı, avukat ve personellerimiz ile öğretim üyelerine şükranlarımızı sunuyoruz.

Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürü Sayın Turan KULOĞLU'nun "Adaletin Temelleri ve Toplumsal Düzen: Sosyal Medya Yargısının Tehlikeleri" adlı makalesini, Uluslararası Savcılar Birliği Başkanı Sayın Juan Bautista MAHIQUES ile yapılan röportajı, İstanbul Ticaret Mahkemesi Başkanı Özlem AKTAŞ'ın "İlama Bağlanan Alacağın İtirazın Kaldırılması ve İflas Davasına Konu Edilmesi Halinde Hukuki Yarar Değerlendirmesi" adlı makalesini, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Sayın Osman SAĞLAM'ın "Sıra" adlı şiirini, İstanbul Hakimisi Buse Naz ÇİÇEK'in "Hukukun Ekonomik Analizi Kapsamında Davranışsal İktisat Teorilerinin Ceza Muhakemesine Yansıma Halleri" adlı makalesini, İstanbul Cumhuriyet Savcısı İbrahim ÇİÇEK'in "Çerkez Hasan Vakası" adlı makalesini, İstanbul Cumhuriyet Savcısı Fatih AYANOĞLU'nun kadrajından Mardin'in tarihi mekanlarını, İstanbul Hakimisi Rüveyda YAŞAR'ın "Kiraza Şebnem Düştü" adlı denemesini, İstanbul Ticaret Üniversitesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ali Cem BUDAK'ın "Luhmann, Yabancı İflas Kararlarının Tenfizi ve Yargı İçtihatları" adlı makalesini, İstanbul Hakimisi Şule ASILTÜRK'ün "Soyut Resmin Serüveni Belki Biraz Biz Bize Sergi-1 / Tanışma" adlı resim ve yazısını, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Ömer YILDIRIM'ın "Mağdursuz Suç (Victimless Crime) Örneği Olarak Uyuşturucu Ve Uyarıcı Madde Kullanma Suçları: Fail Ve Mağdur Sifatının Birleşmesi" adlı makalesini, İstanbul Adliyesi Memuru Salih KÖSE'nin "Hakkını Helal Et Şehidim" adlı şiirini, İstanbul Adliyesi Memuru Funda Aylin CÖMERT'in "Adalet" adlı şiirini, İstanbul Ticaret Mahkemesi Başkanı Fatih DURMUŞ'un "Özel Okullarda Eğitim Ücretinin Belirlenmesi İhtilafı" adlı makalesini, İstanbul Hakimisi Şeymanur KILIÇ'ın kadrajından fotoğrafları, İstanbul Hakimisi Pınar KONAKÇI'nın "Tahkim Sözleşmesinin Şekli Geçerliliği" adlı makalesini, 28. Dönem Hakim Adayı Aleyna BAŞAK'ın "Demokrasi Ve Özgürlükler Adası Ziyareti" adlı gezi yazısını, İstanbul Hakimisi Nuray GÜRKAN TÜZÜN'ün "Seferihisar" adlı anısını, İstanbul Hakimisi Rabia YAZKAN'ın "E-Duruşma Sisteminde Dikkat Edilmesi Gereken Usuli Meseleler" adlı makalesini, İstanbul Adliyesi Yazı İşleri Müdürü Emre PEHLİVAN'ın "Gel" adlı şiirini, İstanbul Hakimisi Duygu AKKURT'un "Yolculuk" adlı denemesini dergimizin sayfalarında bulabilirsiniz.

Bununla birlikte adliyemizde misafir ettiğimiz ve ziyaretlerde bulunduğumuz etkinliklerimizi de dergimizin sayfalarında ilgiyle okuyacağınıza eminiz.

Saygılarımızla...

Yayın Kurulu

İSTANBUL CUMHURİYET BAŞSAVCISI SAYIN AKIN GÜRLEK GÖREVE BAŞLADI

Hakimler ve Savcılar Kurulu Kararı ile İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı olarak atanan Sayın Akın GÜRLEK göreve başladı. Adliyemiz protokol kapısında gerçekleştirilen karşılama törenine İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN, İstanbul Adalet

Komisyonu Üyesi Sayın Ahmet Önder KOCADEMİR, İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekilleri, Hakim ve Cumhuriyet Savcıları, adliye personeli ile basın mensupları katıldı. Törende İstanbul Adalet Komisyon Başkanı Bekir ALTUN, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Akın GÜRLEK'e çiçek takdiminde bulundu. ■

ADALETİN TEMELLERİ VE TOPLUMSAL DÜZEN: SOSYAL MEDYA YARGISININ TEHLİKELERİ

Turan KULOĞLU
Adalet Bakanlığı
Personel Genel
Müdürü

Toplumsal düzenin korunması ve adaletin sağlanması, hukukun üstünlüğüne olan inançla mümkündür. Sosyal medya platformları, bireylerin bilgiye erişimini ve fikirlerini paylaşmasını kolaylaştırmış olsa da, bu platformlarda yapılan yargılamalar, hukukun işleyişini tehdit edebilir. Sosyal medya yargılamalarının adalet duygusunu zedelemesi, toplumsal güveni sarsabilir ve toplumda kaos ortamı yaratabilir.

Günümüz dünyasında, sosyal medya platformları, bireylerin düşüncelerini ifade ettikleri, bilgi paylaştıkları ve çeşitli olaylar hakkında tartışmalar yürüttükleri dijital alanlar haline gelmiştir. Ancak, bu platformların bazı durumlarda hukuki süreçleri ihlal edeceğine birer “sanal mahkeme” işlevi gördüğüne de şahit olmaktayız. Sosyal medya üzerinde yapılan bu tür yargılamalar, ne yazık ki hukuki temelden yoksun olmakla birlikte, birey haklarını ve toplumsal düzeni tehdit eden ciddi tehlikeler barındırmaktadır.

Toplumların Evrimi ve Hukukun Doğuşu

İnsanlık tarihi incelendiğinde, toplumsal yapıların gelişimiyle birlikte kuralların ve hukukun ne denli hayati bir role sahip olduğu görülmektedir. İnsanoğlu, tarih boyunca hemcinsleriyle olan ilişkilerinde sınırlar çizmek, yaşam alanını korumak ve onurunu zedeleyecek her türlü müdahaleyi engellemek amacıyla çeşitli kurallar geliştirmiştir. Bu kurallar, ilk başlarda bireysel

ve küçük topluluklar arasında geçerli olmasına karşın, toplumsal yapıların büyümesiyle birlikte daha geniş kapsamlı hukuki düzenlemelere ihtiyaç doğmuştur. Devletlerin ortaya çıkışı, bu sürecin doğal bir sonucu olarak, toplumsal düzeni sağlama ve adaleti tesis etme amacıyla hukuku şekillendirmiştir. Devletler, bireylerin haklarını koruma ve toplumsal düzeni sağlama görevini üstlenmiş; bu doğrultuda yargı organları, adaletin temel taşı olarak varlık göstermiştir.

İletişimin Rolü ve Hukuki Süreçler Üzerindeki Etkisi

İletişim, insanın temel ihtiyaçlarından biridir ve tarih boyunca bu ihtiyacın karşılanması için çeşitli araçlar geliştirilmiştir. Telgraf, telefon, radyo ve televizyon gibi iletişim araçları, insanlığın bilgi paylaşımı ve etkileşimi üzerinde büyük etkiler yaratarak toplumların gelişimine katkıda bulunmuştur. Ancak, bu araçların yaygınlaşmasıyla birlikte kuralların ihmal edilmesi, çatışmalara ve hatta savaflara yol açabilecek karma-

şık durumları da beraberinde getirmiştir. Bugünkü demokratik sistemler, uzun ve sancılı bir tarihsel sürecin sonunda ortaya çıkmıştır. Bu süreç, insanlığın iletişim araçlarını etkin kullanmanın yollarını aradığı, hukukun temel ilke ve prensiplerinin geliştiği ve nihayetinde toplumsal düzenin sağlandığı bir dönemi temsil eder.

Sosyal medya gibi modern iletişim araçlarının ortaya çıkışı, hukukun işleyişinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratmıştır. Sosyal medya, bireylerin bilgiye erişimini ve düşüncelerini paylaşmasını kolaylaştırmış olsa da, aynı zamanda bu platformlar, kuralların göz ardı edildiği birer “sanal mahkeme” haline gelerek hukuki süreçleri gölgeleyebilir hale gelmiştir. Bu durum, özellikle toplumun adalet duygusunu zedeleyen ve bireylerin güvenini sarsan bir potansiyel taşımaktadır.

Merakın Gücü ve Toplumsal Etkileri

Merak, insan doğasında var olan, hem bireysel hem

de toplumsal düzeyde önemli bir rol oynayan bir dürtüdür. İnsanlık tarihinin her döneminde, merak ve bilgi arayışı, bilimsel ve toplumsal gelişmelerin itici gücü olmuştur. Ancak bu merak, insan haklarını ve toplumsal düzeni zedeleyecek şekilde yönlendirilmemelidir. Sosyal medya platformları, bireylerin merakını gidermek ve bilgi alışverişi yapmak için kullandıkları alanlar haline gelmiştir. Ne var ki, bu platformlarda kurallara bağlı kalmaksızın yapılan yargılamalar ve infazlar, bireylerin onurunu zedeleyip toplumu kaosa sürüklemeye potansiyeline sahiptir.

Sosyal medya, bilgiye erişimi ve kamusal tartışmaları demokratikleştirmiş olsa da, bu platformlarda yayılan yanlış bilgiler ve yanıltıcı içerikler, adaletin sağlanmasına engel olabilir. Bireylerin, eksik veya yanlış bilgilerle hareket ederek, hukuki süreçlere müdahale etme eğilimi, sosyal medya yargılamalarının ortaya çıkmasına neden olur. Bu durum, toplumsal huzuru ve düzeni tehdit eden tehlikeli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal Medyanın Gücü ve Toplumsal Düzen Üzerindeki Tehditler

Günümüz sosyal medya yargılamaları, adeta medyanın “sihirli mermisi” olarak kullanılmakta ve organize bir şekilde yürütüldüğünde, toplumu topyekün yok etme tehlikesi taşımaktadır. Bu durum, arka plandaki organizasyonlarla birleşerek toplumun güvenini zedeler ve adalet duygusunu ortadan kaldırır. Türkiye’de mahkemeler, hukukun verdiği yetki kapsamında soruşturmaları en ince ayrıntısına kadar yürütmekte ve düzenli bir şekilde işlemektedir. Ancak, sosyal medya üzerinden yürütülen bu yargılamalar, mahkemelerin yetki ve sorumluluk alanına müdahale

edebilecek boyutlara ulaşmaktadır. İnsan hatasının olduğu yerde elbette hatalar olabilir; ancak bu hataları ortadan kaldıracak mekanizmalar da geliştirilmiştir. Hukuk sistemi, delillerin toplanmasını, bu delillerin hukuki geçerliliğinin belirlenmesini ve adil bir yargılama sürecinin yürütülmesini güvence altına alır.

Ancak sosyal medyada yapılan yargılamalar ve bu süreçlerin sonunda gerçekleştirilen infazlar, öncelikle bireylerin onurunu ve yaşamını zedelemekte, toplumu ve devleti karşı güven duygusunu ortadan kaldırarak kaosa zemin hazırlamaktadır. Sosyal medya yargılamaları, gerçeklerden uzaklaşarak kötü niyetli bir sürecin başlatılmasına ve toplumun adalet duygusunun zedelenmesine neden olmaktadır. Bu durum,

bireylerde kaygı yaratır ve toplumsal karamsarlığı artırır. Ünlü Türk atasözünde de belirtildiği gibi, “kan kanla yıkanmaz”; kötülüklerle mücadele etmek, onları yayarak değil, hukukun ve etik kuralların çerçevesinde kalınarak mümkündür.

Örnek Vakalar ve Hukukun Önemi

Sosyal medya yargılamalarının toplumsal etkilerini daha iyi anlamak için Türkiye’de yaşanan bazı vakalara bakmak önemlidir. Örneğin, Türkiye’de yaşanan bir cinayet olayı, medya ve özellikle sosyal medya üzerinde günlerce, haftalarca tartışılmış, sanal mahkemeler kurulmuş ve herkes bir sonuca varmaya çalışmıştır. Ancak, tüm bu spekülasyonlara rağmen kimse gerçek hükme ulaşamamış, cinyeti kimin işlediği konusunda kesin bir karara varılamamıştır. Mahkemelerin görevi, bu tür süreçleri titizlikle yürütmek ve nihai sonuçlara ulaştırmaktır. Ancak bu süreçlerde adalet duygusunun zedelenmesi, toplumsal güveni derinden sarsma potansiyeline sahiptir.

Bu ve benzeri vakalar, hukukun ve adaletin ne kadar hassas bir denge üzerinde durduğunu gözler önüne sermektedir. Toplumsal güvenin korunması için, hukuki süreçlerin bağımsız ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi, adaletin sağlanması açısından hayati öneme sahiptir. Sosyal medya platformlarında yapılan yargılamalar, bu dengeyi bozarak toplumsal düzeni tehdit eder.

Toplumsal Düzenin Korunması ve Adaletin Sağlanması

Son dönemde, adalet duygusu üzerinden masum vatandaşların duygularını kullanarak güvensiz bir ortam yaratılmaya çalışıldığına dair ciddi endişeler bulunmaktadır. Türkiye’deki tüm kurumların asıl ve yegâne amacı, toplumsal düzeni, kamu sağlığını ve kamu barışını temin etmektir. Toplumsal huzur ve barış için rasyonel iletişim kurarak karşılıklı çözümler üretilmeli; kişisel çıkarlar veya kurumsal hırslar uğruna toplumsal düzen bozulmamalıdır. Unutulmamalıdır ki, bindiği dalı kesenler, dal kırıldığında gerçeği anlayacaklardır. Bu nedenle, toplumsal düzenin korunması için adaletin temeli olan kurallara sadık kalınmalı ve toplumun güvenini zedeleyecek adımlardan kaçınılmalıdır.

Hukuki Süreçlerin Önemi ve Geleceğe Yönelik Tavsiyeler

Hukuki süreçler, toplumsal düzenin korunması ve adaletin sağlanması açısından kritik bir role sahiptir. Bu süreçler, delillerin toplanmasından, bu delillerin değerlendirilmesine, adil bir yargılama sonucunda hüküm verilmesine kadar titizlikle yürütülmelidir. Hukukun temel ilkesi, suçlu ile masumu ayırt etmek,

mağduru korumak ve toplumsal barışı sağlamaktır. Ancak, sosyal medyada yapılan yargılamalar, bu süreçleri gölgeleyerek adaletin sağlanmasını engelleyebilir.

Bugün, hukukumuzun geldiği aşama, bireylerin haklarının korunmasını esas alır. Kişinin eylemi ne olursa olsun, bir avukatın yardımından faydalanması, adil bir yargılama sürecinin olmazsa olmazıdır. Bu, kanun tarafından emredilen bir haktır ve hukukun temel taşlarından biridir. Ancak, sosyal medya yargılamaları, bireylerin bu haklarını göz ardı edebilir ve kişiyi suçlu ilan ederek toplum nezdinde mahkûm edebilir. Bu durum, bireylerin haklarının ihlaline ve toplumsal adaletin zedelenmesine yol açar.

Geleceğe yönelik olarak, sosyal medya platformlarının bilinçli ve sorumlu bir şekilde kullanılması teşvik edilmelidir. Bireyler, sosyal medyada karşılaştıkları bilgileri eleştirel bir süzgeçten geçirmeli ve hukuki süreçlere saygı göstermelidir. Aynı şekilde, medya kuruluşları ve toplumsal liderler, adaletin ve hukukun üstünlüğünü koruma sorumluluğunu üstlenmelidir. Bu bağlamda, adaletin sağlanması için toplumsal farkındalık artırılmalı ve hukuki süreçlerin doğru bir şekilde işleyişi hakkında toplum bilgilendirilmelidir.

Sonuç

Sonuç olarak, toplumsal düzenin korunması ve adaletin sağlanması, hukukun üstünlüğüne olan inançla mümkündür. Sosyal medya platformları, bireylerin bilgiye erişimini ve fikirlerini paylaşmasını kolaylaştırmış olsa da, bu platformlarda yapılan yargılamalar, hukukun işleyişini tehdit edebilir. Sosyal medya yargılamalarının adalet duygusunu zedelemesi, toplumsal güveni sarsabilir ve toplumda kaos ortamı yaratabilir.

Bu nedenle, sosyal medya platformlarının sorumlu bir şekilde kullanılması, hukuki süreçlere saygı gösterilmesi ve adaletin sağlanması için gerekli önlemlerin alınması hayati öneme sahiptir. Toplumsal düzeni bozanlar, kanunların öngördüğü çerçevede cezalandırılmalı ve mağduriyetler, kurulan mekanizmalarla giderilmelidir. Devlet, hukuk düzenini ve toplumsal barışı korumak için adaletin demir yumruğunu gerektiğinde sertçe kullanmalı, aynı zamanda barışı sağlamaya çalışanlara karşı da kadife bir el olarak hareket etmelidir.

Unutulmamalıdır ki, adalet mülkün temelidir ve bu temel, toplumun huzur ve barış içinde yaşaması için korunması gereken en değerli varlıktır. Bu bağlamda, hukukun üstünlüğü, toplumun geleceği için vazgeçilmez bir ilke olarak benimsenmeli ve her koşulda savunulmalıdır. ■

RÖPORTAJ: ULUSLARARASI SAVCILAR BİRLİĞİ BAŞKANI SAYIN JUAN BAUTİSTA MAHIQUES

... Arjantin, 23 eyalet ve Buenos Aires Özerk Şehri'nden oluşan federal bir ülkedir. Her bir idarî bölgenin, federal yetki alanına girmeyen her konuda kendi yürütme, yasama ve yargı otoritesi vardır.

Ulusal Anayasa'da federal düzeyde Savcılık Kurumu adalet yönetiminin hayatî bir parçası olmakla birlikte Yargı Teşkilatı içinde işlevsel ve malî özerkliğe sahip bağımsız bir organ statüsünde düzenlenmiştir. Savcıların atanma işlerinde sorumlu ve yetkili, Ulusal Başsavcılık Ofisi'dir.

Uluslararası Savcılar Birliği'nin (The International Association of Prosecutors-IAP) Başkanı Sayın Juan Bautista MAHIQUES ve beraberindeki heyet İstanbul Adliyesine çalışma ziyareti gerçekleştirdi.

Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Müjgan KARYAĞDI, HSK Hâkimleri Sayın Veli ÜNAL ve Sayın Mehmet Emre SARIYILDIZ eşlik ettiği misafir heyeti İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN ve İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Vekilleri karşıladı. Başta ülkemiz yargı sistemi olmak üzere adalet sisteminin işleyişine ilişkin bilgilerin paylaşıldığı söyleşide ayrıca Adliyemizin işleyişine ve yapısına dair yerinde uygulama örnekleri gösterilerek bu kapsamda UYAP sistemi hakkında ayrıntılı sunum-

larla misafir heyete çeşitli bilgilendirmeler yapıldı. Sıcak samimi bir ortamda geçen söyleşi de misafir heyette Uluslararası Savcılar Birliği'nin vizyonu, misyonu, yapısı, faaliyetleri hakkında bilgilendirmelerde bulundu.

Çalışma ziyareti kapsamında Adliyemizde bulunan Uluslararası Savcılar Birliği Başkanı Sayın Juan Bautista MAHIQUES ile Adalet İstanbul Dergisi Yayın Kurulu üyeleri bir röportaj gerçekleştirdi.

Soru: Sayın Juan Bautista Mahiques, bize kendinizden kısaca söz eder misiniz?

Buenos Aires eyaletinde Mercedes adlı küçük bir kırsal kasabada doğdum. 44 yaşındayım. Avukatım.

Buenos Aires Üniversitesi'nden (UBA) mezun olduktan sonra Unitelma Sapienza Università Degli Studi Di Roma'da Adalet Yönetimi alanında yüksek lisans eğitimi aldım.

Ulusal Yargı Teşkilatına 2000 yılında katıldım ve büyük sorumluluk gerektiren çeşitli görevlerde bulunma ayrıcalığına sahip oldum: Ulusal Yargı Konseyi nezdinde Ulusal Yürütme Organını temsilen Danışmanlık ve Ulusal Adalet ve İnsan Hakları Bakanlığı Adli ve Akademik Topluluğu ile İlişkiler ve Cezaevi İşleri Müsteşarlığı. Halen Buenos Aires Özerk Şehri Başsavcılığı ve Uluslararası Savcılar Birliği (IAP) Başkanlığı görevlerini yürütmekteyim. Ayrıca, Buenos Aires Üniversitesi (UBA) Kürsü Başkanı ve Buenos Aires Özerk Şehri Güvenlik Üniversitesi Enstitüsü (IUSE) Rektörü olarak görev yapmaktayım.

Soru: En önde gelen ve en itibarlı uluslararası kuruluşlar arasında sayılan Uluslararası Savcılar Birliği'nin faaliyetleri hakkında bilgi verebilir misiniz?

IAP, dünya çapında tek savcı örgütüdür. IAP, 1996 yılındaki kuruluşundan bu yana kendisini, dünya genelinde savcılarının meslekî standartlarını belirleme ve yükseltmenin yanı sıra hukukun üstünlüğü, adalet, hakkaniyet ve insan haklarına saygıyı teşvik etmeye adanmıştır. Ayrıca, cezai kovuşturma kurumları arasında ağlar oluşturarak suçla mücadelede uluslararası adli işbirliğini geliştirmeyi ve güçlendirmeyi, bilgi alışverişinde ve karşılıklı hukuki yardımda etkinliği ve sürati teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

IAP şu anda Birleşmiş Milletler nezdinde istişari bir örgüt statüsüne sahiptir. Dünya çapında 170'den fazla ülke ve bölgeden 133 savcılık, 45 savcı birliği ile Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) ve Eurojust gibi 9 uluslararası kuruluşa mensup 250.000'den fazla savcıcı bünyesinde toplamaktadır.

IAP'nin üç ana faaliyet alanı bulunmaktadır.

İlk olarak, savcılarının üstlendiği rolü ve işlevsel bağımsızlıkları ile hesap verebilirliklerini, bu bağımsızlığı engelleyici veya zorlayıcı durumlara karşı pratik çözümler geliştirerek korumaya çalışır. IAP, savcılarının güvenliğine yönelik tehditleri yakından takiple ilgili makamların bu tehditlere yanıt vermesini sağlayacak uygulamaya dönük stratejilerin geliştirilmesini teşvik eder.

İkinci olarak IAP, dünyanın dört bir yanından savcılarının deneyimlerini paylaşma olanağı tanıyan küresel bir savcı topluluğu inşa edip bu topluluğa süreklilik kazandırmaya çalışmaktadır. IAP her yıl, önde gelen savcılarını, uzmanlarını ve savcılık kurumlarının başkanlarını karşılıklı öğrenme ve işbirliği ortamında bir araya getiren yıllık konferansın yanı sıra çeşitli bölgesel konferanslar, çalıştaylar ve web seminerleri de düzenlemektedir. Ayrıca, tüm kurumsal üyelerin irtibat noktalarına erişim sağlayarak ağ iletişimi ve fikir alışverişini kolaylaştıran çalışmalarına ek olarak IAP Bülteni'nin tüm üyelerine dağıtılması yoluyla, savcılarını ilgilendiren güncel konularda sürekli eğitimi teşvik etmektedir.

Üçüncü olarak, IAP, profesyonel savcılık standartları, iyi uygulamalar ve çok çeşitli suç faaliyetlerine ilişkin rehber ilkeler hususunda yönlendirici açıklamalarda bulunmaktadır. Ayrıca, karşılıklı adli yardım, terörle mücadele, siber suçlar, mali suçlar, insan kaçakçılığı ve suçtan kaynaklanan malvarlığı gelirlerinin geri alınması gibi alanlarda uzmanlık programlarını teşvik etmektedir.

Soru: ‘Küresel Eğitim Akademisi’nin (GTA) faaliyetleri hakkında bilgi verir misiniz?

IAP Küresel Eğitim Akademisi (GTA), IAP üyeleri için sürekli eğitim ve bilgi tazeleme kursları sağlamayı amaçlamaktadır. Birleşmiş Milletler kuruluşları, NAAG, Egmont Grubu, Siracusa Enstitüsü gibi paydaş kuruluşlarla işbirliği içinde, güncel önemi haiz çok çeşitli konularda web seminerleri ve MOOC’lar (Kitlelesel Çevrimiçi Açık Dersler) düzenlemektedir. Sınır aşan suçların 21. yüzyıldaki dinamikleri kendimizi sürekli güncel tutmamızı gerektiriyor ve GTA, bize dünyanın dört bir yanından uzman profesyonellere erişim sağlıyor. Sadece sahadaki deneyimli savcılar için değil, aynı zamanda uzmanlıklarını ve mesleki profillerini oluşturabilecekleri erişilebilir eğitim olanakları arayan genç savcılar için de harika bir platformdur.

IAP düzenli olarak web seminerleri ve eğitim kursları organize etmektedir. Bu yıl şimdiye kadar sınır aşan uyuşturucu kaçakçılığının kovuşturulması, istihbarat materyallerinin delil olarak kullanılması, radyolojik ve nükleer suçların soruşturulması, Airbnb ile adli ma-

kamlar arasındaki işbirliği ve yaban hayatı suçlarının sınır aşan organize suçlar kapsamında nasıl soruşturulacağı gibi konuları ele aldık.

Tüm bu deneyimleri sunabildiğimiz için çok memnunuz ve bu yöndeki çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Soru: ‘Savcılar Uluslararası İşbirliği Platformu’ (PICP) hakkında bilgi verebilir misiniz? Bu platform savcıların uluslararası işbirliği hususunda ne gibi katkılar sağlayacaktır?

PICP, IAP’nin üzerinde çalıştığı ve tüm dünyadaki üyeler arasında iletişimi kolaylaştırmamızı sağlayacak bir platformdur. Her bir kurumun irtibat noktalarını, her bir tematik alandaki (örneğin siber suçlar, nefret suçları, uyuşturucu/narkotik, varlıkların geri kazanımı, kara para aklama, insan kaçakçılığı vb) uzmanlarını ve her bir üyenin dahil olduğu IAP ağlarını belirleyecek olan IAP üyelik tabanının tamamına erişim sağlar.

Bu platform, yalnızca iletişim kurmak istediğiniz kişi hakkında gerekli bilgileri sunmakla kalmayacak, aynı zamanda gerçek zamanlı mesaj alışverişinde bulunmanıza da olanak tanıyacaktır. Bu, savcılar ve kurumsal üyeler için, belirli bir ülkede belirli bir konuda kiminle iletişime geçileceğini belirlemenin yanı sıra deneyim veya akademik faaliyetlerin paylaşılmasında işbirliği yapmak için ilgili uzmanlarla iletişime geçmeyi ve meslektaşlar arasında gayri resmî işbirliği kanalları kurmayı kolaylaştıracak bir tür özel sosyal ağdır. Çalışmalarımızda resmî uluslararası adli işbirliği kadar gayri resmî işbirliği de çok önemlidir. Bağları

güçlendirmek ve iletişim kanallarını geliştirmek, daha sorunsuz ve daha çevik bir uluslararası işbirliğine olanak tanır; bu da sınır aşan suçlara karşı daha hızlı ve daha etkili yanıtlar vermemizi sağlar.

Soru: Ülkenizde savcılık biriminin genel idaresi kime aittir? Savcıların atanması, görevden alınması veya terfileri gibi işlemler hangi otorite tarafından gerçekleştirilmektedir?

Arjantin, 23 eyalet ve Buenos Aires Özerk Şehri’nden oluşan federal bir ülkedir. Her bir idarî bölgenin, federal yetki alanına girmeyen her konuda kendi yürütme, yasama ve yargı otoritesi vardır.

Ulusal Anayasa’da federal düzeyde Savcılık Kurumu adalet yönetiminin hayati bir parçası olmakla birlikte Yargı Teşkilatı içinde işlevsel ve malî özerkliğe sahip bağımsız bir organ statüsünde düzenlenmiştir. Savcıların atanma işlerinde sorumlu ve yetkili, Ulusal Başsavcılık Ofisi’dir.

Ayrıca, Buenos Aires Özerk Şehri’ne ilişkin anayasal düzenlemeye göre Savcılık Kurumu, Yargı Sisteminin bir parçasıdır. Bu nedenle, Buenos Aires Özerk Şehri Yargı Konseyi, savcılar, kamu avukatları, vesayet işleriyle ilgilenen kamu danışmanları ve hâkimlerin yönetimi ve atanmasından sorumludur.

Soru: Savcılar ve hâkimler arasında net bir ayrım olmalı mı ya da hâkimlerin ve savcılarının özlük işlerinden sorumlu olan ayrı kurulların olmasının faydaları sizce nelerdir?

Benim ülkemde hâkimler ve savcılar arasında net bir

ayrım vardır. Hâkimler Kurulu, hâkimlerin seçilmesi ve disiplininden sorumluyken, Başsavcılık, savcılarının disiplininden sorumludur.

Hâkim ve savcılarının rolleri farklı olduğu için bu ayrımın korunmasının gerekli olduğuna inanıyorum. Bunlar, birbirinden farklı iki kurum, dolayısıyla her biri için ayrı kurul ve gözetim organı olmalıdırlar. İkisinin de kendi karakteristik yapılarına göre değerlendirilmesi gerekir ki böyle bir ayrım yapılmasını çok olumlu ve sağlıklı buluyorum.

Soru: Ülkenizde Savcılarının bağlı olduğu etik ilkelerin önemi nedir? Bu ilkelerin ihlalinde ne gibi bir yaptırım söz konusudur?

Hem hâkimler (ki önemli meseleleri çözüme kavuşturmakla sorumludurlar) hem de savcılar şu temel

norma uymak zorundadır: Etik. Bu norma uygun davranılmaması Arjantin Cumhuriyeti Etik Davranış İlkelerinin ihlâli anlamına gelir. İşlenen ihlâlin ciddiyetine bağlı olarak, yaptırımlar değişebilir; en ciddi yaptırım, ihlâlde bulunan kişinin görevden alınmasıdır, ancak ihlâlin niteliğine bağlı olarak değişen daha hafif yaptırımlar da vardır.

Soru: Uluslararası Savcılar Birliğinin çeşitli düzeylerde ve farklı ülkelerde yaptığı toplantıların sonuçlarına dayanarak, Savcılık biriminin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda alınması gerekli tedbirleri kısaca özetleyebilir misiniz?

Savcılarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı soruşturmalarının etkin biçimde yürütülmesinde temel ilkelerdir. Siyaset, güç odakları, medya, ilgili taraflar ve organize suç örgütleri gibi türlü çıkar gruplarından bağımsızlık olmazsa olmazdır.

Soru: IAP'nin 29. Genel Kurulu ve yıllık konferansı geçtiğimiz günlerde Azerbaycan'da gerçekleştirildi. Bu toplantının ne gibi çıktıları oldu?

Bir araya gelmek her zaman faydalıdır ve bu kez buluşma adresi Azerbaycan'dı. Bilgi alışverişi, sınıraşan suçların hem soruşturulması hem de kovuşturulması açısından son derece önemlidir. Kişisel ilişkilerin bu alışverişi kolaylaştırmada çok etkili olduğuna inanıyorum. Bilgi alışverişi güvenin tesisiyle, bir de sahici, içten kişisel ilişkiler kurulursa çok daha kolaylaşır.

Konferansın sonuçları oldukça tatmin ediciydi. Bağımsız bir ceza adaleti sisteminin üç ayağının dengelenmesi hususundaki ulusal yaklaşımlar; savcılık ile savunma arasında usule ilişkin eşitliğin sağlanmasında savcının rolü; ceza adaleti sistemi içindeki mağdurlar ve tanıklar; ceza adaleti sisteminde şeffaflık

ve kamu güveni; dijital çağda hukukun üstünlüğünün korunmasında savcının rolü ve siber suçların kovuşturulmasında uluslararası işbirliğinin önemi gibi çok mühim konular ele alındı.

Çok verimli bir toplantıydı. Elbette asıl önemli olan, tüm bu amaçlara ulaşmak için çalışmayı sürdürmektir.

Soru: Türkiye'ye kısa süreli de olsa gerçekleştirdiğiniz ziyaretleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Ülkemizin ilk kez Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 2015 tarihinde kuruluşuna üye olması ile ilgili değerlendirmenizi öğrenebilir miyiz?

Bu benim Türkiye'ye ilk resmi ziyaretim. Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısıyla IAP kanalıyla tanıştım ve kendisiyle gayet güzel bir ilişkimiz var.

Türkiye'nin hem bölgesel hem de küresel anlamda öneminin farkındayım. Kurumları ve adalet sistemi hakkında daha çok şey öğrenmeyi çok arzu ediyor ve iki ülkeye de kurumlarına da yararı olacağı inancıyla aralarındaki bilgi paylaşımını teşvik etmeyi ve ilişkileri güçlendirmeyi önemsiyorum.

Soru: Son olarak, savcılık mesleğinin önemi üzerine genç meslektaşlarınıza ne gibi tavsiyelerde bulunmak istersiniz?

Bir savcı veya bir hâkimin atanması idarenin en önemli işlemlerinden biridir. Bu görevin önemi konusunda, benim tavsiyem, -ki babamın da bana tavsiyesidir- bir meslek sahibi olmak ve mesleki eğitimi kesintisiz olarak sürdürmektir. Eğitimin yokluğunda meslek eksik kalırken, bir mesleğin yokluğundaysa eğitim, salt kırtasiyeciliktir. ■

İŞLERİNİZİ HALLETMEK İÇİN MÜKEMMEL BİR AN

Güçlü Wi-Fi hizmetimizle işlerinizi kolayca tamamlayın.

TURKISH AIRLINES

İLAMA BAĞLANAN ALACAĞIN İTİRAZIN KALDIRILMASI VE İFLAS DAVASINA KONU EDİLMESİ HALİNDE HUKUKİ YARAR DEĞERLENDİRMESİ

Özlem AKTAŞ
İstanbul Ticaret
Mahkemesi
Başkanı

Kural olarak alacaklı iflasa tabi borçlusunu hakkında haciz yolu ile takibe geçebileceği gibi bunun yerine iflas yolu ile takibi tercih edebilir. İflas veya haciz yoluyla takipten birini seçen alacaklı, seçtiği takip yolunu bırakıp diğerine müracaat edebilir. Bir defaya mahsus olmak üzere kendisine tanınan bu imkanı kullanan alacaklıdan yeniden harç alınmaz.

(2004 Sayılı İİK m.43)

İlam, taraflardan her birine verilen hüküm örneği olup “hüküm” ise mahkemenin, yargılama sonunda uyuşmazlığın esası hakkında verdiği nihai karardır. (6100 sayılı HMK m.294 ve m.301, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik m.216)

Para veya teminat verilmesine ilişkin hükmün yerine getirilmesini isteyen alacaklı, bu kararla dilediği icra müdürlüğüne başvurarak ilamlı icra takibi başlatabilir. İlamın icra dairesine verilmesiyle takip başlar. Alacak ilama bağlanmış olduğu için alacaklıdan maktu başvuru harcı alınır. İlamın icra dairesine verilmesiyle icra memuru borçluya icra emri tebliğ eder. (2004 sayılı İİK m.32,m.35)

İlâma müstenit takip üzerine borçluya gönderilecek ödeme emrine, diğerinden ayırmak için emir kâğıdı denilmiştir¹.

Yargıtay Büyük Genel Kurulu, 26 Mayıs 2017 tarih 2017/2 Esas, 2017/3 Karar Numaralı İçtihadı Birleştirme Kararı’nda, ilama dayalı bir alacağın ilamsız takip konusu yapılamayacağına karar vermiştir. İflas takibi ile ilgili olmayan bu kararda; ilama bağlanan alacağın genel haciz yoluyla takibe konu edilmesinin mahkemeleri gereksiz yere ve mükerrer biçimde işgal ettiği, böyle bir takibin borçlu ve alacaklı menfaatine uygun düşmediği belirtilmiş, alacaklının ilama bağlanmış bir alacağın yeniden ilama bağlanmasını talep etmekte hukuki yararının bulunmadığına karar verilmiştir.

Yargıtay kararlarında, İcra ve İflas Kanunu 38.maddesinde sayılan ilam niteliğindeki belgelere dayanılarak İİK 177/1-4 maddesine göre iflas istenemeyeceği istikrarlı şekilde belirtildiğinden farklı hukuki tartışmaları² bertaraf etmek amacıyla bu yazıda, ilamlı icra takibine konu edilen ilamın, para veya teminat verilmesine ilişkin ve ilamlı icra takibine konu edilmesinde tereddüt bulunmayan bir ilam olduğu ve de alacağın rehinle temin edilmemiş olduğu varsayımı ile yaşanan hukuki tartışmalara değinilmiştir.

Türk hukukunda iflas yolu ile takip ancak Ticaret Kanunu gereğince tacir sayılan veya tacirler hakkındaki

1 .(İcra ve İflâs Kanununun Tadiline dair 1/28 numaralı Kanun Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d04/c009/tbmm04009061.pdf>

2 Örneğin 6325 sayılı Arabuluculuk Kanunu’nun 18/2.maddesinde arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen anlaşma belgesinin, ilam niteliğinde belge olduğunun - İİK 38.maddesine açıkça atıf yapılmadan - belirtilmesi buna karşılık aynı yasanın 18/5.maddesinde arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılmayacağına ilişkin hüküm bulunması ve icra edilebilirlik şerhi bulunan anlaşma belgesine bağlanan alacağın, İİK 177/1-4 maddesinde belirtilen «ilama müstenit alacak» olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği gibi.

hükümlere tabi bulunanlar ile özel kanunlarına göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi oldukları bildirilen gerçek veya tüzel kişiler hakkında yapılabilir.

Kural olarak alacaklı iflasa tabi borçlusunu hakkında haciz yolu ile takibe geçebileceği gibi bunun yerine iflas yolu ile takibi tercih edebilir. İflas veya haciz yoluyla takipten birini seçen alacaklı, seçtiği takip yolunu bırakıp diğerine müracaat edebilir. Bir defaya mahsus olmak üzere kendisine tanınan bu imkanı kullanan alacaklıdan yeniden harç alınmaz.(2004 Sayılı İİK m.43)

Uygulamada, elinde teminat veya para verilmesine ilişkin ilam bulunan ve bu ilamı icraya koyarak borçluya icra emri gönderen alacaklının, iflasa tabi borçlusunun doğrudan iflasını istemek için ticaret mahkemesinde dava açmak yerine; ilamlı icra takibini iflas yolu ile takibe çevirip (İİK m. 43) borçluya iflas ödeme emrinin tebliğini talep ettiği, borçlunun iflas ödeme emrine itiraz etmesi üzerine bu kez İcra ve İflas Kanunu 156. ve devamı maddelerinde düzenlenen itirazın kaldırılması ve iflas talebi ile dava açtığı görülmektedir. Yine uygulamada elinde teminat veya para verilmesine ilişkin ilam bulunan alacaklının, ilamlı icra takibine hiç başvurmadan İcra ve İflas Kanunu 156. ve devamı maddelerinde düzenlenen itirazın kaldırılması ve iflas talebi ile dava açtığı görülmektedir. İlk durumda alacaklı, uygulamadaki söyleyişle, ilamlı icra takibini iflas takibine çevirmekte; ikinci durumda ise elinde ilamlı icra takibine elverişli bir mahkeme kararı bulunmasına rağmen itirazın kaldırılması ve iflas (taksipli iflas) davası açmaktadır.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun “Haciz veya iflas istemek yetkisi” başlıklı 37. maddesi “ İcra emrinde yazılı müddet geçtiği halde borcunu ödemeyenlerin malları haczolunur yahut borçlu iflasa tabi eşhastan olupta alacaklı isterse yetkili ticaret mahkemesince iflasına karar verilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

Mahkemeden, para veya teminat verilmesine ilişkin bir ilam alan alacaklının, Kanun’un sistematüğünü takip edeceği düşünülerek; İİK 37.maddesinde belirtildiği üzere icra emrinde yazılı süre geçmesine rağmen alacağını tahsil edememesi halinde, iflasa tabi olan borçlusunun iflasını istemek için doğrudan Ticaret Mahkemesi’ne başvurması beklendiğinden “ilama müstenit alacağın icra emriyle istenilmesine rağmen ödenmemesi “ şeklindeki doğrudan doğruya iflas sebebine öncelikle değinmek gerekmiştir.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 177.maddesinde, “Doğrudan Doğruya İflas Halleri” dört bent halinde düzenlenmiş, dördüncü bentte; ilama bağlanan alacağın icra emriyle istenilmesine rağmen ödenmemesinin iflasa tabi borçlu için doğrudan iflas sebebi oluşturduğu belirtilmiştir.

İİK'nın 177/1-4 maddesi gereğince doğrudan doğruya iflas davası açmak için kural olarak ilamın kesinleşmesine gerek yoktur. «...Ancak, icraya konan hükmü temyiz etmiş olan borçlu, İİK'nın 36. maddesine göre icra dairesinden bir süre almak ve HUMK'nın 443. maddesi uyarınca Yargıtay'dan icranın geri bırakılması hakkında karar getirmek suretiyle, hükmün kesinleşmesine kadar, iflas davasının ertelenmesini sağlayabilir...» (Yargıtay (Kapatılan) 23. HD'nin 2014/4394 E., 2015/1653 K. sayılı kararı)

İflasa tabi borçlu, kendisine tebliğ edilen icra emrine rağmen borcunu ödemediği takdirde alacaklıya, İİK m. 37 ve İİK m.177/1-4 hükümlerine göre, iflasa tabi borçlunun iflasına karar verilmesini dava etme imkânı verilmiştir. Alacaklı tarafından ticaret mahkemesinde açılan bu takipsiz (doğrudan) iflas davasında, borçluya, borcunu ödemesi gerektiği hususunda yeniden ihtar yapılmasına (depo emri) gerek bulunmamakta; ilamlı icra takibinde borçluya icra emrinin tebliğ edilmiş olması yeterli ve gerekli görülmektedir. Bu nedenle ilamı icraya koyarak borçluya icra emri gönderen alacaklının ilamlı icra takibini İİK 43/2 maddesine göre iflas yoluyla takibe çevirmesine gerek bulunmamaktadır.

Doktrinde, Prof. Dr. Ejder Yılmaz, ilama bağlı bir alacağın icra emrine rağmen ödenmemesinin, takipli iflas yolu ile ilgili olmadığını, takipsiz iflas yolunu yani doğrudan doğruya iflas sebebinin ilgilendirdiğini belirtirken (İcra Ve İflas Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, 2016, sayfa 246) ; Prof. Dr. Baki Kuru ise ilam alacaklının iflasa tabi borçlusunun iflasını isteyebilmesi için öncesinde ilamlı icra takibi yapmak ve doğrudan doğruya iflas davası açmak zorunda olmadığı , ilam alacaklının hiç ilamlı icra takibine girişmeden ilam borçlusuna karşı genel iflas yolu ile takip yapabileceği görüşündedir. (İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, Legal Yayınevi, 2016, sayfa 404)

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 17.Hukuk Dairesi, 2023/986 Esas 2023/1084 K. sayılı kararında "... Davacının talebi üzerine söz konusu takip, iflas yolu ile adi takibe çevrilmiş, davalı takibe itiraz etmiştir. Davacı eldeki dava ile davalının takibe itirazının kaldırılması ve davalının iflasına karar verilmesini talep etmişse de ilama bağlı alacağın tekrar ilama bağlanmasında hukuki yararı bulunmamaktadır. Bu nedenle mahkemece, davanın hukuki yarar yokluğu nedeniyle dava şartı yokluğundan usulden reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın kabul edilmesi doğru görülmemiştir..." gerekçesine yer vermiştir.

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi, 2024/230 Esas 2024/334 K. Sayılı kararında "...

ilama bağlı bir alacağın icra emri tebliğine rağmen ödenmemesi nedeniyle iflasın açılmasında temel felsefe, borçlu tarafından artık inkar imkanı kalmamış ve bir mahkeme tarafından varlığı ve miktarı saptanmış alacağın her halükârda tahsilini sağlamak konusunda devletin etkinliğini somutlaştırmak ve alacaklının haklarını korumaktır. Böyle bir alacağın çeşitli usul ve takip oyunları ile ödenmemesini ya da ödenmesinin geciktirilmesini kanun koyucu kabul etmemiş ve bu olasılığın ortaya çıkmaması için iflas gibi sert bir önlem almıştır. ... Takip yolunun değiştirilmesi de ilamsız takiplerle sınırlıdır (İİK m.42). İlama dayalı takibin, ilamsız takibe dönüştürülmesi ve bu yolla borçluya ödeme emri tebliğ edilerek zaten mahkeme kararıyla sabit olmuş bir alacağa yeniden itiraz etme olanağı verilmesi, sonrasında bunun giderilmesi yollarına (itirazın kaldırılması ve iflas, İİK m.156/III) başvuruya zorlanması söz konusu olamaz. Kaldı ki, ilama dayalı alacağın genel haciz yolu ile ilamsız takibe konu edilmesinin mümkün olmayacağına dair Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu kararı da (17/03/2017 gün ve 1/2 E.K) aynı hukuki ilkeye işaret etmektedir..." şeklinde değerlendirmelerde bulunmuştur.

Yargıtay 6.Hukuk Dairesi, 2023/4432 Esas, 2024/97 K.sayılı ilamında; ilama bağlanmış bir alacağın, adi takip yoluyla iflas takibi yapılarak ve itirazın kaldırılması suretiyle yeniden ilama bağlanmak suretiyle takibin devam ettirilmesinde hukuki yarar bulunmadığına karar vermiştir. Anılan Yargıtay kararına konu ilk derece mahkemesi kararı incelendiğinde; alacaklının para alacağına ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararı ile ilamlı icra takibi başlatıp borçluya icra emri tebliğ ettirdikten sonra ilamlı icra takibini iflas yolu ile takibe çevirdiği ve borçlu hakkında takipli iflas (itirazın kaldırılması ve iflas) davası açtığı, neticede davanın hukuki yarar yokluğundan reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Yukarıda bilgilerine yer verilen İstinaf Mahkemeleri ile Yargıtay kararlarında, " iflas yoluyla takibe itirazın kaldırılması ve iflas davası" olarak adı geçen davada da takipsiz iflas davasında olduğu gibi alacağın tahsil edemeyen ilam alacaklısı, netice olarak borçlunun iflasını talep etmektedir fakat iflasla sonuçlanabilecek bu davanın süreci farklılaşmaktadır.

"...Adi iflas yolu ile takibe vaki itirazın kaldırılması ve iflas davası sonucunda verilen hüküm, belli bir alacağı hüküm altına alan ve fakat maddi hukuk bakımından bu alacağın tahsili sonucunu doğurmayan; sadece yenilik doğurucu sonuç ortaya çıkartan bir hükümdür. Bu itibarla, iflas davaları kural olarak davacının alacağının miktarı bakımından kesin hüküm teşkil etmez. Davacı yanın alacak tutarının yanlış belirlendiğine ilişkin temyiz itirazı, davalının depo emri gereğini yerine

getirmemiş olması nedeniyle iflasına karar verilmiş olması karşısında dinlenebilir bir itiraz değildir..." (Yargıtay (Kapatılan) 23. HD'nin 09/04/2014 tarih ve 2013/9009 Esas, 2014/2727 Karar sayılı kararı) Yargıtay 'ın bu kararında belirtildiği üzere alacaklının, İİK m.156 ve devamında düzenlenen takipli iflas yolunu, uygulamadaki ismi ile itirazın kaldırılması ve iflas davasını tercih etmekteki amacı borçlunun iflasına karar verilmesini sağlamaktır.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 37.maddesinde açıkça İİK m. 177'ye atıf yapılmadığından, ilamlı icra takibi yapmasına rağmen alacağın tahsil edemeyen alacaklının, mahkeme kararına uymayan borçlunun iflasını istemek, izleyeceği hukuki yöntemi belirleyebilmek amacıyla İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan hükümleri sırayla incelediğinde ve " İflas davası", "iflas ödeme emri" ile ilgili çokça hukuki terimin yer aldığı "İflas yoluyla takip" başlıklı altıncı babın

154.,155., 156. ve devamı maddeleriyle karşılaştığında, bu maddelere göre borçlu hakkında iflas takibi başlatıp borçluya iflas ödeme emri gönderilmesini talep etmesi muhtemeldir.

Takipli iflas yolunu tercih eden alacaklı, İİK 154. maddesine göre yetkili icra dairesine başvurarak para veya teminat alacağı için iflas yolu ile takip talebinde bulunabilir. İflas yoluyla takip talebi üzerine icra dairesi borçluya iflas ödeme emri tebliğ eder. Bu iflas ödeme emri ile borçluya kısaca, yedi günlük süre içinde takip konusu borcun ödenmesi gerektiği aksi halde alacaklının mahkemeye başvurarak kendisinin iflasını dava edebileceği ihtar edilir. Borçlu süresinde, borçlu olmadığına veya iflasa tabi kişilerden olmadığına dair itirazını bildirdiği takdirde takip durur. Alacaklı bu kez iflas ödeme emrinin borçluya tebliğ edildiği tarihten itibaren bir yıllık hak düşürücü süre içinde ticaret mahkemesinde dava açarak borçlunun iflas ödeme

emrine vaki itirazının kaldırılmasını ve borçlunun iflasına karar verilmesini talep edebilir. (İİK m.155 ve m.156)

2004 sayılı İİK 177.maddesine göre açılan bir iflas davasında olduğu gibi iflas avansının depo edilmesi, itirazın kaldırılması ve borçlunun iflasına karar verilmesi istemli dava yönünden de özel dava şartı olduğundan mahkemece belirlenen iflas avansı mahkeme veznesine depo edilir. Basit yargılama usulüne tabi yargılamada alacaklı, iflas takibinin yapıldığı tarih itibari ile alacaklı olduğunu ve dava tarihi itibari ile borcun ödenmediğini genel usul hükümlerine göre ispat edebilir. Borçlu, iflas takibinde ileri sürdüğü sebeplerle bağlı kalmadan borçlu olmadığına dair savunma yapabilir. Basit yargılama sonunda alacaklı bulunduğu ispat edilemezse iflas davasının reddine karar verilir. Yargılama sonunda alacaklı, takip ve dava tarihi itibari ile para veya teminat alacağı bulunduğunu ispat ederse borçlu tarafından iflas ödeme emrine yapılan itirazın (ispat edilen alacak miktarı yönünden) kesin olarak kaldırılmasına karar verilir.

Mahkemece itirazın kesin olarak kaldırılmasına karar verildiğinde iflas takibi kesinleşmiş olduğundan bu

aşamada borçlu hakkında iflas davası açıldığının ilan edilmesine karar verilir. (İİK m.158/1,m.166) Aynı zamanda itirazın kaldırılmasına karar verilen miktar yönünden, borçlunun, faiz ve takip masrafları ile birlikte ödemesi gereken toplam borç miktarının yani depo emrine esas borç miktarının hesaplanması gerekir. Uygulamada depo emrine esas teşkil edecek borcun hesaplanması özellikli bir durum arz etmekte ise bilirkişi görevlendirilebilmekte; takip talebindeki faiz oranı ve alacak miktarı ile uyumlu olacak şekilde itirazın kaldırılmasına karar verilmişse bir sonraki duruşma tarihi itibari ile kapak hesabının gönderilmesi icra müdürlüğünden talep edilebilmektedir. Alacağın varlığı ve miktarı konusunda yapılan yargılamadaki uyuşmazlıklar kadar çeşitli olmasa da depo emrine esas alınacak borç miktarının hesaplanması da farklı hukuki tartışmalara³ neden olabilmektedir.

Mahkemece, depo emrine esas borç miktarı tespit edildiğinde borçluya, asıl alacağı, işlemiş faiz

³ İflas takibine konu alacağın yabancı para cinsinden olması halinde depo emrinin verildiği gündeki Türk Lirası karşılığının göz önünde bulundurulması, takibin İİK m. 43'e göre iflas yoluyla takibe çevrilmesi halinde takip tarihinin hangi tarih olduğu, takip talebine uygun olmayan faiz miktarı üzerinden işlemiş faiz hesabı yapılarak yapılmadığı gibi.

tutarını, takip masraflarını ve toplam borcu, bu borcu ödemesi gereken (7 günlük) süreyi, ödememe halinde sonuçlarını bildiren bir depo emri gönderilir. Borçlu veya vekili duruşmada hazır bulunmaktaysa bu hususlar duruşmada ihtar edilir. (İİK m.158/2).

Borçlu, yedi günlük süre içinde ihtar (depo emrine) konu borcu öderse davanın reddine karar verilir ancak ihtar konusu (depo emrindeki) borç ödenmez veya mahkeme veznesine depo edilmezse mahkemece ihtarin yapıldığı tarihten sonraki ilk duruşmada borçlunun iflasına karar verilir.

2004 sayılı İİK 177/1-4 maddesine dayanılarak açılan doğrudan iflas istemli davada borçluya, borcunu ödemesi gerektiğine dair ihtar yapılması yani depo emri verilmesine gerek bulunmamaktadır. Kural olarak, Türkiye'de bir yerleşim yeri veya temsilcisi bulunan borçlunun duruşmaya çağırılması, iflas avansının yatırılması, borçlu hakkında iflas davası açıldığına dair ilan yapılması ve ilamlı icra takibi dosyasının infazen kapatılmadığının tespit edilmesinden sonra mahkeme iflas kararı verebilecektir. Bu durumda hakkında iflas kararı verilmesini istemeyen borçlu, ilamlı icra takibine konu borcun tamamını icra dosyasına ödemek zorunda kalacaktır. İtirazın kaldırılması ve iflas talepli davada ise ödenmesi gereken borç miktarını ve süresini bildiren ihtar (depo emri), bu ihtarin yapıldığı tarih itibari ile hesaplandığından ve depo emrine konu bu borcun ödenmesine ilişkin yasada öngörülen 7 günlük süreye riayet edilmemesi Yargıtay'ın istikrar kazanmış kararları ile iflas sebebi sayılmadığından depo emrini takip eden ilk duruşmaya kadar depo emrine esas borcun ödendiğinin tespit edilmesi halinde mahkemece davanın reddine karar verilebilecektir. (Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin 2016/9096 Esas, 2020/580 Karar sayılı, Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 24.01.2008 tarih ve 2007/8591 E., 2008/293 K., sayılı ilamları) İflas takibine konu borcun, depo emrinin verildiği günden, bir sonraki duruşma tarihine kadar⁴ işleyen faiz ve fer'ilerinin ne olacağı, bu kısmın alacaklı tarafından başka bir iflas davasına konu edilip edilemeyeceği tartışmalarını da ortaya çıkarmaktadır.

⁴ Bu süre uygulamada ortalama üç ay olup mahkemelerin iş yoğunluğuna göre değişebilmektedir.

Elinde para veya teminat verilmesine ilişkin bir ilam bulunan iflasa tabi borçlunun alacaklısının, ilamlı icra takibine geçip icra emrini borçluya tebliğ ettirdikten sonra İİK 37. ve İİK 177/1-4 maddelerindeki düzenlemeye dayanarak doğrudan iflas istemiyle dava açmak ve iflas kararını daha kısa ve az masrafla elde etmek yerine; ilamlı icra takibine hiç başvurmadan veya ilamlı icra takibini iflas yoluyla takibe çevirerek borçluya iflas ödeme emrini tebliğ ettirdikten sonra iflas ödeme emrine itiraz edilmesi üzerine 1 yıllık hak düşürücü süre içinde itirazın kaldırılması ve iflas davası açmak, alacağın varlığını genel hükümlere göre ispat etmek, alacağın mahkemece sabit görülmesi şartıyla itirazın kesin olarak kaldırılmasını ve itirazın kaldırılmasına karar verilen kısım yönünden borçluya depo emri gönderilmesini ve nihayetinde depo emrini yerine getirmeyen borçlunun iflasına karar verilmesini istemek gibi daha uzun ve masraflı hukuki süreci izlemekte hukuki yararı mevcut değildir.

Türk Milleti Adına hüküm vermeye yetkili mahkemenin kararının yerine getirilmesi için süre ve ihtar alan iflasa tabi bir borçlunun, bu mahkeme kararını yerine getirmemek için yegâne sebebi borcu ödeyecek ekonomik gücünün bulunmamasıdır. İlama bağlı para veya teminat borcunu, resmi makamlar aracılığıyla (icra emri ile) istenilmesine rağmen ekonomik gücü bulunmadığı için ödeyemeyen iflasa tabi borçlunun - T.C. Anayasası'nın 13.maddesi kapsamında ölçülü olduğu konusunda kuşku bulunmayan- doğrudan iflas yaptırımı ile karşılaşması hukuk devleti ilkesinin gereğidir. Elinde para veya teminat verilmesine ilişkin bir ilam bulunan alacaklının başka bir otorite veya mahkeme kararı arayışında hukuki yararı bulunmamaktadır.

Ticaret Mahkemelerinde avukat ile temsilin zorunlu olmadığı dikkate alındığında; ilama bağlanmış bir alacağın yeniden mahkeme önünde tartışılmaması, borçlu ve alacaklıların mükerrer biçimde yargılama masraflarına maruz kalmaması, uygulayıcının yanılmaması amacıyla tereddütleri giderecek yasal düzenleme yapılması, ilk iş olarak İİK 37.maddesinde açıkça İİK 177.maddesine atıfta bulunulması faydalı olabilecektir. ■

KAYNAKLAR

- 1- Prof. Dr. Baki KURU, İstinat Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, Legal Yayınevi, 2016
- 2- Prof. Dr. Ejder YILMAZ İcra Ve İflas Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, 2016

- 3- İcra ve İflâs Kanununun Tadiline dair 1/ 28 numaralı Kanun Lâyihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, [https:// www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d04 / c009/ tbmm04009061.pdf](https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d04/c009/tbmm04009061.pdf), erişim saati 10.11.2024 saat 23:30)

- 4- Yargı Kararları (<https://portal.uyap.gov.tr/> adresi ve kurumsal portal hesabı)

BİREYSEL ve TÜZEL TÜM İŞLEMLERİNİZİ E-DEVLET ÜZERİNDEN KOLAYLIKLA YAPABİLİRSİNİZ!

Bireysel / Tüzel Abonelik Başvurusu, Bireysel / Tüzel Abonelik Fesih Başvurusu,
Bireysel / Tüzel Borç & Ödeme Bilgileri Sorgulama ve
Mirasçısı Olduğunuz Kişi Adına Borç & Ödeme Bilgileri Sorgulama
ve Abonelik Fesih İşlemlerinizi
E-DEVLET arama butonuna CK BOĞAZİÇİ ELEKTRİK yazarak,
açılan seçenekler üzerinden rahatça gerçekleştirebilirsiniz.

444 6 255 www.ckbogazici.com.tr

ckenerji ckenerji ckenerji ckenerji

ENERJİ
"Her an sizinle"

ŞİİR

İSTANBUL
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

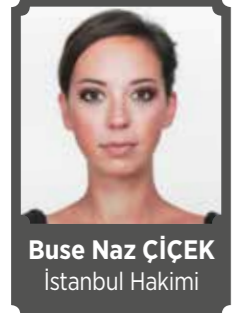
SIRA

*Önce bir rüzgar esti,
Bir akşam,
Boğazın bu yakasında.
Bir çift göz,
Kendini kaçırdığını sandı,
Başka bir çift gözden.*

*Sonra iki yaprak döküldü,
Dudağımda sarı kahve bir sonbahar ezgisi.
Her şey silinirken zihnimden,
Tek kalan o oldu;
Tüm mevsimlerden de güzel olan,
Bir çift gözün kendisi.*

*Şimdi her şey birbirine benzese de,
Yağmurlar artık başka yağmakta,
Başka bakıyor her gün aynı yerde gördüğüm kedi,
Aynı yerden ama güneş bile başka doğmakta,
Ve saklayamazsın;
toprak da farkında bunun, öylece duran duvar da.*

HUKUKUN EKONOMİK ANALİZİ KAPSAMINDA DAVRANIŞSAL İKTİSAT TEORİLERİNİN CEZA MUHAKEMESİNE YANSIMA HALLERİ

Buse Naz ÇİÇEK
İstanbul Hakimi

Toplumsal refahın artması gyesi ile suç işleme oranının düşmesi için kanun koyucu tarafından gerçekleştirilen düzenlemeler kişilerin eylemlerinin davranışsal iktisat boyutunda değerlendirilmesi akabinde tespit edilmelidir.

Davranışsal iktisat teorisinin ceza hukuku yönünden incelenmesine konu çalışmada, kişilerin davranışsal iktisat boyutundaki eylemlerinin kamu hukukuna yansima halleri incelenecektir. Ekonomik ceza hukuku kapsamında davranışsal iktisat teorilerinin, bireylerin optimal seçimlerine etki ettiği kabul edilmektedir. Bu yaklaşıma göre; kanun koyucular, kanun uygulayıcılar, iddia makamı, savunma makamı, failler ve mağdurlar yönünden; adalet kavramı, davranışsal iktisat teorileri ile somutlaşmaktadır.

Çalışmada; davranışsal iktisat teorilerinin ceza muhakemesi suje ve objeleri yönünden mevcut ve muhtemel etkisi değerlendirilerek, söz konusu teorilerin pozitif hukuka yansiması ve regüle şekilleri örnekler ile desteklenecektir. Ayrıca, ceza muhakemesine konu uygulamalara gerek iddia gerek savunma makamı yönünden maliyet fayda denkleminde değer atfedilerek, söz konusu uygulamaların sosyal refah üzerindeki etkisi incelenecektir.

“Hukukun Ekonomik Analizi Kapsamında Davranışsal İktisat Teorilerinin Ceza Muhakemesine Yansima Hali” isimli araştırmada inceleme alanı ceza muhakemesinde fail/potansiyel fail psikolojisi iken inceleme aracı iktisadi değerler olacaktır.

I. DAVRANIŞSAL İKTİSAT TEORİLERİ

A. Rasyonel Seçim Teorisi

Hukuk ekonomisi teorisinde, kişilerin rasyonel seçimleri neticesinde eylem gerçekleştirdikleri kabul edilir. Rasyonel seçim teorisi *rational choise theory*, kişilerin rasyonel seçimleri ile faydalarını maksimum seviyeye taşıma eğilimi şeklinde tanımlanmaktadır. Rasyonel seçim teorisi ile gerçekleştirilen varsayımın basit ve akla uygun olması, mevcut ve muhtemel durumun

açık ve belirlenebilir olması sayesinde bireyin karar vermede iktisadi verileri kullanılması mümkün kılınır. Rasyonel seçim teorisi ile maliyet fayda denklemi kuran birey, maksimum fayda elde etme motivasyonu ile hareket eder¹.

Ceza hukukunda, failin davranışları incelenirken rasyonel seçim teorisinden yararlanılır. Bu incelemeye göre suç işleme potansiyeline sahip kişiler, eylemlerinden beklenen fayda ile eylemi gerçekleştirdikleri durumda maruz kalacakları maliyeti(ceza yaptırımına maruz kalma) kıyaslar ve buna göre hareket ederler.

Rasyonel kişi, kıt kaynaklardan maksimum fayda elde etme gyesi ile eylemlerini gerçekleştirir. Eğer failin suç konusu eylemi gerçekleştirmesi neticesinde elde edeceği fayda, suç işlemesi sonucu katlanacağı maliyete göre daha yüksek ise kişinin suç işleme eğiliminde olduğu söylenir.

Örneğin İstanbul (IST) New York (JFK) arası direk uçuş biletinin saatine yetişmek için kişinin hız limitini aşarak trafik cezasına konu suçu işlemeyi göze alması

¹ Kerem Cem Sanlı, *Haksız Fiil Hukuku'nun Ekonomik Analizi*, İstanbul 2007, sayfa 26; Hatime Kamilçelebi, *Davranışsal İktisat*, Londra 2019, sayfa 20; Döndü Hülya Gökçe, *Suç ve İktisat Oyun Teorisi Yaklaşımı*, Ankara 2021, sayfa 89; Yalçın Yalçın, *Davranışsal İktisat Yaklaşımıyla Rekabetçi Piyasaya Analizi*, Ankara 2012, sayfa 10; Coşkun Can Aktan, *"Davranışsal İktisat"*, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:12, Numara:2, 2020, sayfa 102; Fatih Doru, *Davranışsal İktisat ve Çıpalama Üzerine Bir İnceleme*, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Aydın 2020 (yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

verilebilir. Kişi bu durumda hız limitini aşmadan havalimanına ulaştığı ve New York uçuşunu kaçırdığında yeni uçuşu beklemek için uğrayacağı zaman kaybı, son anda tekrardan uçak bileti almak için katlanacağı maliyet ile hız limitini aşarak ödeyeceği ceza tutarı arasında bir karşılaştırma gerçekleştirir. Kişi, zihninde kurduğu muhtemel kazanç ve zarar denkleminde rasyonel seçim gerçekleştirerek faydasını üstün tutan davranışı sergiler.

Örnek üzerinden devam edilirse, kişinin son anda New York uçuş bileti almak için katlanacağı masraf ile kıyaslandığında oldukça cüzi bir tutara denk gelen trafik para cezasını göze alıp, uçuş saatine yetişmek için idari yaptırma konu aşırı hız eylemini gerçekleştirmesi beklenir.

Fail tarafından gerçekleştirilen eylemlerin, ceza muhakemesinin her aşamasında davranışsal iktisat teorileri ile açıklanması mümkündür. Kolluk birimleri tarafından gerçekleştirilen tahkikat aşamasından başlayarak soruşturma, kovuşturma, hüküm ve verilen hükmün kesinleşmesi akabinde geline infaz aşamasında fail farklı motivasyonlar ile karar mekanizmasını işletir. Ceza hukukunda sonuç doğuran bu motivasyonlar, davranışsal iktisat teorilerinin bir izdüşümü şeklinde ele alınır.

Davranışsal iktisat teorilerinin sadece fail yönünden değil, ceza yargılamasındaki her suje ve obje yönün-

den de etkileri bulunmaktadır. Pozitif hukukta kanun koyucu, ekonomik regülasyonlar ile suç konusu eylemi gerçekleştiren failin; hakkında kurulması muhtemel mahkûmiyet hükmünden önce zihninde maliyet fayda denklemi kurması ile sürece müdahil olma imkânı tanımaktadır.

Örneğin kanun koyucu tarafından sağlanan ön ödeme veya etkin pişmanlık kurumları ile faile hakkında hiçbir kovuşturma gerçekleşmemesi veya kovuşturma sonucu muhtemel mahkûmiyet hükmünde indirim alması yönünde ekonomik regülasyonlar düzenlemiştir.

Türk Ceza Kanunu² (TCK) madde 75 açık hükmü ile sınırları belirlenen ön ödeme kurumunda, Cumhuriyet Savcısı tarafından şüpheliye gerçekleştirilen tebliğdeki tutarın -her suç nezdinde ayrı belirlenen- ödemesi halinde şüpheli hakkında mahkeme önünde gerçekleştirilecek yargılama aşamasına geçilmeden, yani sanık sıfatına haiz olmadan henüz soruşturma aşamasında iken dosyanın sonlanması mümkün hale getirilmektedir³.

Ön ödeme kurumu ile faile henüz soruşturma aşamasında iken ödeyeceği para neticesinde işlediği suç yönünden kovuşturma aşamasına geçilmesinin engellenmesi imkânı tanınır. Suç işleyen kişi beklenen fayda ve zararını rasyonel seçimleri ile değerlendirmesi neticesinde yargılama aşamasında (Yargılama masrafları, avukat ücreti, yargılama süresi, yol masrafı, zaman, bilgi maliyeti, hükmün kesinleşme süresi gibi) uğraması muhtemel maliyet ile ön ödemede belirtilen tutar arasında kıyaslama gerçekleştirir ve diğer maliyetlere göre oldukça düşük ve belirli olan meblağa konu ön ödeme tutarını rasyonel seçim teorisi kapsamında ödemeyi kabul eder.

Benzer durum TCK madde 168 ile düzenlenen etkin pişmanlık indiriminde de söz konusudur. Faile, malvarlığına karşı işlediği suça konu gerçekleştirilen soruşturma ve/veya kovuşturma aşamalarında iken karşı tarafın zararını gidermesi halinde cezasında indirim yapılacağı ihtar olunur. Ceza Muhakemesi

Kanunu⁴ (CMK) madde 231'de düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması⁵ şartlarının sanık nezdinde olduğu durumda CMK madde 231/6-c bendi uyarınca sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı veya adli para cezasına konu mahkûmiyet hükmü 5 yıl süre ile suç işlememesi şartı ile açıklanmaktan geri bırakılır ve sanık hakkında infaz aşamasına geçilmez.

Sanık söz konusu etkin pişmanlık ekonomik regülasyonunu kendisine ihtar olunan hükmün açıklanmasının geri bırakılması şartları ile birlikte rasyonel bir şekilde değerlendirerek, hakkında oluşması muhtemel mahkûmiyet hükmü neticesinde yer alan infaz halini karşı tarafın maddi kaybını tazmin etmek suretiyle ortadan kaldırır⁵. Bu durumda da zihninde maliyet fayda denklemi kuran failin rasyonel seçim hali söz konusudur.

B. Haz Motivasyonu

Davranışsal iktisat teorisinin ceza hukukundaki başlıca yansımalarından birisi de kişinin haz motivasyonu⁶ *hedonic adaption* ile hareket etmesi halinde görülür.

Haz motivasyonunu, mutluluk ekonomisi *Economics of Happiness* şeklinde de tanımlanmaktadır⁸. Kişi mutluluk ve haz alma güdüsü ile hareket ederek işlediği suç sonucu kazandığı faydayı, suç konusu eylemine konu yaptırımın mutluluğunda sebep olacağı azalma, eksilme ile kıyaslayarak karar verir. Kişi haz motivasyonu ile hareket etmesi neticesindeki faydasını, ceza yaptırımına uğrama ihtimali ile muhtemel uğrayacağı kayba üstün görürse suç işleme yönünde eğilim sergiler.

4 Ceza Muhakemesi Kanunu, Tarih:04/12/2004, Numara:5271; Resmi Gazete Tarih:17/12/2004, Sayı:25673. 5CMK madde 231'de düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumuna konu özelinde örnek şeklinde yer verilmesi ile yetinilmiştir. Ceza yargılamasında sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin şartlar ve ilgili kurum tanımlamasına ilişkin ayrıntılı açıklama için bakınız; Rezan Epözdemir, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Ankara 2017; Yusuf Solmaz Balo, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Ankara 2016; Denizhan Horozgil, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Ankara 2017; Kubilay Taşdemir, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Ankara 2016.

5 TCK madde 168'de düzenlenen etkin pişmanlık kurumuna konu özelinde örnek şeklinde yer verilmesi ile yetinilmiştir. Ceza yargılamasında mal varlığına karşı işlenen suçlara ilişkin etkin pişmanlık kurumuna ilişkin ayrıntılı açıklama için bakınız; Ramazan Keklik, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Etkin Pişmanlık, Ankara 2016; Yasemin Baba, Türk Ceza Kanunu'nda Etkin Pişmanlık, İstanbul 2013; Mehmet Gödekli, "Türk Ceza Öğretisinde ve Uygulamada Etkin Pişmanlık", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:7, Sayı:29, 2017; İbrahim Özer, Türk Ceza Hukukunda Etkin Pişmanlık, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2018 (yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

6 Shane Frederick/George Loewenstein, "Hedonic Adaption": D. Kahneman/E. Diener/N. Schwarz (editörler), Well-being: Foundations of Hedonic Psychology, NY US: Russell Sage Foundation, New York, 1999, sayfa 302. 8Richard H. McAdams/Thomas S. Ulen, Behavioral Criminal Law and Economics, University of Chicago Law School Chicago Unbound, University of Chicago Law School Public Law and Legal Theory Working Paper No. 244, 2008, sayfa 7.

Kişinin esas aldığı nokta eylemden aldığı hazdır. Haz ise geçici bir duygusal durumdur⁷. Bu yaklaşımda kişi işlediği suç neticesinde yaşadığı hazın etkisinden kısa süre içerisinde çıkıp⁸, tekrar aynı suçu işleme eğilimine sahip olacaktır. Haz motivasyonu kişiyi, suç işlemeye meyilli kılar. Tekrarlanır suç işleme eylemleri ile kişi rasyonel sorgulama mekanizmasını işlevsiz kılar, bu şekilde eylem neticesinde uğrayacağı ceza yaptırımı ile katlanması gereken maliyet çarpan oranını düşürür.

Örnek ile devam etmek gerekirse, TCK madde 191 gereği uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanmak bir suçtur. Bu suç karşılığında kanun 2 yıldan başlayan hapis cezası öngörmektedir.

Kişinin ilk uyuşturucu madde kullanmadan önce gerçekleştirdiği fayda zarar denklemi;

$f(x)=uyuşturucu\ madde\ kullanmak \times fayda$ (Bu teori-
de "haz" şeklinde tanımlanacaktır) $g(x)=uyuşturucu\ madde\ kullanmak\ cezası \times maliyet$

$f(x)-g(x)=Pozitif\ değer\ ise;$ kişinin faydasına kıyasen, katlanacağı ceza yaptırımı neticesinde uğrayacağı maliyetin düşük olduğu kabul edilir ve kişi uyuşturucu kullanmak eylemini seçer.

Bu minvalde haz motivasyonunun kısa sürede mutluluk sağladığı, devam eden sürede ise kişiyi suç işlemeye meyilli hale getirdiği açıktır⁹. Kişi geçici mutluluk gayesi ile hareket ederek ilk başta faydasını hep pozitif değerde tutmaktadır. Fakat zaman ilerledikçe $f(x)$ ve $g(x)$ değerlerine atfettiği öneme bağlı çarpan kuvvetlerde değişiklik gerçekleştirerek faydasını hiç suç işlememiş hali şeklinde kabul edilen "0" noktasından daha aşağı değere düşürerek "eksi-" sonuçta ilerler, bu halde de toplumsal refah kayba uğrar.

Suç işleme oranlarının arttığı bu durumda, kanun koyucu regülasyon yoluna giderek toplumsal refahın azalmasını engellemek amacıyla $g(x)$ 'de yer alan "uyuşturucu kullanmak cezası" yönünden artırım gerçekleştirmek veya nispeten daha ağır bir yaptırım uygulamak seçeneği ile kamu düzeninin bozulmasını engeller.

C. Hiperbolik İndirgeme

Hiperbolik indirgemedeki *hyperbolic discounting* ise

7 John Bronsteent/Christopher Buccafuscott/Jonathan Masu, "Happiness and Punishment", The University of Chicago Law Review, Volume:76, Issue:1037, 2009, sayfa 1041.

8 Christopher Wildeman/Kristin Turney/Jason Schnittker, "The Hedonic Consequences of Punishment Revisited", Journal of Criminal Law and Criminology, Volume:104, Issue:1, 2014, sayfa 136-138.

9 Bronsteent/ Buccafuscott/ Masu, sayfa 1044.

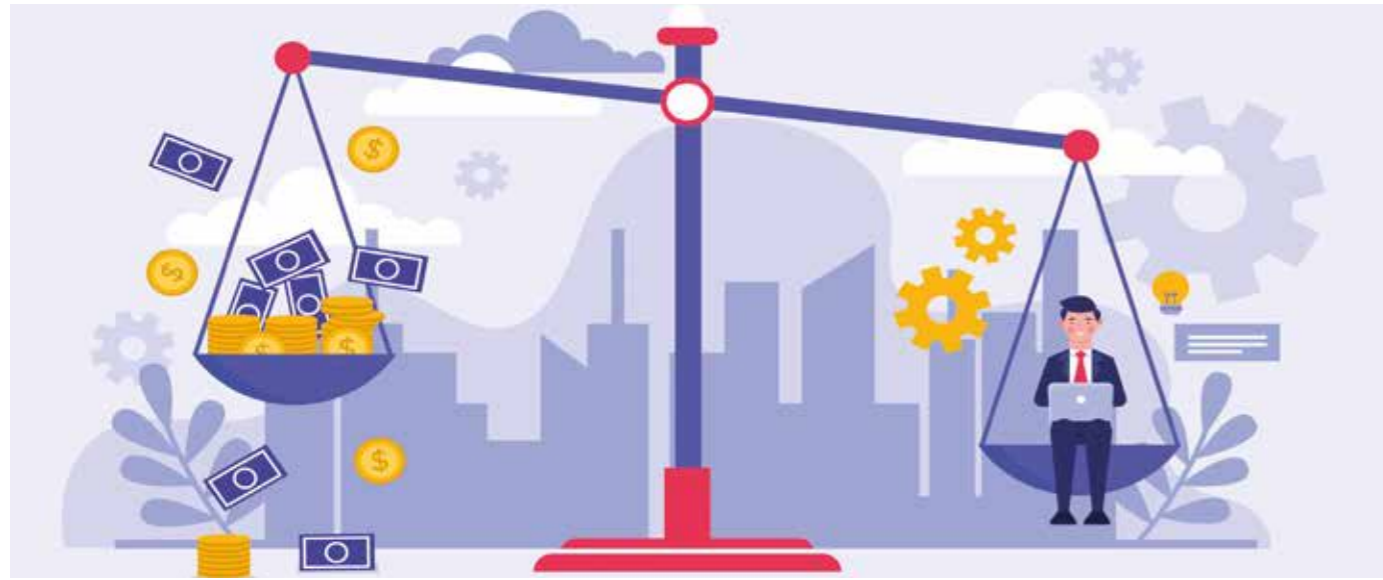
suç işleyen kişi fırsat maliyeti kapsamında maruz kalacağı ceza yaptırımına karar vermektedir. Kişi yakın zamandaki nispeten risk oranının ve faydasının daha düşük olduğu sonuç ile gelecek zamanda ne zaman kesinleşeceği belirlenmemiş, riskli fakat faydasının daha yüksek olma ihtimaline sahip sonuç arasında kıyaslama gerçekleştirir¹⁰.

Bu kıyas neticesinde failin; kesin, risksiz, güncel veya yakın zamanda kazanacağı faydanın gelecek zamanda gerçekleşmesi risk faktörüne bağlı olan sonuca bağlı kazanacağı fayda ile arasında değerlendirme yapar¹¹. Fail, riski asgari orana indirerek beklenen faydadan vazgeçip kesin değer üzerinden seçim yapar.

Hiperbolik iskonto şeklinde de tanımlanan bu yaklaşımda, karar verme mekanizması şimdiki zaman ve gelecek zaman indirgemesi etrafında şekillenir. Zaman algısının geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman şeklinde ayrımı yapıldığında kişinin tercihlerinin ve tercihleri neticesinde arzulan değerleri fiyatlandırması farklılık arz eder. Kişinin şimdiki zamanda elde edeceği değere kavuşmak için yüksek iskonto uygulaması karşısında gelecek zaman ile ilgili değer atfı gerçekleştirdiğinde bu iskonto oranını düşürdüğü gözlemlenmektedir¹⁷.

10 McAdams/ Ulen, sayfa 24.

11 The Decision Lab, Why Do We Value Immediate Rewards More Than Long-Term Rewards?, <https://thedeisionlab.com/biases/hyperbolic-discounting> (erişim tarihi:14/01/2024). 17Katıpcıoğlu, sayfa 67.

Hiperbolik indirgeme ile hareket eden kişi, risk sakınan risk averse konumundadır. Risk sakınan kişi gerçekleşmesi risk faktörü ile ele alınan ama değeri daha yüksek olan seçeneğe göre risk faktörü düşük olan şimdiki veya yakın gelecek zaman içerisinde elde edeceği veya katlanacağı maliyeti tercih etmektedir¹².

Risk sakınan kişi; seçeneklerin atfettiği değerden bağımsız olarak, kesin sonucu belirsiz sonuca tercih etmektedir¹³. Sigorta kurumu, sınırlı sorumluluk halleri şeklinde örneklerin sıralanacağı durumlar, kişilerin risk sakınan tavırlarının ampirik şekilde yansıma bulunduğu alanlardır. Nitekim sigorta sektörü, kişilerin gelecek zamanda maruz kalmaları risk faktörüne bağlı maliyet tutarından şimdiki zamanda uğradıkları ve nispeten daha düşük meblağı tercih etme eğilimleri sonucunda oluşmuştur.

Risk sakınan kişinin eylemlerini yönlendirmesinde azalan marjinal fayda prensibinin de *diminishing marginal utility* etkileri görülür. Azalan marjinal fayda prensibine göre muhtemel kaybın fayda üzerindeki etkisi daha yüksektir¹⁴.

Örnek ile açıklamak gerekirse mevcut 10.000-TL değerinizin bir bahse konu ettiğiniz ve kaybetme olasılığınızın ½ olduğu hal ile herhangi bir para ortaya koymadan girdiğiniz bahis neticesinde -şimdiki zamanda sahip olmadığınız- 10.000-TL kazanma ihtimaliniz kıyaslandığında ilk durumda belirtilen kaybetme olasılığınızın ½ olduğu hal daha büyük değere sahiptir. Yani, sahip olduğunuz varlığın 5.000-TL azalması ihtimaline, hiç sahip olunmayan 10.000-TL

¹² Sanlı, sayfa 36.

¹³ Ashwin Rao, *Understanding Risk-Aversion through Utility Theory*, Institute for Computational and Mathematical Engineering, Stanford University, Stanford 2020, https://web.stanford.edu/class/cme241/lecture_slides/UtilityTheoryForRisk.pdf (erişim tarihi:14/01/2024).

¹⁴ Sanlı 37.

kazanma ihtimalinize göre daha fazla değer atfedebilirsiniz.

Bir üst paragrafta yer verilen ve para değeri üzerinden aktarılan azalan marjinal fayda prensibi servet maksimizasyonu¹⁵ wealth maximization ile birlikte değerlendirilmelidir¹⁶.

Kaldor-Hicks ölçütünde¹⁷ esas alınan servet maksimizasyonu ile fayda yerine mal ve hizmete atfedilen ekonomik değer esas alınmaktadır. Bu yaklaşımın temel motivasyonu herkesin 10.000-TL ile sağlayacağı faydanın birbirinden farklı olmasıdır. Nitekim ekonomik seviye farklılıkları bulunan kişilerin her birinin 10.000-TL ile elde edeceği fayda birbirinden farklıdır. Servet maksimizasyonu ile -değişken- fayda olgusu temeline dayanan refah, denklemden çıkartılarak yerine servet kavramı getirilmektedir. Orijinal fayda görüşü ile de sabit olduğu üzere fayda kural olarak ölçülemez ve kişiler arasında mukayese edilemez.

Servet ise, ödemeye hazır olunan para miktarı ile somutlaştırılmaktadır. Bireylerin her ne kadar toplumun farklı ekonomik seviyelerinden gelseler de bir mal veya hizmet için ödemeye hazır oldukları fiyat yani o ürün veya hizmeti istiyorlar ise katlanacakları maliyet aynıdır. Bir ürün veya hizmetin fiyatı her talep edenin ekonomik durumuna göre farklı şekillenmemektedir.

¹⁵ *Wealth Maximization*, <https://www.wallstreetmojo.com/wealth-maximization/> (erişim tarihi:14/01/2024).

¹⁶ Sanlı, sayfa 61.

¹⁷ Sanlı, sayfa 60; Firat Özbilgi, "Piyasa Başarısızlıklarından Dışsallıklar ve Çözüm Yollarına İlişkin Değerlendirmeler", *Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, sayfa 84; Nathaniel Hendren, *Topic 2: Redistributive Concerns: Kaldor Hicks and the Inverse Optimum*, Harvard 2023 https://economics.mit.edu/sites/default/files/inline-files/lecture_2_-_redistributive_concerns.pdf (erişim tarihi:12/01/2024); Matthew D. Adler, "Cost-Benefit Analysis": David S. Clark (editör), *Encyclopedia of Law & Society: American and Global Perspectives*, Thousand Oaks 2017, sayfa 2-5.

Pek tabii, toplum farklı refah seviyesinde bulunan bireyler için 5.000-TL, 10.000-TL'nin arz ettiği önemler değişkenlik arz etmektedir. Sosyal-ekonomik durumu iyi olan bir birey nezdinde söz konusu meblağlar fark etmez iken, asgari geçim şartlarında hayatını idame ettiren birey için bahse konu meblağlar oldukça büyük önem taşımaktadır. Bu gibi farklılıkların azalan marjinal fayda teorisinin arz ettiği öneme gölge düşürmemesi amacıyla teori servet maksimizasyonu ile ele alınır ve malvarlığı değerleri arasındaki fark görmezden gelinir. Bu yaklaşım ile maksimize edilen sosyal refah değil, servet maksimizasyonudur¹⁸.

Fail açısından hiperbolik indirgemenin, ceza hukukundaki en dikkat çekici örneği uzlaştırma prosedürüdür¹⁹. Kanun koyucu tarafından CMK madde 253'te birtakım suçlar uzlaştırma prosedürüne tâbi kılınmıştır. Uzlaştırma prosedürüne konu taksirle yaralama suçu üzerinden somutlaştırma için; kişinin taksirli olarak kullandığı araç ile trafik kazasına sebep olduğu ve karşı tarafın yaralandığı bir örnek olay ile devam edilecektir.

CMK madde 253/1-b.2 gereği trafik kazasına konu aracın sevk ve idaresinde bulunduğu fail ile trafik kazası neticesinde yaralanan mağdur arasında yetkili ve görevli mahkemede gerçekleşecek yargılama evvelinde, uzlaştırma prosedürü işler. Tarafların uzlaştırmacı aracılığı ile bir araya gelerek maddi bir edim kapsamında anlaşmaları neticesinde taksirle yaralama dosyası henüz soruşturma aşamasında iken sonuçlanır ve dosya kovuşturma aşamasına geçmez.

Örneğin, fail hiperbolik indirgeme ile uzlaştırma aşamasında karşı tarafa 15.000-TL ödemeyi kabul ederek, yargılama neticesinde belki de şahsında doğacak beraat hükmünden vazgeçmiş olacaktır. Bu halde fail, mağdur taraf ile arasında uzlaşma sağlayıp; gelecek zamanda ve gerçekleşme ihtimali yargılamanın seyrine göre şekillenecek risk faktörüne sahip beraat hükmünden vazgeçmektedir.

Temelde fail hakkında gerçekleşecek yargılama nihayetinde, hakkında beraat veya mahkûmiyet hükmü verilmesi yönünde iki ihtimal mevcuttur. Fakat bu aşamada, fail yargılama aşamasında katlanacağı bilgi maliyeti, vekalet ücreti, bilirkişi/keşif ücreti, dosya-

¹⁸ Sanlı, sayfa 62.

¹⁹ CMK madde 253'te düzenlenen uzlaştırma kurumuna konu özelinde örnek şeklinde yer verilmesi ile yetinilmiştir. Ceza mukemesinde uzlaştırma kurumuna ilişkin ayrıntılı açıklama için bakınız; Olgun Değirmenci, *Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma*, Ankara 2020; Uğur Eriş, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Eğitimi*, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı:137, 2018; Mustafa Özbek, "Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaştırma" *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:54, Sayı:3 2005; Soner H. Çetin, "Ceza Muhakemesi Kanunda Uzlaşma (CMK m. 253, 254, 255)." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 82, 2009.

nın Adli Tıp Kurumu'ndaki sefahati, iddia makamının mütalaası, hâkimin takdir yetkisi ve vicdani kanaatini öngöremez. Bu durumda fail riski değerlendirir, fakat riski ifade eden olasılıklar hakkında failin kesin bilgi sahibi olması mümkün değildir.

Yargılama aşamasındaki veriler risk içermekle birlikte failin lehine sonuç doğurma ihtimalini de her daim içerisinde barındırır. Fakat öngörülemez söz konusu değerler fail nezdinde fiyatlandırılmaz. Fiyatlandırılmayan bir maliyet yerine uzlaştırma prosedüründeki kesin maliyete katlanan failin hiperbolik indirgeme ile hareket ettiği sabittir.

Hukukun ekonomik analizinde uzlaştırma prosedürü esasında tarafların pazarlık yapmasına imkân veren bir mübadeledir. Taraflar işlem maliyetlerinin düşük olduğu durumlarda aralarında mübadeleler gerçekleştirerek hak tahsisi sağlayabilirler. Her iki tarafın rızasına dayalı mübadeleler ile kaynakların daha fazla fayda sağladığı kullanıma tahsisi mümkün kılınır.

Örnekten devam edilirse tarafların karşılıklı anlaşması ile 15.000-TL bedele uzlaştırma prosedürünün uygulandığı örnekte kaynak tahsisi, zarar gören nezdinde sağlanmaktadır. Bu halde zarar verenin öngöremediği yargılama maliyeti (Bilgi maliyeti, vekalet ücreti, bilirkişi/keşif ücreti, yargılama süresi...) yalnızca 15.000-TL ile sınırlandırılmış, zarar gören ise zarar veren hakkında gerçekleştirilecek ceza muhakemesi neticesinde mahkûmiyet hükmü alsa dahi kendi lehine hükmedilmesi mümkün olmayan 15.000-TL'ye sahip kılınmıştır. O halde işlem maliyetinin düşük olduğu durumlarda tarafların karşılıklı mübadele gerçekleştirerek rıza dahilinde hak tahsisi gerçekleştirilmelerinin toplumsal refahı artırdığı söylenebilir.

Toplumsal refahın artışına sebep olan bu rızaya dayalı hak tahsisleri pareto etkin piyasaya²⁰ örnek verilebilir. Zira, ekonomide pareto etkinliği²¹ ile kast edilen husus, kaynakların en etkin şekilde kullanıldığı, kıt kaynaklardan gerçekleştirilen kaynak tahsisi ile

²⁰ *Etkin piyasa tanımı için bakınız; Cenk Tufan/Reyhan Sarıççek, Davranışsal Finans Modelleri, Etkin Piyasa Hipotezi Ve Anomalilerine İlişkin Bir Değerlendirme*, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 2, 2013, sayfa 160.

²¹ Pareto etkinliği için Rekabet Kurumu Sözlüğünde tercih edilen tanım ise; "Bir bireyin durumunu kötüleştirmeden bir diğerinin durumunu iyileştirmenin mümkün olmadığı durumlarda oluşmaktadır. "Pareto etkin" durumda ürünlerin en verimli şekilde ürettiği varsayılmaktadır. Hem tahsis etkinliğinin, hem de üretim etkinliğinin bir arada sağlandığı durumlarda Pareto optimalitesi olarak da adlandırılmaktadır." şeklindedir. 29"ex ante" ve "ex post" seklideki ayırım yaptırımın uygulanma zamanına göre gerçekleştirilir. Ex ante tazminde, zarar gerçekleşmeden muhtemel zarar görenin maddi açıdan tatmini söz konusu iken, ex post tazmin mevcut durumda zarar görmüş kişinin oluşan zarardan dolayı zararının tazmini durumu mevcuttur. Ex ante yaklaşıma örnek olarak vergilendirme ve regülasyon verilebilir. Ex post uygulamaya ise haksız fiil sorumluluğu örnek gösterilir.

en yüksek faydanın elde edildiği hal şeklinde aktarılmaktadır.

Bu aşamada esas alınan hakkın himaye türlerinden olan, münhasırlık kuralıdır. Münhasırlık kuralına göre hakkın tahsisi, kişinin rızası üzerine gerçekleşir. Kişi, sahip olduğu hak üzerinde kendi rızası dahilinde dilediği tasarruflarda bulunabilir. İşlem maliyetinin düşük olduğu hallerde uygulanan münhasırlık kuralında hak sahibinin, -örneğin taksirli trafik kazasının mağduru mübadele ile pazarlıkta bulunarak zararını ex ante²⁹ telafi etmesi mümkündür.

Suçun manevi unsurlarından olan kast halinde ise işlem maliyeti yüksektir. Kast ile işlenen suçlarda hak sahibinin mübadele ile ex ante zararının telafisi mümkün değildir. Bu halde pareto üstünlüğü, yani kaynakların en yüksek fayda nezdinde tahsisi rıza dahilinde sağlanamaz ve refah artışı için devletin müdahalesi şart olur.

Failin beklenen menfaat yerine kesin değer üzerinden oluşan maliyetini kabul ettiği bu yaklaşıma örnek verilen uzlaştırma prosedürüne coase teoremi ile de yaklaşmak mümkündür.

Trafik kazasını olumsuz bir dışsallık şeklinde değerlendiren coase teoreminde, dışsallığın çözümünün taraflar arasındaki pazarlık ile mümkün olduğu savunulmaktadır²². Bu teoreme göre olumsuz dışsallık sonucu sosyal refahın azalmasına engel olmak için klasik ekonomik yaklaşımda yer alan vergilendirme ve regülasyon³¹ çözümlerine mutlak surette ihtiyaç olduğu yaklaşımı eleştirilmektedir. Coase teorimi ile kamu hukuku ve devletin müdahalesinden bir nebze soyutlanarak hak tahsisi kavramında somutlaştırılır.

Mağdur ile birlikte trafik kazası yapan failinde zarar gördüğü kabulü ile hareket edilen coase teoreminde zararın iki taraf üzerinde de sonuç doğurduğu vurgular. Bu yaklaşıma göre, olumsuz dışsallık sebebiyle müdahaleye konu olan hak, hukuk düzeni tarafından açık bir şekilde tahsis edilir ise, taraflar pazarlık yolu ile ekonomik etkinliğe sebep olur ve devlet müdahalesine ihtiyaç duymadan çözüm geliştirebilirler.

Coase teoremi ile pazarlık olumsuz dışsallığın çözümü için bir şarttan ziyade alternatif çözüm mekanizması şeklinde sunulmaktadır. Bu yaklaşıma göre çözüm mekanizmaları birbiri ile mukayese edilerek en fazla toplumsal refahı sağlayan hukuki yapı tespit edilmelidir.

Bir diğer nokta ise coase teoreminde pazarlığa konu hak üzerinde kişilerin serbestçe hareket edebiliyor

olmasıdır. Uzlaştırma prosedürüne konu suçlar şikâyete tâbidir. Mağdur suç konusu eylem neticesinde ihlal edilen hakkına ilişkin şikâyetçi olup olmama seçeneğine sahiptir. Bu yönüyle mağdurun pazarlığa konu hak üzerinde serbestçe tasarruf yetkisi vardır. Örnek üzerinden devam edilirse, failin taksirli hareketi neticesinde meydana gelen trafik kazası neticesinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun şikâyetçi olması şartına bağlıdır. Bu açıdan uzlaştırma prosedürüne konu hak üzerinde serbestçe tasarruf edilebildiği açıktır.

Coase teoreminde işlem maliyeti "0" ise hakların belirli ve açık bir şekilde tahsis edilmesi ile taraflar arasında pazarlık sürecinin işletilmesi ile toplumsal refah her türlü artacağı belirtilir. Uygulamada işlem maliyetinin "0" olması mümkün değildir. Trafik kazası yapan taksirli sürücü ile mağdurun aynı masaya oturmaları, hazırlık ve pazarlık aşamaları nihayetinde uygulama evresi gibi durumların her biri işlem maliyeti ortaya çıkarır. Bu maliyetler ise olası bir uzlaşmanın artı değerini törpüler.

Failin hiperbolik indirgeme sonucu tercih ettiği uzlaştırma prosedürüne coase teoremi ile gerçekleştirdiğimiz değerlendirme neticesinde, coase teoreminin esası kabul edilen pazarlık aşamasının taraflar arasında gerçekleşen uzlaşma işlemi ile benzer noktalar taşıdığı açıktır.

Henüz kovuşturma aşamasına geçilmeden bir uzlaştırıcı marifetiyle fail ve mağdurun aynı masaya oturması ile ortak bir meblağ üzerinde anlaşmaları coase teoremindeki pazarlık sürecine dair ceza muhakemesinde en iyi örneklerden biridir.

Uzlaştırıcı ücreti ve tarafların bir araya gelme masraflarından ibaret işlem maliyeti bulunan uzlaştırma prosedürü ile yargılama aşamasındaki işlem maliyeti (Yargılama gideri, keşif-bilirkişi raporu ücreti, Adli Tıp Kurumu ücreti, avukatlık masrafı, bilgi maliyeti...) kıyaslandığında, uzlaştırma işlem maliyeti oldukça düşük bir miktarda kalmaktadır. Bu açıdan da fail hiperbolik indirgeme ile beklenen fayda yerine kesin değeri maliyet hesabına göre kıyaslayarak kesinleşmiş değeri belirlenen uzlaştırma prosedürünü tercih eder.

D. Batık Maliyet Yanılgısı

Batık maliyet yanılgısı sunk cost fallacy, başarısızlıkla sonuçlanma ihtimali yüksek olan bir duruma ilişkin geçmiş zamanda harcanmış ve katlanılmış maliyetin artık geri kazanılamayacağına inanılmasına rağmen, o zamana kadar gerçekleştirilen harcamalar göz önüne alınarak yeni harcamalar yapılmasına devam edilmesi şeklinde tanımlanır²³.

Batık maliyet yanılgısında, kişinin rasyonel sorgulama mekanizması sekteye uğrar. Bu yanılgı içerisinde kişi geçmişte kalan yatırım, katlanılan süreç/aşama, ayrılan zaman ve emek gibi maliyetler uğruna devam etme yönünde ısrar boyutunda bir direnç ile hareket eder²⁴.

Kişi, karar alma mekanizmasını geçmişe bakarak oluşturur. Şimdiki veya gelecek zaman ile ilgili verileri yok sayar. Söz konusu yanılgı, bir sürücünün ön cama bakmak yerine arka tarafı gösteren dikiz aynasına bakarak araba kullanması şeklinde tanımlanabilir. Akılcı değildir, bir yanılgıdan ibarettir.

Batık maliyet yanılgısında, statüko önyargısı status qua bias dinamiği mevcuttur. Batık maliyet yanılgısı içerisinde kişinin katlanmaya devam ettiği maliyetler rasyonel tabanda karşılık bulmamaktadır. Keza olumlu sonucun nezdinde gerçekleşmeyeceğini anlayan rasyonel birey için; kazanç zarar denklemi kurup, pasif değerlerinde artış yaşanmasını engelleme eğilimi beklenir. Batık maliyet yanılgısındaki kişi ise statüko önyargısı ile mevcut durum içerisinde kalmayı tercih edip, pasif değerlerinde artış gerçekleşmesini engel-

23 Daniel Friedman, "Searching for the Sunk Cost Fallacy", *Experimental Economics*, 2007, sayfa 2 <https://econwpa.ub.uni-muenchen.de/econ-wp/exp/papers/0407/0407008.pdf> (erişim tarihi:15/01/2024); Andreas Krämer, "Demystifying the "Sunk Cost Fallacy": When Considering Fixed Cost in Decision-Making is Reasonable", *Journal of Research in Marketing*, Volume:7, Number: 1, 2017, sayfa 510.

24 Tuğba İnci, *Davranışsal Ekonomide Eğitim Ve Bazı Davranışsal Yanılgı Kalıplarının Eğitim Üzerindeki Etkileri*, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi, Cilt:2, Sayı:4, 2020, sayfa 8.

lemek adına herhangi bir reaksiyon almaz²⁵.

Batık maliyet yanılgısının ceza muhakemesine yansımalarının iktisadi veriler ile incelenmesi halinde ise; sanık hakkında ilk derece mahkemesi tarafından sabit, birbiri ile örtüşen, her türlü şüpheden uzak ve çelişki içermeyen delillere dayanarak kurulan mahkûmiyet hükmüne karşı itiraz, istinaf veya temyiz yoluna gidilme hali örnek olarak gösterilebilir.

Söz konusu örnek, ceza muhakemesinde sanığa tanınan kanun yolu tüketme hakkı kapsamında değil, ilk derece ve yüksek derece mahkemelerinde gerçekleştirilen yargılamalar sırasında katlanılan maliyet esasında ele alınmıştır. Nitekim, her sanığın hakkında kurulan hükmü kanun yoluna taşınması ve infaz aşamasını engellemeye çalışması Anayasa ile tanınan adil yargılanma hakkı ile korunmaktadır.

Batık maliyet yanılgısı için aktarılan ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet hükmünün, usule ve kanuna uygun verildiği varsayılır.

Şöyle ki, batık maliyet yanılgısı ile hareket eden sanık; hakkında ilk derece mahkemesinde gerçekleştirilen yargılama sırasında katlandığı maliyetlere (Bilgi maliyeti, yargılama masrafları, yargılama aşamasında bizzat duruşmalara katılım için harcanan yol-mesai-zaman maliyeti, müdafî ücreti...) dayanarak, hakkındaki mahkûmiyet hükmünün onanması ve mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesi ihtimalinin yüksek olduğu halde dahi tekrar harcama yapmaktan kaçınmaz.

Sanık tarafından mahkûmiyet hükmüne konu kararın bir üst derece mahkemesi tarafından incelenmesi için yeniden maliyete katlanılarak, pasif değerlerdeki artış göz ardı edilir. İlk derece mahkemesinde katlanılan maliyetlerin bir üst derece mahkemesinde adeta türevi alınarak tekrar harcama yapılması, sanığın geçmişte ilk derece mahkemesi sırasında katlandığı maliyetlere dayanması ve eski değerleri esas almasından kaynaklanmaktadır.

E. Sıcak-Soğuk Empati Boşluğu

Sıcak-soğuk empati boşluğu hot-cold empathy gap, kişilerin içgüdüsel kararlarının - dürtülerinin- gelecekteki davranışlarını yönlendirmede hafife alındığı durumlarda ortaya çıkan bir yanılgıdır²⁶.

25 Cevdet Kızıllı/ Vedat Akman/ Burçin Dolaz, *Vazgeçilmezlik Sarmalında Labirent Yolculuğu: Zihinsel Muhasebe Bakış Açısıyla Batık Maliyet Ve Kritik Stratejiler (Maze Journey in Indispensability Helical: Sunk Cost and Critical Strategies from the Perspective of Mental Accounting)*, 2021, sayfa 3-4.

26 George Loewenstein, "Hot-Cold Empathy Gaps and Medical Decision Making", *Health Psychology*, Volume:24, Number:4, 2005, sayfa 49.

Esasında sigara içme eğilimine sahip denekler üzerinde gerçekleştirilen çalışma neticesinde ortaya çıkan bu yaklaşım, kişilerin davranışlarını yönlendirirken içgüdüsel davranış ve dürtülerinin kontrolünde olduklarını savunmaktadır. Yaklaşımın temelini oluşturan deneyde, katılımcılardan uzun bir süredir sigara içmemiş ve şu anki durum için sigara içmek için sıcak olanlar hot to ile, yakın zamanda sigara içmiş, adeta üzerinde hala sigara kokusu bulunan, tekrar sigara içmeye soğuk olan cold to katılımcıların karşılaştırılması yapılmıştır.

Karşılaştırma konusu, sıcak ve soğuk şeklinde sınıflandırılan katılımcıların tekrar sigara içme isteklerinin sıralanması olmuştur. Deneyden beklenen sonuç, henüz daha yeni sigara içmiş katılımcıların tekrar sigara içme isteklerinin, uzun zamandır sigara içmemiş katılımcılara kıyasen düşük olduğunun tespit edilmesi iken, deney beklenen sonucu vermemiştir.

Deney sonuçlandığında, henüz daha yeni sigara içen kişilerin tekrar sigara içme eğilimlerinin uzun süredir sigara içmeyen kişilere kıyasen daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit, kişilerin davranışlarını ve isteklerini yönlendirirken tahmin edilemeyen içgüdüsel kararlarına önem verilmediği durumda yanılma sonucu ile karşılaşılacağı ortaya çıkmıştır²⁷.

Sıcak-soğuk empati boşluğu yaklaşımı konu özelinde incelendiğinde, söz konusu boşluğun kanun koyucu nezdinde ortaya çıktığı görülmektedir. Sıcak-soğuk empati boşluğunun, failin davranışlarına yönelik bulunulan tahminlerde ve bu tahminleri neticesinde gerçekleştirilen yasal düzenlemelerde olduğu görülmektedir. Pozitif hukuk ile devam etmek gerekirse, CMK madde 231'de düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve CMK madde 171'de normatif kaynağı bulunan kamu davasının açılmasının ertelenmesi kavramları üzerinden aktarım sağlanacaktır.

Çalışmanın ilk alt başlığı ile "Rasyonel Seçim Teorisi"ne ilişkin anlatımda CMK madde 231 ile düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun örnek şeklinde yer verilmesinden dolayı, tekrara düşmemek amacıyla işbu alt başlıktaki yaklaşım CMK madde 171'de düzenlenen kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı ile somutlaştırılacaktır.

TCK madde 191'de uyuşturucu madde kullanmak eylemi, karşılığında ceza yaptırımı bulunan bir suç şeklinde düzenlenmiştir. Uyuşturucu madde kullanmak suçuna ilişkin, bu suçu ilk kez işleyen ve adli sicil kaydında sabıkası bulunmayan kişi hakkında CMK madde

171'de belirtilen diğer yasal koşulların oluşması halinde kamu davası açılması ertelenmesi kararı verilir. Şayet şüpheli hakkında verilen kamu davası açılmasının ertelenmesi süresi içerisinde TCK madde 191/4'te yer alan denetim koşullarına uyulmaması halinde şüpheli hakkında TCK madde 191/6 delaletiyle madde 191/1 gereği uyuşturucu madde kullanmak suçunu işlediği iddiası ile Cumhuriyet Savcısı tarafından hazırlanan iddianame ile kamu adına cezalandırılması talep olunur, bu aşamada şüpheli hakkında tekrar erteleme kararı verilmez.

Uyuşturucu madde kullanmak suçu üzerinden ikinci kez örnek tasnif edilmesi ile söz konusu suçun ceza muhakemesinde oldukça sık karşılaşılan ve Adli İstatistik 2020 değerlendirmesinde²⁸ bu suçtan açılan davaların %70,4'lük kısmının mahkûmiyet kararı ile sonlandığı tespitinden yola çıkılarak, okuyucu nezdinde sıcak-soğuk empati boşluğu yaklaşımının daha net anlaşılması gayesi ile hareket edilmiştir.

Kanun koyucunun kamu davasının açılmasının ertelenmesine yönelik düzenlemesinde, ilk defa suç işleyen şüpheli hakkında tekrarı gerçekleşmeyeceği inancıyla kamu davasının açılmasını şüpheli lehine ertelemektedir. Kanun koyucunun nezdinde şüpheli lehine statüko önyargısı oluşmaktadır. Şüphelinin tekrar uyuşturucu madde kullanarak katlanacağı maliyeti ve elde edeceği menfaati azalan marjinal fayda yaklaşımı ile ele alarak, şüphelinin uyuşturucu madde kullanmak eyleminin tekrarlanmayacağını düşünülmemektedir.

Şüpheli nezdinde gerçekleşen soruşturma işlemleri, katlandığı maliyet ve uyuşturucu madde tesiri altında kalma süresi şeklindeki menfaatini-kazanç- dikkate alarak, tekrar aynı suçu işlemeyeceği yönünde bir varsayım ile hareket ederek ilk defaya mahsus kamu davası açılması engellemektedir. Kanun koyucu tam bu noktada şüphelinin içgüdüsel kararlarının -güdülerinin- karar alma ve uygulama mekanizmasındaki etkisini hafife alarak sıcak-soğuk empati boşluğuna düşmektedir.

Sıcak-soğuk empati boşluğu yaklaşımının akışta yer verilen sigara deneyi ile örnek üzerinden somutlaştırılmasına devam edilirse; uyuşturucu madde kullanımından soruşturma işlemi tatbik edilen ve henüz yeni hakkında erteleme kararı verilen yakın zaman içerisinde uyuşturucu madde kullanmış şüpheli -uyuşturucu madde kullanımına soğuk cold to- ile hakkında verilen erteleme kararı gereklerine uyararak kanunda

²⁸ Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatik Genel Müdürlüğü, Adli İstatikler 2020 <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22420211449082020H%C4%B0ZMETE%C3%96ZELK%C4%B0TAP.pdf> (erişim tarihi:16/01/2024).

²⁷ Micheal A. Sayette/George Loewenstein/Kasey M. Griffin/Jessica J. Black, "Exploring the Cold-to-Hot Empathy Gap in Smokers", *Psychological Science*, Volume: 19, Number: 9, 2008, sayfa 926-932.

belirtilen süre zarfında uyuşturucu madde kullanmamış kişi-uyuşturucu madde kullanımına sıcak hot to kıyaslanmasında, uyuşturucu madde kullanımından hakkında soruşturma işlemi tatbik edilen ve henüz yakın zamanda erteleme kararı verilen yakın zaman içerisinde uyuşturucu madde kullanmış şüpheli'nin -uyuşturucu madde kullanımına soğuk cold to- tekrar uyuşturucu madde kullanma içgüdüünün daha yüksek olduğu kanaatindeyiz.

Kanun koyucunun erteleme kurumuna ilişkin düzenlemesine rağmen şüphelilerin kısa bir süre içerisinde tekrar uyuşturucu madde kullanma eğilimlerinden anlaşılacağı üzere, kanun koyucunun referans aldığı statüko değerleri ile azalan marjinal fayda yaklaşımı sıcak-soğuk empati boşluğunda kaybolmaktadır. Kanun koyucu şüpheli lehine düzenlediği erteleme kurumunda, şüphelinin rasyonel bireyden sapma hali olarak nitelendirilen içgüdüsel davranışlarını-güdülerini- hesaba dahil etmemiştir.

Kanaatimizce kanun koyucunun yanıldığı nokta, erteleme kararının toplumsal refahı artıracığıdır. Şüphelinin içgüdüsel davranışları neticesinde maliyet fayda denkleminde ayrılıp tekrar suç işleme eğilimde bulunacağı değerlendirilmeyerek, soruşturma aşamasının süje ve objeleri için fayda maliyet (Başta Cumhuriyet Savcısı olmak üzere soruşturma aktörlerinden olan kolluk birimleri, görevli katipler nezdinde de zaman, mesai, bilgi, işlem, ifade, karar, denetim tedbirleri, denetimlerin takibi, tebliğ süresi, tebligatların usulüne uygun yapılıp yapılmama hali, tekrar suç işlenmesi halinde kaldırılan işlemler şeklinde artırılabilir maliyet çarpanları) denkleminde, katlanılan maliyetin faydaya nazaran artmasına sebep olunmuştur.

Her ne kadar Adalet Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen istatistiksel değerlendirmelerde; hakkında kamu davası açılmasının ertelenmesi kararı verilen şüphelilerin ne kadarlık bir kısmı hakkında ilgili denetime uymamak neticesinde kamu davası açıldığı, ne kadarlık bir kısmının ise denetim süresi içerisinde tekrar uyuşturucu madde kullanmayarak hakkında yargılama başlamasına engel olduğu ile ilgili herhangi bir istatistiksel veriye rastlanılsa da, kanun uygulayıcı olarak dikkatimizi çeken bu hususun sıcak-soğuk empati boşluğu yaklaşımı ile aktarılmasında fayda görülmüştür.

SONUÇ

Tüm bu açıklamalar kapsamında değerlendirme gerçekleştirildiğinde, ceza muhakemesinde süje veya obje sıfatına haiz kişilerin davranışlarının iktisat disiplinince açıklanabilmesi mümkündür.

Toplumsal refahın artması gayesi ile suç işleme oranının düşmesi için kanun koyucu tarafından gerçekleştirilen düzenlemeler kişilerin eylemlerinin davranışsal iktisat boyutunda değerlendirilmesi akabinde tespit edilmelidir. Bu tespitler kişilerin yanılma ve önyargıları ile şekillenmesi isabet olacaktır.

Ne var ki, suç konusu eylemin ceza miktarı ile; suç işleme oranı arasında ters orantı, toplumsal refah arasında ise doğru orantı bulunduğu açıktır. Toplumsal refahın artması için ilgili regülasyonlar oluşturulurken bu denklem değerleri arasına, kişinin iktisadi açıdan davranışlarının dahil edilmesi gerekliliği çalışma nihayetinde ulaşılan sonuçtur. ■

KAYNAKÇA

- Adler Matthew D., "Cost-Benefit Analysis": David S. Clark (editör), Encyclopedia of Law & Society: American and Global Perspectives, Thousand Oaks 2017.
- Aktan Coşkun Can, "Davranışsal İktisat", Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:12, Numara:2, 2020, sayfa aralığı: 100-120.
- Baba Yasemin, Türk Ceza Kanunu'nda Etkin Pişmanlık, İstanbul 2013.
- Balo Yusuf Solmaz, Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Ankara 2016.
- Bozbayındır Ali Emrah, "Önödeme ve Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi": Feridun Yenisey/İzzet Özgenc/Ayşe Nuhoğlu/Adem Sözüer/Faruk Turhan (editörler), Dr. Dr. hc.
- Silvia Tellenbach'a Armağan, Ankara 2018, sayfa aralığı: 877-909.
- Bronsteent John / Buccafuscott Christopher / Masu Jonathan, "Happiness and Punishment", The University of Chicago Law Review, Volume:76, Issue:1037, 2009, sayfa aralığı:1037-1080.
- Çetin Soner H., "Ceza Muhakemesi Kanunda Uzlaşma (CMK m. 253, 254, 255)." Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 82, 2009, sayfa aralığı: 1-33.
- Değirmenci Olgun, Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma, Ankara 2020.
- Doru Fatih, Davranışsal İktisat ve Çıpalama Üzerine Bir İnceleme, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Aydın 2020 (yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- Epözdemir Rezan, Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Ankara 2017.
- Eriş Uğur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Eğitimi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:137, 2018, sayfa aralığı: 242-271.
- Ersel Aslan, Önödeme Kurumu, Ankara 2023; Sinan Muammer, Türk Ceza Hukukunda Önödeme, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara 2000 (yayımlanmamış doktora tezi).
- Frederick Shane / Loewenstein George, "Hedonic Adaption": D. Kahneman/E. Diener/N. Schwarz (editörler), Well-being: Foundations of Hedonic Psychology, NY US: Russell Sage Foundation, New York, 1999, sayfa aralığı: 302-329.
- Friedman Daniel, "Searching for the Sunk Cost Fallacy", Experimental Economics, 2007, <https://econwp.ub.unimuenchen.de/econwp/exp/papers/0407/0407008.pdf>(erişim tarihi:15/01/2024).
- Gödeklî Mehmet, "Türk Ceza Öğretisinde ve Uygulamada Etkin Pişmanlık", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:7, Sayı:29, 2017, sayfa aralığı: 277-360.
- Gökçe Döndü Hülya, Suç ve İktisat Oyun Teorisi Yaklaşımı, Ankara 2021.
- Hendren Nathaniel, Topic 2: Redistributive Concerns: Kaldor Hicks and the Inverse Optimum, Harvard 2023 https://economics.mit.edu/sites/default/files/inline-files/lecture_2__redistributive_concerns.pdf (erişim tarihi:12/01/2024).
- Horozgil Denizhan, Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Ankara 2017.
- İnci Tuğba, Davranışsal Ekonomide Eğitim Ve Bazı Davranışsal Yanılgı Kalıplarının Eğitim Üzerindeki Etkileri, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi, Cilt:2, Sayı:4, 2020, sayfa aralığı: 2-14.
- Kamilçelebi Hatime, Davranışsal İktisat, Londra 2019.
- Keklik Ramazan, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Etkin Pişmanlık, Ankara 2016.
- Kızıl Cevdet / Akman Vedat / Dolaz Burçin, Vazgeçilmezlik Sarmalında Labirent Yolculuğu: Zihinsel Muhasebe Bakış Açısıyla Batık Maliyet Ve Kritik Stratejiler (Maze Journey in Indispensability Helical: Sunk Cost and Critical Strategies from the Perspective of Mental Accounting), 2021.
- Korteling J.E. (Hans) / Toet Alexander, "Cognitive Biases": Sergio Della Sala(editör), Encyclopedia of Behavioral Neuroscience, Edinburg 2021.
- Krämer Andreas, "Demystifying the "Sunk Cost Fallacy": When Considering Fixed Cost in Decision-Making is Reasonable", Journal of Research in Marketing, Volume:7, Number: 1, 2017, sayfa aralığı: 510-517.
- Loewenstein George, "Hot-Cold Empathy Gaps and Medical Decision Making", Health Psychology, Volume:24, Number:4, 2005, sayfa aralığı: 49-56.
- McAdams Richard H. / Ulen Thomas S., Behavioral Criminal Law and Economics, University of Chicago Law School Chicago Unbound, University of Chicago Law School Public Law and Legal Theory Working Paper Number. 244, 2008.
- Özbek Mustafa, "Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaştırma" Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:54, Sayı:3 2005, sayfa aralığı: 289-321.
- Özbiçli Fırat, "Piyasa Başarısızlıklarından Dışsallıklar ve Çözüm Yollarına İlişkin Değerlendirmeler", Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, sayfa aralığı: 70-90.
- Özen Muharrem /Atacan Köksal, "Önödeme ve Bazı Çözüm Önerileri", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Volume:70, Issue:2, 2021, sayfa aralığı: 589-621.
- Özer İbrahim, Türk Ceza Hukukunda Etkin Pişmanlık, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2018 (yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- Rao Ashwin, Understanding Risk-Aversion through Utility Theory, Institute for Computational and Mathematical Engineering, Stanford University, Stanford 2020, https://web.stanford.edu/class/cme241/lecture_slides/UtilityTheoryForRisk.pdf (erişim tarihi:14/01/2024).
- Sanlı Kerem Cem, Haksız Fiil Hukuku'nun Ekonomik Analizi, İstanbul 2007.
- Sayette Micheal A. / Loewenstein George / Griffin Kasey M. / Black Jessica J., "Exploring the Cold-to-Hot Empathy Gap in Smokers", Psychological Science, Volume: 19, Number: 9, 2008, sayfa aralığı: 926-932.
- Taşdemir Kubilay, Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Ankara 2016.
- The Decision Lab, Why Do We Value Immediate Rewards More Than Long-Term Rewards?, <https://thedeclarationlab.com/biases/hyperbolic-discounting> (erişim tarihi:14/01/2024).
- Tufan Cenk / Sarıççek Reyhan, "Davranışsal Finans Modelleri, Etkin Piyasa Hipotezi Ve Anomalilerine İlişkin Bir Değerlendirme", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 2, 2013, sayfa aralığı: 159-182.
- Yalçın Yalçın, Davranışsal İktisat Yaklaşımıyla Rekabetçi Piyasaya Analizi, Ankara 2012 Wildeman Christopher / Turney Kristin / Schnittker Jason, "The Hedonic Consequences of Punishment Revisited", Journal of Criminal Law and Criminology, Volume:104, Issue:1, 2014, sayfa aralığı: 133-164.
- Wealth Maximization, <https://www.wallstreetmojo.com/wealth-maximization/> (erişim tarihi:14/01/2024).

HAYATINIZI KOLAYLAŞTIRAN
DÜNYA HALKBANK'TA!

Bankacılığa yön veren teknolojiler, yenilikler ve yarına değer katan hizmetler...
Hepsi Halkbank'ın hayatı kolaylaştıran dünyasında!

ÇERKEZ HASAN VAKASI

(Hüseyin Avni Paşa'nın Çerkez Hasan Tarafından Öldürülmesi)

(15 Haziran 1876)

Çerkez Hasan

Sultan Abdülaziz

Hüseyin Avni Paşa

İbrahim ÇİÇEK
İstanbul
Cumhuriyet Savcısı

... Çerkez Hasan, serasker kapısına getirilip hemen o gece yarısı saat 06:00'da Süleymaniye kışlasında ilk ifadesi alındı. Çerkez Hasan'ın sorgusunu Mustantik İsmet Efendi yaptı. Sorgusu sırasında; Alay kumandanı kaymakam Esseyid Osman Tefvik, Dersaadet alay beyi Ömer Şevki, Beşinci alay ikinci tabur kumandanı Binbaşı Lütfi, aynı taburdan sol kolağası Esseyid Abdulkadir Beyler müşahit olarak hazır bulundular.

Her ne kadar resmi makamlar ve doktorlar Sultan Abdülaziz'in intihar ettiğini açıklasada, kimse tarafından inandırıcı bulunmadı. Herkes olayın bir cinayet olduğu kanaatinde idi. Daha birkaç gün önce bir darbe yapılmıştı. Darbeciler bir anda ülkenin kaderine hâkim oldukları gibi, istedikleri kararı alacak ve istedikleri icraatı yapacak konumda idiler. Darbeyi yapanlar için V. Murat'ın hastalığı dolayısıyla Sultan Abdülaziz'in hayatta kalması tehlike oluşturmuyordu. Kamuoyu, bir Padişahın gizemli ölümü üzerine adeta şok yaşamış, tüm kuşuklar Serasker Hüseyin Avni Paşa üzerinde yoğunlaşmış, halk arasında Paşa'ya olan nefret iyice artmıştı.

Kafkasya'da Rus zulmünden kaçarak İstanbul'a gelen Çerkezlerin Zevş kabilesi beylerinden Gazi İsmail Bey'in büyük kızı Nesteren (Nesrin), Pertevniyal Valide Sultan tarafından, Sultan Abdülaziz'le evlendirildi. İsmail Bey'in iki oğlundan Çerkez Hasan Bey, Bahriye

Mektebi'nde başladığı tahsilini Harbiye Mektebi'nde tamamlayarak, olaydan dört sene evvel mülazım rütbesiyle mezun oldu. Serasker Hüseyin Avni Paşa tarafından "Yüzbaşı" rütbesiyle, merkezi Bağdat'ta olan altıncı orduya tayin edilmişse de himaye gördüğünden gitmedi. "Dar-ı Şuray-ı Askeri Yaverliği" göreviyle İstanbul'da kaldı ve daha sonra Sultan Abdülaziz'in büyük oğlu Yusuf İzzeddin Efendi'nin yaverliğine tayin edildi.

Çerkez Hasan Bey'in ablası Neşerek Kadın Efendi, Sultan Abdülaziz'in hanımı idi. Padişah tahttan indirildiği gün Dolmabahçe Sarayı'ndan Topkapı Sarayı'na nakledilirken mücevher sakladığı şüphesiyle omzundaki şal, Binbaşı İzzet Bey tarafından çekilip alınarak hakarete uğradı. Kadın efendi, "soğuk algınlığı" sebebiyle ateşli hasta idi, omuzları açık bir şekilde Sultan Abdülaziz'le birlikte yağmur altında Boğaz'dan geçirildi ve hastalığı artı. Sultan Abdülaziz, önce kayıkla Dolmabahçe Sarayı'ndan Topkapı

Sarayı'na nakledildi, burada Padişah III. Selim'in boğdurulduğu odaya kondu, üç gün sonra da bu defa Topkapı Sarayı'ndan Beşiktaş'taki Feriye Sarayı'na nakledildi.

Sultan Abdülaziz'in tahttan indirildikten 4 gün sonra, hapis hayatı yaşadığı Feriye Sarayı'nda sakalını düzeltmek için istediği söylenen makasla bileklerini keserek intihar etmesi üzerine Neşerek Kadın Efendi geçirdiği şok, bakımsızlık ve hastalığı nedeniyle 11 Haziran 1876 tarihinde öldü. İki yaşındaki kızı Emine Sultan ve dört yaşındaki Şevket Efendi yetim kaldı. Sultan Abdülaziz'in kayınbiraderi kolağası Çerkez Hasan, sultanın halinde birinci derecede Serasker Hüseyin Avni Paşa'yı sorumlu tutuyordu. Çerkez Hasan çok sevdiği Sultan ve ailesine hele de kız kardeşine yapılanları içine sindirememişti. Serasker Hüseyin Avni Paşa Çerkez Hasan'ı tanıdığı ve ondan bir zarar gelebileceğini düşündüğü için tedbiren Bağdat'a tayinini çıkardı. Birkaç gün sonra, Çerkez Hasan'ı çağırarak bir an önce Bağdat'a gitmesini istedi. Çerkez Hasan Bağdat'a gitmek istemeyince halasının kocası, eski kaptan-ı deryalardan Ateş Mehmet Paşa'nın Cibali'deki konağından serasker kapısına çağırılarak, görev yeri olan Bağdat'a gitmediğinden dolayı tevkif edildi. Çerkez Hasan, Hüseyin Avni Paşa ile Askeri Şura Başkanı Redif Paşa'ya Bağdat'a gideceğine söz verip serbest bırakıldı.

Çerkez Hasan halasının konağında, yani Cibali'de kalıyordu. Bekardı. Cibali'deki konağa dönen Çerkez Hasan iki Rövelver ile kamasını aldı ve (15 Haziran 1876) Hüseyin Avni Paşa'nın Limanı'ndaki Konağına

gitti. Bulamadı. Paşanın, Bayezid Soğanağa'da Mithat Paşa'nın Konağında Meclisi Vükela (Bakanlar Kurulu) toplantısında olduğunu öğrendi.

Kabine toplantısında Karadağ ve Girit'te çıkan isyanlar ve Avrupa devletlerinin bu isyanlar karşısındaki tavrı değerlendirilecekti. Toplantıya, devlet nazırlarından eski Sadrazam Yusuf Kamil Paşa, Adliye Nazırı Safvet Paşa, Ticaret Nazırı Damat Mahmut Paşa, Maliye Nazırı Galip Paşa ve Şeyhülislam Hayrullah Efendi davet edilmemişti.

Toplantıda; Sadrazam Mütercim Rüştu Paşa, Serasker Hüseyin Avni Paşa, Bahriye Nazırı Kayserili Ahmet Paşa, Maarif Nazırı Cevdet Paşa, Defter-i Hakanı Nazırı Yusuf Paşa, Mecalis-i Aliye'ye memur Halet Paşa, Mecalis-i Aliye'ye memur Şerif Hüseyin Paşa, Mecalis-i Aliye'ye memur Hasan Rıza Paşa, Hariciye Nazırı Raşit Paşa, Tophane Müşiri Rıza Paşa, Sadaret müsteşarı Kabzımal zade Sait Efendi, Amedci Mahmut ve sadaret mektupçusu Memduh Beyler ile ev sahibi Şuray-i Devlet Reisi Mithat Paşa bulunuyordu.

Çerkez Hasan konağı basmaya karar verdi. Gece saat 22:30'da konağa geldi. Üniformalı olması içeri girişini kolaylaştırdı. Görevlilere Paşa ile görüşeceğini söyledi. Toplantıda olduğu söylendi. Beklerim diyerek oradakileri ikna etti. Bunun üzerine sofaya çıkan Çerkez Hasan burada kimsenin bulunmamasından faydalanarak üçüncü kata çıktı ve paşaların toplanmış oldukları odaya daldı. Rövelverini ateşleyerek Hüseyin Avni Paşa'yla Raşit Paşa'yı vurdu. Bu sırada Kayserili Ahmet Paşa, Çerkez Hasan'ı arkasından kollarını ka-

vuşturarak yakaladı. Sedaret mektupçusu Memduh Bey, Mithat ve Rıza Paşa, Larla, Şerif Hüseyin, Yusuf ve Cevdet Paşalar, Sadrazam Rüştu Paşa ve Amedci Mahmut Bey dışarıya kaçtı. Kayserili Ahmet Paşa kendisiyle boğuşan ve elini yüzünü kamayla doğrayan Çerkez Hasan'ı sofaya kadar sürdü, fakat gücü tükendi. Bütün gücüyle Çerkez Hasan'ı yere iterek sadrazamın saklandığı odaya kaçtı. O sırada Hüseyin Avni Paşa salondan dışarı çıkarak sofaya gelmiş ve yere düşmüştü. Çerkez Hasan, Hüseyin Avni Paşa'nın üzerine tekrar yürüdü, vücudunu kama ile delik deşik ettikten sonra toplantı odasına girerek ilk kurşunda ölen Raşit Paşa'nın boynunu kesti. Oradan paşaların saklandığı odaya saldıran Mithat Paşa'nın adamlarından Ahmet Ağa, ekmek bıçağı ile Çerkez Hasan'a arkadan saldırdı ve boynundan yaraladı. Çerkez Hasan, onu da gözünden vurdu. Sandalye ile avizeye vurarak, yanmakta olan mumlarla odanın perdelerini tutuşturdu. Alt kattaki uşaklar, bir yandan Hasan Paşa Karakolu'na haber verirken bir yandan da Çerkez Hasan'ı ateş altına aldılar. Bu sırada verilen haber üzerine Serasker kapısından nizameyi dördüncü Talia taburundan askerler geldi. odada bulunan paşalar bağırarak Çerkez Hasan'ın öldürülmesini istemeleri üzerine, odanın perdelerini tutuşturup yangın çıkarmağa çalışan Çerkez Hasan Bey'i askerler süngülerle bir kaç yerinden yaralayarak yakaladı. Zorla götürülürken merdivenin alt başında sadaret yaverlerinden bahriye sağ kolağası Şükrü Bey'in kılıcına davrandığını gördü. Çizmesi içine saklamış olduğu rovelveri de ona boşalttı. Şükrü bey boğazına isabet eden kurşunla öldü. Bir nefer de vuruldu. Çerkez Hasan, 5 kişiyi öldürüp, sekiz kişiyi yaraladıktan sonra zincire vuruldu ve Beyazıt'ta Bab-ı Seraskeri denen seraskerlik binasının (İstanbul Üniversitesi Merkez Binası) yanındaki Süleymaniye Kışlası'na götürüldü.

Çerkez Hasan, serasker kapısına getirilip hemen o gece yarısı saat 06:00'da Süleymaniye kışlasında ilk ifadesi alındı. Çerkez Hasan'ın sorgusunu Mustantik İsmet Efendi yaptı. Sorgusu sırasında; Alay kumandanı kaymakam Esseyyid Osman Tefvik, Dersaadet alay beyi Ömer Şevki, Beşinci alay ikinci tabur kumandanı Binbaşı Lütfi, aynı taburdan sol kolağası Esseyyid Abdulkadir Beyler müşahit olarak hazır bulundular.

Çerkez Hasan'a orduda ne görev yaptığı soruldu. Cevaben olay olduğu zaman sağ kolağalığı rütbesiyle Yusuf İzzettin Efendi'nin yaveri olarak görev yaptığını Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilmesiyle birlikte altıncı orduya (Bağdat) tayin edildiğini ve gitmek üzere iken bu olayı işlediğini söyledi.

Kendisine bu olayı ne zaman yapmayı planladığı sorulduğunda cevaben Sultan Abdülaziz hazretleri hal' olduğu gün bu işi yapmayı düşündüğünü ve Kayserili

Ahmet Paşa ile Hüseyin Avni Paşa'yı vurma niyetinde olduğunu söyledi.

Kendisine paşalar sana ne kötülük yaptı denince, cevaben "nefsim için bu işi yapmadım. Ben Hüseyin Avni Paşa'yı türbedeyken vuracaktım" dedi.

Kendisine bu olayın kimin teşvikiyle yaptığı sorulduğunda bu işi kimsenin teşvikiyle yapmadığını millet haini oldukları için paşaları vurduğunu söyledi.

Kendisine bu olayı yapmadan önce kimseye söyleyip söylemediği soruldu. Kimseye emniyet etmediği için söylemediğini belirtti.

Perşembe günü sabahtan akşama kadar nerde olup ne ile meşgul olduğu soruldu. Cevaben; "Hanemden çıkarak Bab-ı Seraskeriye'ye geldim beni kumandan paşanın yanına götürdüler ve memur olduğum altıncı orduya göndermek üzere karakol altına aldılar. Akşamüstü hassa müşiri Redif Paşa hazretleri beni çağırıp Bağdat'a niye gitmiyorsun dedi. Bende eğer yarın gitmez isem tard edin ne yaparsanız yapın dedim. Bunun üzerine kumandan paşayı temin eyle dedi. Tekrar kumandan paşanın yanına gidip, yarın gideceğim diyerek Cibali'de misafir bulunduğum eniştem merhum Ateş Mehmet Paşa'nın konağına gittim. Bugün Bab-ı Seraskeri'de hapsoldüğümü konakta bulunan uşaklara yarın gideceğim eşyalarımı hazır edin dedim. Her ne kadar sayır vakitlerde geldiği yok ise de bu akşam saat yarımında Liva Tayyar Paşa, konağa geldi. Serasker paşa ile reis paşaya veda et dedi. Ben de uşaklara yatağımı yapın hazır dursun diyerek tembih ettim. On beş günden beri üzerimde bulunan iki adet altı patlar Rovelver ve bir adet Çerkez kaması üzerimde bulunduğu halde saat iki sıralarında konaktan çıkıp Cibali iskelesinden kayığa binerek Serasker Hüseyin Avni Paşa yalisına gittim. Paşa burada mı diyerek ağalarına sordum. Mithat Paşa'nın konağına gitti dediler. Yine geldiğim kayıkla Sirkeci iskelesine çıkarak yolda kendi kendime bu işi şöyle yapayım böyle yapayım diyerek doğruca Mithat Paşa'nın konağına gittim. Ağaların odasında biraz oturarak ağalardan birisine serasker paşa burada mı diye sordum, buradalar dediler ve ağalardan birisine Tayyar Paşa gönderdi seraskeri göreceğim dedim. Ağalardan birisi aşağıya gelmekte iken ben yukarı çıktım. Vükelanın olduğu odaya girip bir elimde kama diğer elimde Rovelver olduğu halde davranmayın dediğimde cümlesi ayağa kalktı. Hüseyin Avni Paşa gözüme ilişti. Hemen yedimdeki Rovelver'i ateş ettim. Hüseyin Avni Paşa'yı vurdum ve evvelce zannıma göre hariciye nazırı Raşit Paşa'yı vurduğum gibi hatırıma geliyor. Sonra Hüseyin Avni Paşa'yı vurdum ve kamayı Hüseyin Avni Paşa'nın bir kaç yerine soktum ve tekrar Raşit Paşa'nın boynunu kama ile kestim ve bunların ikisinin de öldüğünü an-

ladım. O sırada Sadrazam Paşa, Mithat Paşa ve Kayserili Ahmet Paşa'nın girdiği odanın kapısını açmak üzere çalışırken ağalardan birisi başıma kama mıdır nedir bilmem bir şey ile vurdu. Onun üzerine Rovelver'i ağaya sıkıp onu telef ettim. Bu sırada zaptiyeler bana tabanca boşalttılar. Mukabele için tekrar bir kaç el silah attım ise de bir kimseye rast gelip gelmediğini bilmem, yaver Şükrü Bey'e bir kurşun isabet ettiyse de hariçten bana atılan kurşunlardan olmalı. Onun üzerine asker geldi. Silahlarımı teslim ettim. Velhasıl ben Hüseyin Avni Paşa, Hariciye Nazırı Raşit Paşa'yı ve ağayı vurup telef ettim. Üç kişiden başka kimseyi vurmam. Sonra beni tutup bu halde buraya getirdiler" dedi.

Kendisine Ateş Mehmet Paşa'nın konağında kimler olduğu soruldu cevaben Hacı Mehmet Bey ile Harun Beyler vardı dedi. Tayyar Paşa'nın konağa geldiğinde kendisine, "orduya gidecek olman Reis Paşa'dan değil büyüktendir, yani Seraskerendir" dediğini söyledi. Tayyar Paşa bu iş için sana talimat verdimi diye soruldu. Çerkez Hasan cevaben kendisine iftira edemem. Bana sadece orduya gideceğin büyüğün yüzündendir dedi. Tayyar Paşa bana talimat vermedi dedi. Kendisine biraderi Osman Bey ile bu iş hakkında konuşup konuşmadığı soruldu. Bu konuda biraderiyle hiçbir şey konuşmadığını söyledi.

Bu sırada Çerkez Hasan'ın başında bulunan yaralardan ziyadesiyle kan aktığı anlaşılınca Mustantik İsmet Bey saat sekiz sıralarında ifadeye ara verdi. Verdiği ifade kaymakam Esseyyid Osman Tefvik, Dersaadet Alay Beyi Ömer Şevki, Esseyyid Lütfi ve Kolağası Esseyyid Abdulkadir tarafından imza altına alındı.

Yarasına bakmak için gelen cerrahı: "Beni ya asacaklar yahut kurşuna dizeceklerdir. Artık nafile yere yaralarım baktırmak abestir." diyerek geri gönderdi.

Çerkez Hasan, ertesi cuma günü saat 10:30'da ikinci defa tekrar sorguya alındı. İkinci defaki sorgusunda Kaymakam Tefvik Bey dışındakiler hazır bulundu.

Kendisine daha önceki ifadesinde Sultan Abdülaziz'in vefat günü türbede Hüseyin Avni Paşa'yı vuracağını söylediği hatırlatıldı. "O sırada orduya gideceğin tebliğ edilmemişti" Bu olayı neden işlediği sorulunca cevaben orduya gönderilmeden dolayı değil Sultan Abdülaziz'in ölümünden dolayı Hüseyin Avni Paşa'yı sorumlu tuttuğu için o günü türbede vuracağını söyledi. Ancak fenalık olmaması için bundan vazgeçtiğini söyledi.

Çerkez Hasan, olayı kimsenin teşviki olmadan sadece kendisi tarafından düşünülüp icra edildiğini tekrar tekrar söyledi. Ayrıca Hariciye Nazırı Raşit Paşa'yı vurma niyetinde olmadığını ancak bazı kötü sözler

söylediğini işittiği için onu vurduğunu söyledi. Bahriye Nazırı Kayserili Ahmet Paşa'yı da vurmaya niyet ettiğini ancak onu öldüremediğini söyledi. Sorulması üzerine Rovelverlerin beylik değil kama ile birlikte kendi malı olduğunu söyledi.

Kendisine paşaları şehit ettikten sonra diğer oda kapısını niçin kırmak istediği soruldu. Cevaben; "Ben evvelce vükelanın bulunduğu odaya girdim. Oda kapısının sağ tarafında ve onun üst tarafında Amedci Mahmut Bey ve daha üst tarafında Bahriye Nazırı ve Sadrazam efendimiz ve Hüseyin Avni Paşa ve Hariciye Nazırı oturmakta idiler. Davranmayın dediğimde cümlesi birden ayağa kalktı ve beni yakaladılar. Yani Bahriye Nazırı ve diğerleri beni tuttular ancak silahıma davranıp bu işi yaptım. O sırada Sadrazam efendimiz ile Bahriye Nazırı küçük bir odaya kaçtılar. Bahriye Nazırını vurmaya kapıya dayandım kapının arkasında Sadrazam efendimiz ile saireleri durduğu için odaya giremedim" dedi.

Kendisine silah atıldığı anda odaya aşağıdan yani ağalardan kimse gelip gelmediği soruldu. Cevaben; "Hiç kimse gelmedi. Yukarıya gelenler dahi kaçtılar. Hayli müddet sonra zaptiyeler geldi. İşte ibret olmak üzere bundan sonra vükela dairesinde böyle bir akd-i meclis olduğunda gayet mutabassirane hareket bulunmalı. Çünkü ansızın iki Hırvat gelir bir fenalık etmesi muhtemeldir" dedi. Kendisine böyle bir işe cüret edecek Hırvat var mıdır diye sorulunca bilemediğini ancak padişahın ve vükelanın daima ihtiyatlı davranmaları gerektiğini söyledi.

İfadenin sonunda söylediği sözlerin doğru olduğunu, aklının başında olduğunu, iyice düşünüp söylediğini bu olayda hiç kimse tarafından teşvik edilmediğini ve böyle bir olay yapacağını hiç kimsenin bilmediğini söyledi.

Çerkez Hasan, sorgusundan sonra Fırka Divan-ı Harbin'de Reis Süvari Kaymakamı Cemil, azadan Yüzbaşı Adil, Mustantik İsmail ve İsmet Efendilerle kâtip Şefik Efendi tarafından muhakemesi yapıldı.

Sorgu sırasındaki ifadesini tekrarladı; "Avni ve Ahmet Paşa'ları vurmaya kesin kararlı idim. Fırsat bulursam Mithat Paşa'yı da vuracaktım. Başka kimseyi vurmaya düşünmüyordum. Sultan Abdülaziz, hal' edilir edilmez bunu tasarladım. Sultan Abdülaziz'in yeniden tahta çıkması lazımdı ama hakan öldü. Bunu haber alır almaz, söylediğim paşaları Sultan Aziz'in cenaze merasiminde, Sultan Mahmut türbesi'nde vurmaya karar verdim. Fakat böyle mukaddes bir merasimde kan dökmenin yakışık almayacağını düşündüm, vazgeçtim. Fırsat kollamaya başladım. O günden beri fırsat arıyordum. Öyle bir şey yapmalıydım ki, ibret

Çerkez Hasan'ın İdamı

olsun, bundan sonra kimse padişah hal' etmek falan gibi şeylere cesaret edemesin! Aynı zamanda, devlet büyüklerinin kafi derecede muhafaza edilmediklerini de fiilen ispat ettim. Gerek Zat-ı Şahane (V. Murat), gerek nazırlar, sanırım bundan sonra mahiyetlerinde bulunanlara ve muhafaza edilmelerine ziyadesiyle dikkat edeceklerdir. Sorgum bitince telef edileceğimi biliyorum..." dedi.

Sultan Abdülaziz'in hal'inden ve Hüseyin Avni Paşa'ya olan kininden dolayı bu olayı yaptığını, kimse'nin dahil olmadığını söyledi.

16 Haziran 1876 tarihinde Divan-ı Harp'de askerlikten tard edilerek idamına karar verildi. Askerlikten ihraç edilmeyerek idam hükmü verilse kurşuna dizilecekti. Fakat kumandanı öldürdüğünden askere aykırı bir iş yaptığı için askerlikten tard edilmesi kararlaştırıldı.

Hüküm bir gün sonra 17 Haziran Cumartesi günü, güne yeni başlarken henüz sabah karanlığında alelacele Beyazıt Meydanı'nda, büyük giriş kapısının sağ tarafındaki dut ağacına asılarak yerine getirildi. Cesedi iki gün halka gösterildikten sonra, kaldırılıp Edirnekapı Mezarlığı'na gömüldü.

Hüseyin Avni Paşa'nın cenazesi Süleymaniye Camii Haziresi'ne, Ali Paşa'nın mezarının ayakucuna defnedildi. Hüseyin Avni Paşa'nın ölümü halk arasında sevinçle karşılandı. Çerkez Hasan'a ise o nispette acı duyuldu. Halk arasındaki rivayete göre Çerkez Hasan Bey, yaralarından fazla kan gelmesinden dolayı geceleyin ölmüştü.

Hüseyin Avni Paşa'nın katli üzerine seraskerliğe Bulgaristan meselesi için Edirne'de bulunan serdar-ı ekrem Abdülkerim Nadir Paşa tayin edildi.

Sultan II. Abdülhamit bu hadiseden, biri beş yıl ve diğeri on beş yıl sonra Çerkez Hasan Vakası hakkında tahkikat yaptırdı. Sultan II. Abdülhamit'in iradesi üzerine Çerkez Hasan vakasında konakta bulunan

Mithat Paşa'nın uşaklarından Arabkirli Mehmet'in ifadesi 8 Haziran 1892 tarihinde alındı.

Arabkirli Mehmet ifadesinde; "Çerkez Hasan Bey, gece saat iki buçuk üç sıralarında sürücü beygiriyle gelmiş. Doğruca ikinci katta bulunan tütüncü başının odasında oturmuş ve orada bulunan ağalar Hasan Bey'e hayrola deyip sual etmişler. O da yarın Bağdat'a gidiyorum. Serasker Kaymakam Redif Paşa beni çağırılmış gittim. Kendisini gördüm ve harcırahımı verdikten sonra Serasker paşa seni gitmeden görmek istiyor demesiyle yalya gittim. Hüseyin Avni Paşa'nın burada mecliste olduğunu haber aldım geldim göreceğim. Sonra Serasker paşanın ağası Reşit Ağa şimdi meclis var içeri girme. Abdeste filan çıktığı vakit söylerim demiş. Hasan Bey de sofada dolaşıyormuş sonra nasılsa bir aralık üst kata çıkmış mütercimim ağası Salim Ağa meclis odası kapısının önünde kanepede uyuya kalmış ve Mithat Paşa'nın ağası Yusuf Ağa da karlığa su doldurmak için kilere gitmiş olduğunu kapıyı açmış içeriye girmiş. Onun üzerine tabanca sesleri işittik. Hatta ondan evvel Çerkez Hasan Bey üst kat salonuna çıkmış ve usul ile meclis odası kapısını aralık edip bakmakta iken mütercimim ağası aman çekil görürler de sonra bize takdir gelir demiş ve kapıyı kapatmış imiş. Ondan sonra Hasan Bey arz ettiğim gibi içeri girmiş ve yukarıda silah sesleri işitilince herkes birbirine karıştı. Ben alt katta kahve ocağında idim. Oradan ikinci kata çıktım. Baktım ki üçüncü katın merdivenine yaverler, ağalar, çavuşlar toplanmışlar yukarıya çıkamıyorlar, bağıryorlar ve kimisi yukarı çıkmayın vurur diyorlar idi. Yaverlerin bellerinde kılıçlar var idi. Ama yukarı çıkamıyorlardı. Çavuşların var mı idi yok mu idi bilmiyorum. O sırada Mithat Paşa'nın ağası Ahmet Ağa yukarıya gidip Çerkez Hasan Bey'i arkadan kucaklamış fakat Hasan Bey rovelver ile bir gözünden vurup öldürmüştü ve orada o gece işittiğime göre evvela Hüseyin Avni Paşa'yı davranma serasker diyerek göğsünden vurmuş. Hüseyin Avni Paşa sürünerek dışarı salona çıkmış. Hasan Bey üzerine hücum edip kama ile birçok yerinden vurmuş sonra da odaya girip sandalyede şaşırıp kalmış olan Hariciye Nazırı Reşit Paşa'yı sol memesinden kurşun ile vurup öldürmüştü. O sırada Kayserili Ahmet Paşa, Hasan Bey'i tutmak istemiş onu da kama ile kulağından vurmaya üzere savuşmuş. Bunun üzerine Hasan Bey odadaki avizeyi sandalye ile vurup kırarak yanmakta olan mumlar düşüp pencereleri tutuşturmuş ve Mithat Paşa ve mütercim ve sair mevcut paşalar yandaki odaya girip kapının arkasına kanepeler ve sandalyeler tıkamışlar. Hasan Bey kapıyı kama ile delmeye çalışmış. İçerde mütercim yapma evladım, ihtiyarlığımıza hürmet et demiş. O da korkma sen milletin babasının sana bir şey yapmam demiş. O esnada serasker kapısından bir yüzbaşı kumandasında bir bölük as-

kerle gelip kapıdan girince mevcut olan bahçe içinde yüzbaşının emriyle birden ateş ettiler ve kurşunlar da kargir kısma isabet ettiği gibi ahşap kısma da isabet edip bazı tavanlara girmiş. Askerin bu ateşinden herkes korktu. Ben de ol vakit kahve ocağında peykenin altında saklandım. Askerin ateş etmesine müteakip taburun binbaşısı yetişip yüzbaşıya anlamadan ateş emrini nasıl veriyorsun dedi ve askeri tertip ile içeri aldı. Ve yirmi nefere kadar süngü taktırdı ve yukarı çıktı. Hasan Bey askeri görünce ben askere silah atmam diyerek elindeki rovelveri verip teslim olmuş. Paşalar da odadan aman Hasan Bey'i vurmaya sağ tutun diye bağırdıklarını işittim. Hasan Bey süngü ile yaralanmıştı fakat teslim olmazdan evvel mi sonra mı bilmiyorum. Ancak Hasan Bey asker elinde silah olmadığı halde aşağı indirilirken Bahriyeli Yaver Şükrü Bey kılıçla üzerine mi varmış yahut fena bir söz mü söylemiş Hasan Bey çizmesinin koncunda saklamış olduğu rovelveri çıkarıp vurmuş ve Şükrü Bey aşağı yuvarlanıp vefat etti. Ondan sonra Hasan Bey'i orta katın meydanın götürdüler. O sırada ben baktım. Hasan Bey de dışarıdan yara eseri görülüyordu. Fakat bir eli üzerinde dayanmış ıstırap halinde duruyordu. Hasan Bey tutulduktan sonra o vakit zaptiye nazırı olup hanesi Laleli'de bulunan Sabri Paşa geldi ve Mithat Paşa ve sair paşalar da Hasan Bey'in etrafında buldukları halde zaptiye nazırı şifahen seni kim teşvik etti bunu niçin yaptın diye sordu. Hasan Bey de o benim bileceğim iş dedi. Sonra Hasan Bey'i alıp serasker kapısına götürdüler. Ve cenazeleri de kaldırıp serasker kapısına götürdüler. Konakta yıkamadılar nerede yıkandıklarını bilmiyorum. Mithat Paşa'nın tütüncü başısı Elmas Ağa yukarıda silah patırtısı olup herkes merdivene toplandığı esnada bahçeye çıkıp üç dört rovelver attı. Ben de kahve ocağının penceresinden gördüm. Ne yapıyorsun dedikleri vakit işitsinler de gelsinler diye attım dediğini işittim. Fakat asıl maksadı neydi bilmem." dedi. İfade sırasında kendisine Serasker Kaymakamı Redif Paşa'nın o gece konağa gelip gelmediği soruldu. Konağa gelmediğini söyledi. Damat Mahmut Paşa'nın orada olup olmadığı sorulduğunda hatırlamadığını söyledi.

Gerek Çerkez Hasan'ın ve gerekse Arabkirli Mehmet'in sorgusunda sorulan suallerden anlaşılıyor ki bu hususta Tayyar Paşa'nın zan altında olduğu gibi Redif ve Damat Mahmut Paşalardan da şüphe edilmiştir. Yusuf İzzettin Efendi'nin de ismi söylenmiş ise de hakikat bilinmemiştir. Hadise ister planlı isterse bizzat Çerkez Hasan'ın kendi hareketi de olsa Hüseyin Avni Paşa'nın ölümü herkesi memnun etmiştir.

Olay gününü orada bulunan Mahmut Celalettin Paşa, aşağıda ki gibi anlatmaktadır;

"-Davranmayın!.." narasıyla toplantıda hazır olanları

tehdit ve bir elinde kama, diğer elinde tabanca bulunduğundan, onları göstererek hemen odanın en başında oturmakta olan Hüseyin Avni Paşa'nın göğsüne bir kurşun attı. Hüseyin Avni Paşa ellerini yukarı doğru kaldırarak harekete başlayınca tabanca kurşunları birbirini takip ederek patlamaya başladı. Bu arada açık bulunan oda kapısına doğru da kurşun atıyordu. Toplantıda bulunanlar neye uğradıklarını bilemediklerinden ve o günlerde Abdülaziz Han'ın yakınlarının tüm paşaları yakalayıp idam etme kasdının da tahmin edilmesinden dolayı, bu kişinin tek başına bu baskına cüret edemeyeceğini düşünerek, bunun arkasında kalabalık yardımcıları bulunduğu zannıyla toplantıda bulunanların çoğu sofaya açılan ve yan odalara giden kapılardan kaçmak için hücum ettiler. Ben de yanımda bulunan Mithat Paşa'nın can havli ile sofa tarafından, canını kurtarmak için koştuğunu görüp o tarafa kaçtım. Merdiven başına vardığımda Mithat Paşa'yı yere düşmüş ve dehşet içinde kalmış olarak gördüm. Can havliyle aşağıdan hücum eden görevlilerin ayakları altında kalmamak telaşıyla tarifi imkânsız bir panik içinde alt kata koştum kurtuldum. Ama toplantı odasında tabanca sesleri devam ediyordu. Yanan barut ışıkları şimşek gibi etrafa yayılmakta olduğundan, neler olduğunu, vekillerden kimlerin öldüğünü, kimlerin kaldığını o anda bilmek imkânsızdı. Kaçıp kurtulanların her biri, sıranın kendilerine gelmekte olduğu endişesiyle dehşet içinde bekliyorlardı. O esnada sokak kapısından, mahalle halkından ve silah sesleriyle koşup gelen zaptiye neferlerinden oluşan bir kalabalık ortaya çıktı. Daha sonra Seraskerlik binasından birkaç bölük asker çağırılmıştı. Böylece konağın avlusu savaş meydanına döndü. Askeri güçler içeriye girip, merdivenleri yukarı çıkmaya başladılar. Toplantıyı basan adamın üzerine yürümeye başladılar. O ise Hüseyin Avni Paşa'yı göğsünden vurmuş, Paşa can havliyle sofaya kadar gelmiş ve orada düşmüş idi. O kişi Hüseyin Avni Paşa'nın bu hareketini görünce üzerine doğru gelirken Bahriye Nazırı Kayserili Ahmet Paşa üzerine atlamış, arkasından ellerini tutmak istemiş ve tabancasını elinden almaya teşebbüs etmişti. Kamasını sıyıran baskıncı, Ahmet Paşa'nın elini yüzünü ve kollarını yaralamış olduğundan can havliyle kendini toplantı odasının yanındaki küçük odada gizlenmeye çalışan Sadrazam ve üyelerden Halet Paşaların yanlarına gidip kapıyı kapatmıştı. Bunun üzerine baskıncı sofaya çıkıp, Hüseyin Avni Paşa'yı kanlar içinde yatmış bulunca, bu hala yaşıyor diye üzerine çöküp kama ile vücudunu parça parça etmişti. Bundan sonra geri odaya girerek korkudan bayılmış olan Hariciye Nazırı Raşit Paşa'yı da, bana engel olur endişesiyle boynundan tabanca ve kama ile öldürüp vekillerin bir kısmının gizlendiği odaya yönelmişti. Bu sırada Mithat Paşa'nın efradından olan Ahmet Ağa adında bir kişi ekmek bıçağı ile ensesinden vurmuş ve vurmaya

devam ederken baskıncı onu da tabancasıyla öldürmüştü. Ortalığı karıştırmak için avizde yanmakta olan mumları söndürmüş, odanın perdelerini tutuşturmuştu. Bir yandan da kapalı olan oda kapılarına yüklenerek, bağırarak saklanmış olan nazırları ismen çağırma ve kapıları açmalarını istemeye başlamıştı. Bunu duyan Sadrazam alçak ve babacan bir sesle: -Oğlum kapıyı açmam! Sen hiddetlenmişsin! Bana bir şey yapmayacağını biliyorum da, hiddet arasında belki bir fenalık olur diye çekiniyorum. Diyerek onu caydırmaya çalışırken, bir taraftan da arkadaşları ile kapıların arkasına dayanmaya çalışıyor imiş. Her ne ise asker yetişip baskıncıyı süngüleri ile etkisiz hale getirip yakaladılar ve aşağı indirmeye başladıklarında, kolağası Şükrü Bey'i ve bir askeri de öldürdü. Böylece 5 kişiyi öldürüp üç kişiyi de yaralamış oluyordu. Kendisi Babı Seraskeri hapishanesine götürüldü."

Olayın cereyan şekli tarihçiler tarafından değişik şekillerde anlatılmış. Olay yerinde (toplantıda) bulunanlardan birisi de zamanın ünlü tarihçilerinden Ahmet Cevdet Paşa'dır. Ahmet Cevdet Paşa, Maarif Nazırı sıfatıyla toplantıya iştirak etmişti. Olayı en doğru şekilde öğrenmek isteyen Padişah Sultan II. Abdülhamit, yazılı şekilde Ahmet Cevdet Paşa'dan olayın cereyan şeklini anlatmasını istemiş. Ahmet Cevdet Paşa "Arize" başlığı ile olayı Padişaha aşağıdaki gibi sunmuştur.

"Hüseyin Avni Paşa'nın Mithat Paşa konağında katledildiği gece kulları da orada bulunmaktaydım. Olayın ayrıntıları ile anlatılması emrini almam üzerine tanık olduğum olaylar aşağıda anlatılmıştır.

O vakit devletin idaresi üç kişinin yani Rüştü, Mithat ve Avni Paşa'ların elinde idi. Hükümet ise ortak kabul etmediğinden her biri diğerini defedip tek başına hükümet etmek sevdasında bulunmaları esasen normaldi. Asker, Avni Paşa'nın elindeydi. Kaptan-ı Derya Kayseri'li Ahmet Paşa'da onun gölgesi hükmündeydi ve deniz kuvvetleri onun elindeydi. Binaenaleyh Rüştü ve Mithat Paşa'ları aradan çıkarıp kendisi diktatör olmak sevdasında bulunduğu anlatılır. Zaten kötü huylu, korkunç bir insandı. Mithat Paşa ise genç, Türkler arasında sayılan birkaç şahsın liderleri mevkiindeydi. İngiltere sefareti Mithat Paşa'ya ziyadesiyle sahip çıkıyordu...

Oturduğumuz sofanın sağ tarafında Avni ve Kaptan Paşa'lar oturuyorlardı. Sofanın alt tarafında bir odaya açılan bir kapı vardı. O kapının sağ tarafındaki sandalyede ben oturuyordum. Alt tarafında Rıza Paşa, onun alt tarafında Mithat Paşa oturuyordu. Karşımızda Raşit Paşa, Şerif Hüseyin Paşa ile Maliye Nazırı Yusuf Paşa oturmuşlardı. Halet Paşa iki taraf arasında gidip gelmekteydi. O sırada merdivenlerden kaputu sırtında

bir subay çıkıp üzerimize geldi ve yaklaştığı sırada 'davranma Serasker Paşa' diye hızla yürüdü. Raşit Paşa'nın hizasına gelir gelmez elindeki rovelver tabancasını Avni Paşa'nın sinesine ateşledi. Mithat Paşa ile Rıza Paşa hemen harem kapısına kaçıp, siviştılar. Şerif Hüseyin Paşa ile Yusuf Paşa ise yan odaya kaçtılar. Ben de arkalarından aynı odaya girdim. O sırada selamlık merdiveninden sofaya doğru bir kalabalık çıkmakta ve avludan tabanca sesleri işitilmekteydi. İsyancı bir grubun meclisi bastığı aklıma geldi. Odanın diğer kapısından çıkmak istedim. Meğer sofanın kiler merdiveninin başına varmışım. Hademeden bir grup, silahlı olduğu halde kapıyı tutmuşlardı. İçlerinden birini tanıdım. Onun yardımıyla aşağı indiğimde kendi uşağıma rastladım. O da bir bıçak bularak müdafaa durumuna geçmişti. Yukarıda tabancalar sıkılıyor ancak ne olduğunu bilemiyorduk. Çerkes Hasan'ın yalnızca ferdi olarak konağı bastığı kimsenin aklına gelmiyordu. Uşak ve fener getiren arabacı ile avluya çıktık. Bu arada Koska'daki askeri bir müfreze gelip konağa girdi. Bende geri dönüp durumu öğrendim. Mithat Paşa ve Yusuf Paşa ile ben kulları selamlık dairesine kaçtığımızda Avni Paşa ağır yaralanmış olduğu halde revolverini çıkarmaya çalışırken Çerkes Hasan üzerine doğru yürüyünce Kaptan-ı Derya Kayseri'li Ahmet Paşa arkadan yanaşıp kollarını kavrayarak tutmuş, Rüştü Paşa hemen yerinden kalkıp arkadan kaçarak Raşit Paşa'nın yanındaki odaya girmiş. Halet Paşa ile aynı odada birleşmişler. Çerkes Hasan ise kendisini tutmakta olan Ahmet Paşa'nın önce kulaklarını yırtmış, arkasından kendisini kavrayan parmaklarını Çerkes kamasıyla doğrayarak silkinip kurtulmuş, avını kaçırmış avcı gibi tekrar Avni Paşa'ya büyük salonda yakalayarak, sıktığı bir iki kurşunla yetinmeyip, kamasıyla karnını yarmış ve birçok yerini pare pare eylemiş. Sonra sofaya geri dönmüş sandalyede oturan Hariciye Nazırı Raşit Paşa'ya görünce başına bir kurşun sıkılmış, Paşanın hiç kımıldamadan oturduğuna bakılırsa daha evvel korkusundan can verdiği anlaşılmıştır. Çerkes Hasan, sonra Rüştü Paşa'nın bulunduğu odanın kapısına yüklenmişse de açamamış, odanın diğer kapısına hücum etmişse de o kapıyı da Halet Paşa muhafaza etmiştir. Çerkes Hasan, Rüştü Paşa'ya 'sen milletin babasının, Rıza Paşa da velinimetimdir. Size bir şey yapmayacağım. Kayserili'yi verin' demiş. Rüştü Paşa da 'evladım şimdi çok hiddetlisin savuş git' demişse de Çerkes Hasan bu defa kapılara kurşun sıkmaya başlamıştır. Mithat Paşa'nın Ahmet Ağa ismindeki uşağı arkadan sokularak Çerkesi ensesinden yaralamış, O da geri dönerek uşağa tabanca sıkıp öldürmüştür. O arada müdahale eden bir subayı da çizmesinden çıkardığı tabanca ile vurup öldürmüştür. Bu kısımları ben görmedim. Bunlar duyduğum şeylerdir. Olaydan sonra Rıza Paşa'nın saraylı Çerkes hanımının 'Çerkes Hasan elleri nur olsun ne iyi etmiş' dediğini işittim."

Sultan II. Abdülhamit, saltanatının ilk günlerinde bu dut ağacını kökünden kesti.

Olayı izleyen yıllarda Sultan II. Abdülhamit, amcası Sultan Abdülaziz'in, aralarında Hüseyin Avni Paşa'nın da bulunduğu erkân-ı hâl (tahttan indirenler) denen kişiler tarafından öldürüldüğü savını ileri sürünce, Çerkez Hasan bir kahraman sayıldı ve Edirnekapi'daki mezarı şehit anıtı olarak yaptırıldı.

Edirnekapi'ya defnedilen Çerkez Hasan'ın mezar taşını bir rivayete göre Pertevniyâl Sultan, bir rivayete göre de Sultan II. Abdülhamit yaptırdı. Etrafı demir parmaklıkla çevrili mezarının büyük taşında; "Ümerâ ve guzât-ı çerâkisedenİsmâil Bey'in oğlu olup, harb okulunu bitirip, kıdemli yüzbaşı rütbesinde iken genç yaşında velînîmeti uğrunda fedâ-yıcân eden Çerkes Hasan Bey'in kabridir" yazısı yer almaktadır.

Çerkez Hasan, halk arasında kahraman olarak kabul edilmiş, hakkında mersiyeler yazılmış ve türküler yakılmıştı. Eşref Paşa tarafından yazılan mersiye'nin bir beyti şöyledir;

"Rabb-i izzet cennet etsin kabrini Çerkes Hasan

Kamet-i Avni'ye ol esnada biçmişti kefen"

Hüseyin Avni Paşa'nın öldürülmesi ile ilgili olarak çeşitli fikirler ileriye sürülmüş. Mithat Paşa'nın kabineye hâkim olmak ve Kanun-i Esasi için onay almak yolunda kendisini engelleyecek tek güçlü kişiyi ortadan kaldırmak üzere bu olayı hazırladığına inananlar olduğu gibi, Çerkez Hasan'ın Sultan Abdülaziz'e yakınlığından dolayı intikam almak duygusuyla bu cinayetin işlendiğine hükmedenler de vardı.

Tarihçi İsmail Hami Danişmend, cinayetlerin sebebi-

ni şöyle tarif eder; "Sultan Aziz'in haremi ve Hasan Bey'in ablası olan Neş'erek Kadın Efendi, padişah ve halifenin tahttan indirilmesinden sonra Feriye Sarayı'na götürülmüştür. Bu esnada eski padişaha ve ailesine hırs ve kin besleyen bir görevli; hanım sultanın üzerinde ve başındaki şalı kaba ve terbiye dışı bir şekilde çekip almış ve kendisini oradaki askerler ve diğer erkekler önünde bir İslam halifesinin haremine asla yakışmayacak şekilde o zamanın anlayışına göre çıplak bırakmıştır. Neş'erek Hanım Sultan, dört gün sonra vefat etmiştir. Soydan gelen ahlaki anlayışa göre Çerkez Hasan Bey'in saltanata, eniştesine ve ablasına yapılan bu hareket ve hakaretleri affetmesi o zamanın ölçüleri içinde elbette imkânsızdı."

Haluk Y. Şehsuvaroğlu, yazdığı "Sultan Aziz" adlı eser de Çerkez Hasan Vakasının arka planına pek gitmez. Yalnızca vak'ayı bir tayin meselesine bağlar.

İngiliz sefiri Sir Henry Eliot şu değerlendirmede bulunur: "Abdülaziz'i hal' hususunda fevkalade önemli bir hizmette bulunduydu da kalbe meşrutiyet'i sevenlerden değildi. Seraskerlik makamında sergilediği davranışlar göz önüne alınırsa Meclis-i Mebusan'ın kurulmasını kabule niyeti yoktu. Kısa süre içinde Mithat Paşa ile arasında farklı görüşler ortaya çıkacağı açık olduğundan, ölümü ekser kimseler tarafından isabet sayılmıştı."

İbrahim Alaettin Gövsa, Hüseyin Avni Paşa ile ilgili şu satırları yazmaktadır: "Hüseyin Avni Paşa doğru mi-zaçlı, memleketini seven cesur bir askerdirdi. Zamanında çok nüfuz ve ehemmiyet kazanmıştı. Abdülaziz'in istibdadile, sefahetile memlekete bela kesildiğini takdir etmiş ve onu tahtından indirmek suretiyle hayatını tehlikeye koymuştur." ■

KAYNAKLAR:

- 1 - Yılmaz Öztuna, "Bir Darbenin Anatomisi" Ötügen Yayınları, 2013
- 2 - Samih Nafiz Tansu, "İki Devrin Perde Arkası - Hüsametin Ertürk (Teşkilatı Mahsusa Başkanı)", Ararat Yayınevi, 1969
- 3 - Alpay Kabacalı, "Türkiye'de Siyasal Cinayetler" Altın Kitapları, 1993
- 4 - İ. H. Uzunçarşılı, Yılmaz Öztuna, "Bir Darbenin Anatomisi; Çerkez Hasan Vak'ası" Yedikita Sayı 38 ve 45
- 5 - Kafkas Dernekleri Federasyonu (Kaffed), "Ahmet Cevdet Paşa'nın Kaleminden Çerkes Hasan Vak'ası" Nart Dergisi 85. Sayı, 2013
- 6 - Meltem Valandova, "Hüseyin Avni Paşa" Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara-2007
- 7 - Akif Edip, "Sultan Aziz'in Katillerinin Defterini Düren Zabit Çerkez Hasan" 2011
- 8 - Ömer Faruk Yılmaz, "Bir Şehid Sultan Abdülaziz Han", Çamlıca Yayınları, 2013
- 9 - Süleyman Kani İrtem, "Sultan Abdülaziz ve Bir Seraskerin İhtilali" Temel Yayınları, 2004
- 10 - Süleyman Kani İrtem, "Sultan Murat ve Ali Suavi Olayı" Temel Yayınları, 2003
- 11 - İ. Hakkı Uzunçarşılı, "Çerkez Hasan Vak'ası", Bellekten, C. IX F. 9

FOTOĞRAFLAR

Fatih AYANOĞLU
İstanbul
Cumhuriyet Savcısı

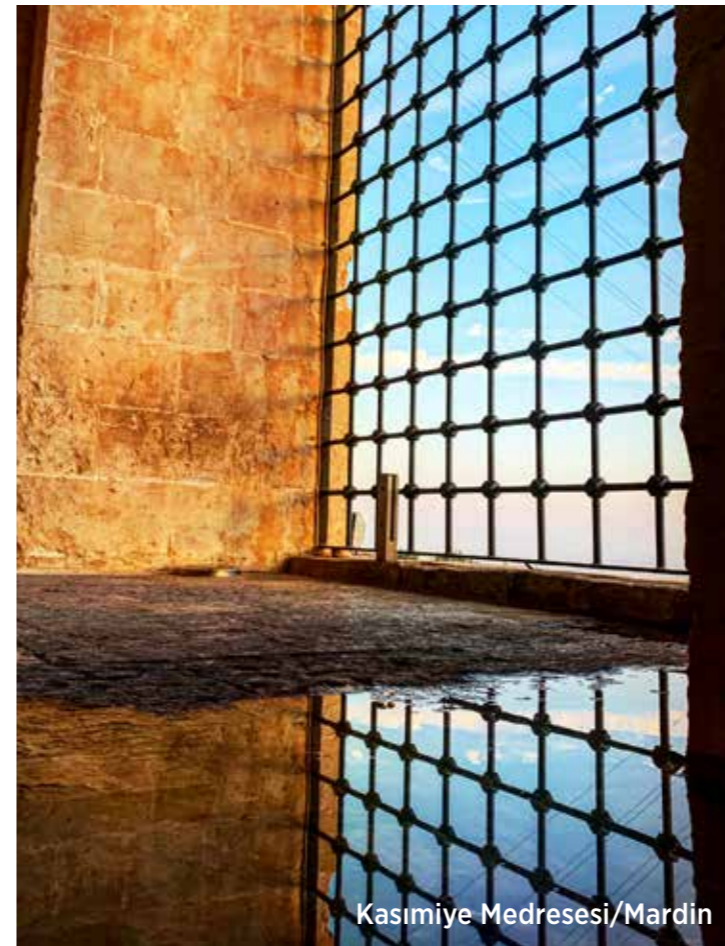
Mor Gabriel Manastırı/Midyat

Bakırcılar Çarşısı/Mardin

Mor Gabriel Manastırı/Midyat

Kasımiye Medresesi/Mardin

Sanat Sokağı/Mardin

KİRAZA ŞEBNEM DÜŞTÜ

Rüveyda YAŞAR
İstanbul Hakimi

Bahar meltemine tutunmuş rüyalar ülkesinin bengitaşlarına...

Sen bir güvercin gibi uçursun masmavi göklerimizde. Adın adalet, adın hidayet, adın özgürlük... Şimdi güzel adın destandır dillerimizde, yüreklerimizde ve bağrımızın ta derinliklerinde. Adalet tohumları serptin sefil dünyamıza. Öyle vicdanlı bir yürektin ki büyüdükçe büyüdün ruhlarımızda. Kendine, toplumuna, kültürüne, medeniyetine ve öz değerlerine dair bir anlam haritası inşa eden onurlu bir gelecek için hak mücadelesi veren ender, korkusuz bir kişiliktin. Yaşam alanını adalet, merhamet, hukuk ile güzelleştiren kalbin; hayatını da kutlu bir mefkûre üzerine bina etti.

O gün, vurulduğun zaman, göklerde esaretin hüznü vardı. Oysa ufukta gülümseyen şerefli bir direnişti yürüyüşün. Senin bu çağrına nice bahadır lebbeyk dedi. Nitekim akan her damla kanın kara toprağa cezbe oldu, çiçek oldu, bahar oldu. Ruhumda yokluğunun

rüzgârı öyle derin öyle ağır ki seni düşündükçe kahramanım, benliğim mağlup gecelerim isyanda. Fırtınaları hapsediyorum avuçlarımda. Düşlerimi hayatın darağacına asıyorum. Gözyaşlarımı hasretine sarıp ihanet çetelerine karşı bileniyorum. Aziğim adaletin, ışığım sarsılmaz inancın, umudum biz adalet işçilerine bıraktığın engin hakikat mefkûresi... Şimdi bu uzak diyarlarda ipek sesin yankılanır iniltisiz meydanlarımda. Bakışların gelir gözlerimin önüne. Sanki asrın karı yağmıştır dumanlı dağlarımın doruklarına. Gece suskun, çöl suskun, Erciyes lal... Sana dair ne desem sürgün sevdalara, çaresiz ummanlara düşüyorum.

Sen ey şehit, hasretin kor olmuş yakıyor yüreğimi. Hüzünden ırmaklar akıyor damarlarımda. Haksızlık zifiri karanlık bir gece gibi çöküyor üstüme. Fırtınalar kopuyor ruhumda. Fakat ben seninle gerçeğin kutlu kapısında dik durmayı, adaleti ikame etmeyi, kırılmış

onurları yeniden onarmayı öğrendim. Korkusuzluğu, cesareti, şayet korkacaksam bu cübbeyi giymek haddim değil demeyi ve gelecek nesillere sarsılmaz çelik bir irade inancını miras bırakmayı da öğrendim.

Hiçbir şey senin kadar masum değil ey içimdeki adalet işçisi. Aslında sana dair her kelime dağ oluyor gönlümdede. Simsiyah sözcükler ilmek ilmek dokunur damarlarıma. Mahşerler içimde ve ben bekliyorum mahşeri... Ellerim! Ellerim ve gözlerim yanıyor. Zira sensiz bir yanımız eksik; bir yanımız karanlık, göklerin anlamı, suyun tadı ve güneşin rengi yok!

Sen, en güzel, en nazlı, en vakur duruşunla celladın kalbine bile umudu çizdin. Gözlerindeki gün ışığı faş etti kapkara hainlerin yüzünü. Aydınlığa dahi tahammülü olmayan bu katran ve katı kalpsizler kıydılar nazenin canına. Sen zilletten irak, direnişe âşık, yalnızca hakka gönül vermiş bir adalet eri...

Tertemiz yüzünde yüzümü, engin yüreğinde yüreğimi bulacağım bir adalet bekçisi, bir hak işçisi, bir memleket sevdalısı... Hain bir saldırı, kalles bir plan ve yiğitlerin bağı delik deşik, ateş gibi bir ayrılık... Güneş karardı, asuman sarardı, hüznler çoğaldı. Artık zaman senin kutlu izinde yürüme vakti... Adalet, hürriyet, aşk, hakikat yolu... Bu kutsal davayı ve bayrağı en asil duruşla ileriye taşımak, tarihe ve geleceğe not düşmek artık bizlerin görevi...

Sen, ruhunu köleliğe asla tutsak etmedin. Adaleti öfkene yenik düşürmedin. Gülün rengini ve kokusunu hep sevdim. Karanlık kuyuların parlayan Yusuf'u oldun. Çünkü sen var edenin adıyla yola ruhu can oldun. Dağları, denizleri, vadileri dolaştın. Gökyüzünün en mavi noktasına uçurtmanı uçurdun. Her daim kalbinin ve vicdanının sesini dinledin. Bir düş kurdun ve bu düşün ardına düştün. Emin adımlarla zaman ve mekânın kalbine yürüdü.

Ey şehit, sen tarihin kalbisin. Tarihin tam ortasında durmuş tanıklık ediyorsun adalet kılıcıyla. Yüreğinde taşıdığın adalet, maverada kurtuluş reçetesi olacaktır. Bundan olsa gerektir ki gözlerinden vadiler dolusu umut, ışık taşıyor, mevsimleri ve iklimleri aşarak sonsuzluğun muhkem kalesine varıyorsun. Onurlu duruşun kalbimin haritasında destanları yeşertti. Şimdi dökülüyor avuçlarıma kitaptan nağmeler inci inci. Karanlığı, karanlık geceleri yırtıp paramparça eden adaletin düşer ufkuma. Bu ümit ve inançla bir gün ellerinden karanfil koklamaya geleceğim.

Ey adaletin yılmaz bekçisi, yemin olsun ki ben senin için her akşam kızılığında adaleti anlatan bir gül dikeceğim. İnsanı kalbine götüren, dolunayın yıkadığı özgün dünya ile barıştıran, saadet diyarlarına uçuran mebrur dualarla. Rüyaları ışığa boğan o asil gözlerin arındıracağı hakikat yolcularını. Uçuracaktır bütün güvercinleri. Raks ettirecektir bütün kelekleri. Doğan bütün şafakların müjdecisi ve savruk yüreğimle sonsuzluğu tanımlıyorum seninle. Gönlüm hep sana akıyor, yağmur olup gelir misin, meltem olup içime dolar mısın, adalet olup haksızlıkları dünyamızdan kaldırır mısın?

Ey kalbine cemre düşen adam, seninle heybem umut dolu... Çünkü yaşamak umuda tutunmaktır. Senin adın umudun adı... Soylu duruşunla, adaletli bakışınla, vicdan yüklü adayışınla bütün çiçeklerin dilinde sen varsın. Ne güzel ne güzel senin adın... Şiir gibi sınımsız, deniz gibi dupduru... Kiraza şebnem düştü, içime sen ve o hasret ceylan gözlerin... ■

LUHMANN, YABANCI İFLAS KARARLARININ TENFİZİ VE YARGI İÇTİHATLARI

Prof. Dr.
Ali Cem BUDAK
İstanbul Ticaret
Üniversitesi
Medeni Usul ve
İcra-İflas Hukuku
Anabilim Dalı
Başkanı

Geçtiğimiz yüzyılın ardında kuvvetli bir iz bırakan hukuk sosyologlarından Niklas Luhmann sosyal bir çatışmanın hukuki uyumsuzluğa dönüşmesi ve nihayet yargı organlarının önüne gelmesi için bazı “tartışma eşikleri”nin aşılması gerektiğinden bahseder. Sosyal çevreden gelen (aile bireylerinin birbirini dava etmelerinin zorluğu gibi) etkilerin ve devletten hukuki himaye talebinde bulunacak kişinin (somut bir olayda hukuka aykırı bir işleme muhatap olduğunun farkına varmak için gerekli eğitim düzeyinde olmak gibi) bireysel özelliklerin de işin içine dahil olduğu bu eşikler, yargılama hukukuna ilişkin insan hakları bağlamında kullanılan “yargının erişilebilirliği” kavramından daha geniş kapsamlıdır. Bu sebeple de hukuk devletinin yargının erişilebilirliğini kolaylaştırarak hak arama hürriyetini geliştirmek için gösterdiği çabalar, yargının önündeki -eşyanın tabiatı gereği olan- bütün tartışma eşiklerini aşılar kılmak için yeterli ve elverişli değildir.

Ampirik hukuk sosyolojisi araştırmaları **yabancılik unsuru içeren, “sınır aşan” uyumsuzlukların** hukuki uyumsuzluğa dönüşmesinin böyle bir özelliği olmayan uyumsuzluklara göre daha yüksek bir tartışma eşiği ile karşılaştığını ortaya koymaktadır. Yabancılik unsuru içeren uyumsuzluklarda hukuki yollara başvurulduğunda karşılaşılan önemli güçlüklerden biri, birden fazla devletin topraklarında ayrı ayrı yargı mercileri ya da idari makamlara

başvurma ihtiyacının ortaya çıkabilmesidir. Bu son duruma örnek olarak mahkeme kararlarının yabancı bir devlette tanınması ve tenfizi ihtiyacının ortaya çıkması gösterilebilir.

Yabancı mahkeme kararlarının tenfizi bazı hallerde, tenfiz kararını takiben başlatılacak cebri icra aşamasında tek bir edimin elde edilmesi ile sonuçlandırılabilir bir süreç olarak karşımıza çıkar; para alacağına ilişkin bir yabancı mahkeme kararının tenfizi ve paranın haciz yoluyla tahsili örneğinde

durum böyledir. Bazı hallerde ise hakkında tenfiz kararı verilen yabancı mahkeme kararının icrasını güçleştiren özelliklerle karşılaşılır; çocukla kişisel ilişki kurulması hakkındaki yabancı mahkeme kararının icrasında hatıra gelebilecek uygulama güçlüklerinde olduğu gibi.

Yazımızın başlığında anılan **yabancı iflas kararlarının tenfizi**, bu son gruba giren yani yabancılik unsuru içeren ilişkideki hak sahibinin hukuki himaye talebinin tatmin edilmesinde en fazla güçlüklerle karşılaşılan hallerden biridir. Yabancı bir devletin topraklarında tenfiz edilmesi güçlükler arz eden kararların belki başında iflas kararları gelir.

Burada sözü daha fazla hukuk sosyolojisi sahasında dolaştırmadan medeni usul hukuku alanına geçecek olursak, **yabancı iflas kararlarının tenfizinde karşımıza çıkan ilk güçlük**, iflas kararının inşai bir karar olması ancak ortaya çıkardığı inşai etkinin (mesela boşanma kararında olduğu gibi) bir seferde meydana gelen yeni bir hukuki durum yaratmayla sınırlı kalmayıp kapsamlı bir malvarlığının tasfiyesi sürecini başlatmasıdır. Yabancı devletteki iflas masası, tenfiz kararını veren mahkemenin bulunduğu ülkede nasıl faaliyet gösterecektir? Yabancı iflas masasının ülkeye gelerek veya müflisin mallarına el koyup bunları kendi ülkesine taşıyarak paraya çevirmesine müsaade edilebilir mi? Aynı teminatların aynı hukuk ailesine mensup olan Kit’a Avrupası ülkelerinde bile önemli çeşitlilik gösterdiği dikkate alınca, iflasta sıra cetveli nasıl düzenlenecek, paralar nasıl paylaşılacaktır? İlä-âhirihi.

Yabancı iflas kararlarının tenfizinde karşımıza çıkan ikinci güçlük karşılaştırmalı hukukta bizâtihi iflas usullerinin de büyük bir çeşitlilik göstermesi, her devletin mevzuatında diğerlerinininkinden farklı iflas düzenlemelerinin bulunmasıdır. Bu çeşitlilik “iflas” kelimesine bir hukuk terimi olarak verilen anlamdan başlar. Bazı devletlerin hukuk dilinde “iflas” denilince sadece ödeme aczi içinde bulunan ya da borca batık

olan borçlunun malvarlığının tasfiyesini sağlayan düzenlemeler anlaşılırken, diğerlerinde iflası önlemeye ve mali durumu bozulmuş olan borçlunun rehabilitasyonunu veya ödeme güçlüğü içindeki işletmenin kurtarılmasını amaçlayan, konkordato ve benzeri usuller de iflas başlığı altında ele alınabilmektedir.

Bu noktada karşılaştırmalı hukuk bakımından çok genel bir tasnif yapacak olursak, haciz ve aynı teminatların paraya çevrilmesi usullerini kapsamına alan cüz’i icradan ayırmak üzere “külli icra” şeklinde isimlendirilen usullerin kendi içinde üç gruba ayrıldıklarını söyleyebiliriz: **(1)** Bir ticaret şirketi veya gerçek kişinin bütün alacaklıların tatmini için, bütün borçlarının tasfiyesini amaçlayan usuller, **(2)** mali durumu bozulmuş olan ödeme güçlüğü içindeki işletmelerin kurtarılmasını amaçlayan usuller ve **(3)** mali durumu bozulmuş olan yoksul duruma düşmüş gerçek kişilerin borç batağından kurtarılmasını amaçlayan usuller. Bu usulleri, sırasıyla ve karşılaştırmalı hukukta en yaygın olarak kullanılan terimlerle “**iflas tasfiyesi**”, “**konkordato**” ve “**yoksul tüketiciyi borçlarından kurtarma**” usulleri şekilde sınıflandırabiliriz.

Hemen belirtelim ki sosyal devletin gereği olarak her hukuk sisteminde bulunması gereken “**yoksul tüketiciyi borçlarından kurtarma**” usulü Türk hukukunda mevcut değildir. Bu usulde borçlunun aylık gelirinin geçimi için lüzumlu olan miktarı aşan kısmı, bu konuda görevlendirilen bir kamu görevlisinin nezareti altında ücretinden kesilerek, belirli bir sıra ve iştirak usulü uygulanmak suretiyle alacaklılar arasında paylaşılacaktır, genellikle beş yıl süren bu uygulama sonunda borçlunun geri kalan bütün borçlarından da kurtarılarak yeni bir başlangıç yapmasına imkân sağlanmaktadır. Yoksul tüketiciyi borçtan kurtarma usullerinde, işin tabiatı gereği, çoğunlukla bir alacaklılar toplanması veya alacaklılar tarafından oluşturulmuş bir iflas masası yoktur. Borçtan kurtarma

işlemi en basit ve ucuz şekilde kamu görevi icra eden bir görevlinin nezareti altında gerçekleştirilir. Yoksul tüketiciyi borçlarından kurtarma usullerinin başarılı örnekleri Alman, Avusturya ve Hollanda hukukunda görmek mümkündür.

Şimdi tekrar yabancı iflas kararlarının icrası konusuna dönecek olursak, yukarıda kısaca açıklanan güçlükler dolayısıyla, herhangi bir devletin milletlerarası usul hukukunda yer alan yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin genel hükümlerin yabancı iflas kararlarının tenfizine kesinlikle elverişli olmadığı ifade edilmelidir.

Karşılaştırmalı hukukta yabancı iflas kararlarının tenfizi için bulunan yol, **yabancı mahkeme kararlarının tenfizine özgü** (yabancı mahkeme kararlarının karşılıklı olarak tanınması ve tenfizine ilişkin genel nitelikteki sözleşmelerden farklı) **milletlerarası sözleşmeler** yapılmasıdır. Bu amaçla yapılan milletlerarası sözleşmeler sadece tenfiz talebinin şeklini, teminatı ve tenfiz engellerini içeren basit anlaşmalar olmayıp, tenfize karar verilen ülkede ikinci bir iflas masası kurulması ve tenfizine karar verilen iflas kararının ait olduğu yabancı ülkedeki **“esas iflas masası”** ile tenfiz ülkesindeki bu **“tali iflas masası”** arasındaki ilişkiyi ayrıntılı hükümlerle düzenleyen milletlerarası sözleşmelerdir.

Karşılaştırmalı hukukta genel uygulama yabancı iflas kararlarının tenfizinin milletlerarası sözleşmelerle düzenlenmesi olmasına rağmen İsviçre’de, milletlerarası özel hukuk ve usul hukuku hakkındaki federal kanunda yabancı iflas kararlarının tenfizine ilişkin iç hukuk hükümleri mevcuttur. İsviçre’nin bu düzenleme tercihi gayrisafi milli hasılasının büyük kısmı dış ticaretten kaynaklanan ve komşu ülkelerle yoğun sosyal ve iktisadi komşuluk ilişkisi olan, nüfus ve yüzölçümü bakımından küçük bir ülke olmasıyla izah edilebilir. Ancak **Türk hukuku bakımından iktibas edilmesinin faydalı olacağı çok şüpheli olan söz konusu İsviçre kanun hükümleri** de, yabancı mahkeme kararlarının tenfizi hakkındaki genel hükümlerden ayrıştırmış olup, “tali iflas masası” kurulması dahil olmak üzere ayrıntılı özel hükümler içermektedir.

Nihayet yukarıda açıklanan özellikler dolayısıyla federal devletlerde iflas hukukun eyalet hukuku ve eyalet mahkemelerine bırakılmayıp, federal hukuk ve federal mahkemelerin düzenleme alanına dahil edildiğini ifade edelim. Federal bir yapıya yaklaşan **Avrupa Birliğinde ise iflas kararlarının karşılıklı olarak tenfizi üye devletlerde doğrudan uygulama alanı bulan bir tüzükle sağlanmış** olup bu tüzüğün

esasları da tenfiz mahkemesinin topraklarında bir tali iflas masası kurulmasına dayanmaktadır.

Konuyla ilgili güncel Türk yargı içtihatlarına bakıldığında ise gelişmeye açık bir alanda olduğumuz görülmektedir. **Yabancı iflas kararlarının tenfizi hakkındaki güncel yargı kararlarına göre Almanya ile Türkiye arasında mahkeme kararlarının karşılıklı olarak tenfizi konusunda fiili karşılıklılık bulunması dolayısıyla tacirler hakkındaki Alman iflas kararlarının tenfizine karar verilebilir.¹ Alman², Avusturya³, Hollanda⁴ ve Danimarka⁵ usullerine göre tacir olmayan borçlular hakkında verilen yabancı mahkeme kararları ise Türk kamu düzenine aykırı olduğu için tenfiz edilemez.**

Oysa güncel yargı kararlarının eleştirisi bağlamında, buraya kadar bir kısa makale kapsamında özetlediğimiz hususlar dikkate alınır şü sonuçlara varılabilir:

- 1) **Yabancı iflas kararları hakkında, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku hakkında Kanunda (MÖHUK) yer alan yabancı mahkeme kararlarının tenfizine ilişkin genel hükümler uygulanarak tenfiz kararı verilemez.**
- 2) **Herhangi bir devlet ile Türkiye arasında mahkeme kararlarının karşılıklı olarak tenfizi konusunu genel olarak düzenleyen bir milletlerarası sözleşme ya da kanuni veya fiili karşılıklılık bulunması o devlete ait iflas kararlarının Türkiye’de tenfizine imkân vermez.**
- 3) **Yukarıdaki tenfiz engelleri baki kalmak üzere, karşılaştırmalı hukuktaki “yoksul tüketiciyi borçlarından kurtarma” usulleri sosyal devlet anlayışının bir uygulaması olup Türk kamu düzenine aykırı sayılamaz.**

Bu esaslara göre yabancı iflas kararlarının MÖHUK’ta yer alan yabancı mahkeme kararlarının tenfizine ilişkin genel hükümler uygulanarak tenfiz edilebileceğini ve bu meyanda Almanya ile Türkiye arasında mahkeme kararlarının tenfizi konusunda fiili karşılıklılık bulunmasının Alman iflas kararlarının Türkiye’de tenfizine imkân sağlayacağını kabul eden mahkeme kararı kanaatimizce hatalıdır. Yine kanaatimize göre yukarıda anılan karşılıklılık ile ilgili tenfiz engeli baki kalmak üzere, Alman, Avusturya ve Hollanda “yoksul tüketiciyi borçlarından kurtarma” usullerine göre verilen yabancı mahkeme kararları Türk kamu düzenine aykırı sayılamaz. ■

TÜRKİYE’NİN GÜCÜNÜ TAŞIYORUZ

Altur olarak 49 yıldır personelden öğrenciye, özel transferden filo kiralamaya, araç satışından servis hizmetine kadar birçok alanda en iyi hizmeti sunuyor; yenilikçi yaklaşımımız ve güncelliğimizle sektöre yön veriyoruz.

**Çünkü biliyoruz ki; çalıştığımız her gün,
TÜRKİYE’NİN GÜCÜNÜ TAŞIYORUZ.**

¹ İstanbul BAM 09.02.2023, 2020/573-2023/186; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD 11.06.2024, 2023-2456/2024-4932.

² İstanbul Anadolu 13. Asliye Ticaret Mahkemesi 23.09.21, 2021/719-2022/82; Yargıtay 6. HD 18.09.23 2465-2789; Yargıtay 11. HD 08.04.2021, 692/1521.

³ Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesi 23.09.21, 272/512; Yargıtay 6. HD 12.04.2023,1853/2023-1408.

⁴ İzmir BAM 17. Hukuk Dairesi 08.03.2023, 2022-292/2023-442c

⁵ Antalya BAM 17. HD 23.09.2024, 20/80; benzer şekilde İzmir BAM 17. HD 14.03.2024, 210/619.

SOYUT RESMİN SERÜVENİ

BELKİ BİRAZ BİZ BİZE SERGİ-1 / TANIŞMA

Şule ASİLTÜRK
İstanbul Hakimi

Formlar ve renkler duyduğum seslerle bile farklılaşabildi. Yakaladığım ritmi kendi gözümde çok kez yorumlayıp hiç daha önce düşünemediğim, farketmediğim binlerce sonuca vardım. İlk defa gün yüzüne çıkan bu resimleri sizlerin de baktığınızda kendi pencerenizden aslında ne anlattıklarını düşünme ve kendi "mutlu sonuçlarınıza" varma sürecinizde keyifli seyirler dilerim.

Sanat kelimesi 'Soyut' kelimesi ile birleşince çağrıştırdığı anlamlar bambaşka bir boyut kazanır. Bu nedenle öncelikle resmin de dâhil olduğu sanat kelimesinin hangi mesajı iletmesine bakmak gerekir.

Resim; düz bir yüzey üzerinde çizgi ve renklerle doğadan bir parçayı ya da sanatçının iç dünyasının durumunu anlatma sanatıdır.⁽¹⁾

Aslında sanat diye bir şey yoktur. Yalnızca sanatçılar vardır. Onlar bir zamanlar renkli toprakla bir mağaranın duvarına kabaca bizon resimleri çizdikten

insanlardı; bugün de bazıları boya satın alıp duvar ya da tahta perdeler için afiş tasarlıyorlar. Sanatçılar geçmişten günümüze pek çok şey yaptılar ve halen yapıyorlar. Bütün bu etkinlikleri sanat olarak tanımlamakta herhangi bir sakınca yok. Yeter ki bu sözcüğün değişik zaman ve yerlerde farklı anlamlar taşıyabileceğini unutmayalım. Ve yeter ki büyük 'S' harfi ile başlayan bir sanata yer olmadığının bilincinde olalım. Çünkü büyük 'S' ile başlayan bir sanat zaman içinde korkulan ve tapılan bir şey haline gelmiştir. Bir sanatçıya yapmış olduğu şeyin bir bakıma güzel sayılabileceğini, ama sanat olmadığını söyleyerek, onu

⁽¹⁾ Adnan Turani, Sanat Terimleri Sözlüğü, 25

yıkıma sürükleyebilirsiniz. Aynı şekilde, bir tabloyu güzel bulan bir kimseye, bu tabloda beğendiği şeyin sanat değil de başka bir şey olduğunu söyleyerek kafasını karıştırabilirsiniz.⁽²⁾

Soyut sanat doğa görüntülerine bağlı olmayan sanattır. 20. yy'ın resim ve heykel anlayışında yeni bir dünya görüşüdür. Soyut sanat, eşya, doğa ve canlıların görünüşlerinden faydalanmayı reddedip, resimde renk, çizgi ve düzlemleri düzenleyerek bunlarla heyecan verici kompozisyonlara ulaşmayı amaç edinir. Kandisky'ye göre müzik kompozitörü nasıl ses birimleri olan notaları kompoze ediyor ve soyut bir anlamda heyecanını anlatabiliyorsa; resim de renk lekeleri, siyah beyaz tonları ve boya maddesini işleniş olanakları ile heyecan verici anlatımlara ulaşabilir. Yüze, çizgi, nokta ve renk ile bu anlayış yeni bir konstrüktivizmi de ortaya çıkarmıştır. Soyut sanatı ilk ortaya atan ve 1910 yılında eserini veren Kandisky'dir. Soyut sanat fikri ilk olarak 19. yy'ın ilk yarısında Romantik akımın temsilcilerince ortaya atılmıştır. İlk soyut heykel de Archipenko tarafından yapılmıştır. Bugün bu alanlarda yapılan çeşitli açıklamalarla soyut sanat ile nonfigüratif sanatı birbirinden ayırmak sorunu oraya çıkmıştır. Soyut sanat, sonuç bakımından soyut görünüşlü olmakla beraber, başlangıçta sanatçı bir doğa eseri ile ya da niyeti ile başlayabilir. Yani resmin başlangıcı doğadandır, sonu ise tamamen doğadan uzaklaşmıştır. Oysa nonfigüratifte, başlangıçtan itibaren doğaya bağlı olmadan bir çalışma söz konusudur.⁽³⁾

Bu kuramsal açıklamalardan sonra sizlerle paylaşmış olduğum çalışmalarına esas teşkil eden resmin soyut türü ile tanışmamın bundan üç yıl öne başladığını söyleyebilirim. Bugüne değin devam eden bu süreç,

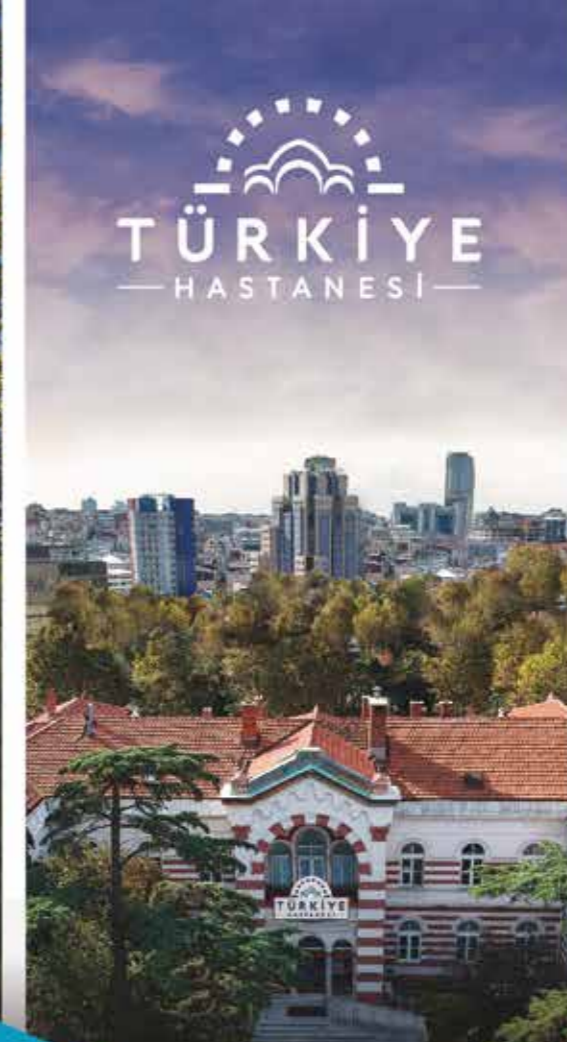
⁽²⁾ Sanatın Öyküsü, H.Gombich, 15

⁽³⁾ Adnan Turani, Sanat Terimleri Sözlüğü, 134-135

aslında fırçanın ya da kalemin kendi kaderini tayin etmesinden duyduğum haz ile devam etti. İnsan zihninin sınırları olmadığı gibi, çizginin de rengin de sınırı yokmuş meğer. Evreni tanıma ve anlamlandırma sürecimde kendi ürettiklerimin aslında “bana”, “bize” bir şeyler anlattığını keşfettim. Yazmak eylemi ve daha ötesi bu resim denen şeyin, şekle şemale bürünmüş hali değil miydi... Ancak bu dilin vadettikleri kendini tanıma, özgür bırakma, akışa dahil olma gibi bilinmeyen ve yeni olanlardı. Bu çalışmalarım sayesinde dış uyaranlar ile birlikte ruh halimin de değişen bin bir çeşit görünümünü gözleme fırsatını buldum. Ruhumun fotoğrafını çektim ve kendi

gerçekliğimle baş başa kalabildim. Çalışmalarında herhangi bir ilerleme veya gerileme olmadı. Bence soyut resmin tekamülü ruhun tekamülüne denk... Böylelikle kişisel anı defteri, günlük, adına ne dersiniz deyin boş kâğıda çiziktirmek; gün gün yazmak kadar biriktirmemi sağladı. Formlar ve renkler duyduğum seslerle bile farklılaşabili. Yakaladığım ritmi kendi gözümünden çok kez yorumlayıp hiç daha önce düşünemediğim, farketmediğim binlerce sonuca vardım. İlk defa gün yüzüne çıkan bu resimleri sizlerin de baktığınızda kendi pencerenizden aslında ne anlattıklarını düşünme ve kendi “mutlu sonuçlarınıza” varma sürecinizde keyifli seyirler dilerim. ■

İstanbul Adliyeleri Çalışanlarına
Anlaşmalı Olarak Hizmet Vermekteyiz

7/24

HİZMETİNİZDEYİZ

0212 314 14 14
www.turkiyehastanesi.com

MAĞDURSUZ SUÇ (VICTIMLESS CRIME) ÖRNEĞİ OLARAK UYUŞTURUCU VE UYARICI MADDE KULLANMA SUÇLARI: FAİL VE MAĞDUR SIFATININ BİRLEŞMESİ

Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddeyi Kullanan, Kullanmak için Satın Alan, Kabul Eden veya Bulunduran kişilerdir. Bu suçun suçtan zarar göreni ise toplum olarak kabul edilebilir. Bu noktada mağdur ile suçtan zarar gören kavramları üzerinde durmakta fayda vardır. Birbirine yakın olan bu kavramlar aslında teknik anlamda birbirinden farklıdır. Mağdur ile suçtan zarar görenin bazı suçlar bakımından aynı olabileceği yani bu sıfatların aynı kişide birleşebileceği gibi inceleme konusu olan Uyuşturucu Madde Kullanma suçlarında olduğu gibi bir kısım suçlarda ise suçun mağduru ile zarar göreni farklı olabilir. Mağdur, bir suçun etkilerinin bizzat üzerinde tahakkuk ettiği fiilin olumsuz etkilerine maruz kalan kişiyi ifade etmek için kullanılır. Suçtan zarar gören ise, mağdurdan farklı olarak işlenen suçtan mağdura göre dolaylı olarak etkilenen, ikincil derecedeki süjedir. 5237 sayılı Türk Ceza Yasasına göre tüzel kişiler fail olamazlar, ancak bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmedilebilir. Uyuşturucu madde kullanan gerçek kişiler bu suçun faili olmakla aynı zamanda aynı suçun mağduru olmaktadır. Burada kimi yazarlara göre mağdursuz suç kavramı söz konusu değildir, bir suçun mağduru yok ise o suçun mağduru nihayetinde toplumdur, görüşündedirler.

1 - MAĞDURSUZ SUÇ (VICTIMLESS CRIME)

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Yasasında mağdur ve şikâyetçi hakları 233-236. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Ancak gerek 5237 sayılı Türk Ceza Yasasında, gerekse 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda mağdur terimi tanımlanmamıştır, sadece Ceza Muhakemesi Yasasında Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti hakkındaki yönetmelikte mağdur tanımı "suçtan veya haksız eylemden zarar gören kişi" olarak yapılmıştır. Viktimolojik açıdan mağdur özel bir inceleme konusu yapılmaktadır. Çalışmamızın konusu bu nedenle mağdursuz suç olarak belirlenmiştir. Bu ifade failin aynı zamanda mağdur olduğunu ifade etmek için kullanılmıştır. Mağdur kelimesi bu çalışmamızda kriminolojik ve ceza hukuku bakımından ele alınmış, diğer disiplinlerin bakış açıları çalışma konusu dışında bırakılmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi suçtan zarar gören terimi, mağdur ile aynı anlama gelmese de çoğu kez mağdur ile suçtan zarar görenin aynı kişiler olduğu söylenebilir, mağdur terimi suçtan zarar gören terimi içinde mütalaa edilebilir; diğer bir deyişle suçtan zarar gören kavramı, mağdur kavramını da kapsayan üst bir kavramdır. Sonuç olarak, inceleme konusu uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanmak, kullanmak için satın almak, bulundurmak ya da kabul etmek suçlarının mağduru yani bu suçtan birincil

Ömer YILDIRIM
İstanbul Ağır
Ceza Mahkemesi
Başkanı

Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddelerin kullanımının insan sağlığı için zararlı olduğu tartışmasıdır. Bu maddelerin kullanımının tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmayacağından asgari seviye indirilmesi, kullanımının sınırlandırılması ve kontrol altına alınması elzemdir. Bu bakımdan konuya hukuki açıdan yaklaştığımızda, uyuşturucu madde kullanımına ilişkin yasal düzenlemelerin, uyuşturucuya bağlı suçlarla birlikte ele alınarak gerçekçi bir suç ve ceza politikasının hayata geçirilmesinin kaçınılmaz olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Mağdursuz suç terimi, kaynaklarda yer almasına rağmen Türkiye 'de henüz inceleme ve araştırma konusu yapılan bir kavramdır. Mağdursuz suç terimi en yalın haliyle mağduru yani suçtan zarar göreni, diğer bir deyişle kurbanı olmayan suç olarak ifade edilebilir. Bu makalede mağdursuz suç kavramının Uyuşturucu Ve Uyarıcı Madde Kullanma suçu örneğinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Türk Ceza Mevzuatı incelendiğinde mağdursuz suç ile ilgili en açık ifadelerin 5237 sayılı Türk Ceza Yasası taslağında yer aldığını görmekteyiz. Buna göre, Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddelerin Kullanılmak üzere

Satın Alınması, Kabul Edilmesi veya Bulundurulması eylemleri mağdursuz suç olarak kabul edilebilir. Bunun yanı sıra suçta siyah sayılar yani karanlık alan ile mağdursuz suçlar arasında da pozitif yönde bir neden-sonuç ilişkisi olduğu da kabul edilmelidir. Gerçekten de uyuşturucu madde kullanma suçları çoğu kez resmi kayıtlara geçmeyen ancak yakalanma ile ortaya çıkabilen suçlardandır. Bu suçlar, istatistiklere yansıyan resmi kayıtların çok daha fazla üzerinde işlendiği halde failin yani uyuşturucu madde kullanıcısının bu suçun aynı zamanda mağduru olması nedeniyle kendi kendini ihbar etmesi beklenemeyeceğinden bu suçların gerçek

sayısının, kayda geçen resmi suç sayısından çok daha fazla olduğu bilinmektedir. Bu nedenle fail ile mağdur sıfatının birleştiği ve mağdursuz suç olarak adlandırılan suçlar arasında yer alan uyuşturucu madde kullanma suçları gerek Türkiye'de, gerekse Dünya genelinde karanlık alanı oluşturan en önemli suç tiplerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

GENEL OLARAK

Bu suçların mevzuatımızdaki düzenleniş biçimine baktığımızda, 5237 sayılı Türk Ceza Yasasının özel hükümlerin düzenlendiği ikinci kitabının, topluma karşı suçların düzenlendiği üçüncü kısmının, kamunun sağlığına karşı suçların düzenlendiği üçüncü bölümünün 191. Maddesinde Kullanmak için Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek veya Bulundurmak ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak suçunun yer aldığını görmekteyiz. Bu husus bu suçların mağdurunun esas itibarıyla kamu yani toplum olduğu fikrini akla getirebilir, esasen bu suçların mağduru bizzat

olarak doğrudan doğruya etkilenen kişi, bu suçun aynı zamanda faili olan kullanıcının kendisidir, bu suçun ikincil derecede – dolaylı olarak zarar göreni yani suçtan zarar göreni toplumdur. Kısacası bu suçun mağduru birey, suçtan zarar göreni ise toplumdur.

Türk Hukuku dışında uluslararası hukukta da mağdursuz suç kavramı ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda kendine zarar vermek, bedensel zararlar, başkasına zarar verme, yanlış ve zararsız hareketlerde bulunma konuları ele alınmış ve mağdursuz suç kavramı ilk kez 1965 yılında Schur tarafından kitap başlığı olarak kullanılmıştır. Mağdursuz suç ifadesinin kavramsallaştırılması ve hukuka kazandırılması çalışmaları Schur'dan sonra Geis, Bedau Smith ve Pollack gibi yazarların çalışmalarıyla devam etmiştir. Mağdursuz suç örneği olarak uyuşturucu madde kullanımını açıklayan suç teorileri de mevcuttur. Özellikle sosyolojik teoriler bu suçu çeşitli şekillerde izah etmeye çalışmıştır. Damgalama, yani etiketleme teorisi, sosyal davranış teorisi, suç / sapma teorileri, sosyal kontrol teorileri uyuşturucu madde kullanma suçlarını açıklamaya çalışmıştır.

Mağdursuz suç kavramı içinde "rıza" olgusu da ayrıca tartışılmıştır. Uyuşturucu madde kullanıcılarının kendi rızalarıyla zarar verici eylemi kendi bedenlerinde uygulamaları mağdursuz suç kavramının sadece bir ayağını oluşturmaktadır; zira bu suçlarda mağduriyet gönüllüdür. Mağdursuz suç kavramı toplum yapısına göre de değişiklik göstermektedir. Bir eylem bir ülkede suç olarak kabul edilirken, aynı eylem toplumun dinamiklerine göre başka bir ülkede suç olarak kabul edilmeyebilir. Bu noktada Türkiye'nin uyuşturucu madde türleri bakımından ayırım yapmaksızın katı ve yasaklayıcı bir ülke olduğunu söyleyebiliriz. Gerçekten de Türkiye'de yumuşak-sert uyuşturucu madde ayırımı yapmaksızın tüm uyuşturucu ve hatta uyarıcı maddelerin tamamında kesin bir şekilde yasaklandığını görmekteyiz. Türkiye suç politikası gereği bu tutumunu sürdürmektedir. Sonuç olarak, victimless crime/mağdursuz suç kavramı kategorik anlamda yeni bir suç türü olmayıp işlenen suçlarda mağdurun faille göre konumunu ortaya koymak için kullanılan, suçun hukuki konusu ile ilgili bir kavramdır. Böylelikle klasik suç teorisinin aksine modern suç teorisine göre mağdursuz suç kavramı yasal olarak olmasa da, kendisine bilimsel kaynaklarda yer bulmuştur.

2 - UYUŞTURUCU, UYUŞTURUCU MADDE, NARKOTİK, UYUŞTURUCUYA BAĞLI SUÇ TERİMLERİ

Uyuşturucu ve narkotik terimleri aynı anlama gelmek üzere kullanılmaktadırlar. "Narke" kelimesi uyuşma, hissizlik anlamlarında kullanılmaktadır. Narke kelimesi aynı zamanda psikotrop madde, psikoaktif madde, kısacası uyuşturucu ve uyarıcı madde anlamlarında kullanılır.

Genel olarak uyuşturucuya bağlı suç terimiyle ifade edilmek istenen ise Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kullanma Suçları neticesinde bireyde meydana gelen psikolojik, fizyolojik ve biyolojik değişime bağlı olarak işlenen suçları ifade etmek için kullanılır. Uyuşturucu madde kullanan bireylerin maddenin etkisiyle bir takım suçları işlemeleri olasıdır, aynı şekilde uyuşturucu madde temin etmek için de öncesinde mal varlığına karşı işlenen suçlar başta olmak üzere bir kısım suçların işlenmesi kaçınılmazdır. Gerçekten de uyuşturucu madde bağımlısı bir bireyin uyuşturucu madde temin etmek için hırsızlık yapması, yağma suçunu işlemesi, fuhuş yapmak zorunda kalması ihtimal dahilinde olan eylemlerden bir kaçıdır. Anne ve babasından uyuşturucu parası alamadığı için onları gasp eden ve hatta öldüren çocukların davaları medyaya çokça yansımıştır. Kullandığı uyuşturucu veya uyarıcı maddenin türüne göre bir takım değişimlere maruz kalması sonucu bu suçların işlenmesi "uyuşturucuya bağlı suç" olarak ifade edilir. İşte literatürde uyuşturucu madde kullanımına bağlı olarak işlenen bu suçlara karşılık olarak uyuşturucuya bağlı suç terimi tercih edilmektedir.

Narkotik madde terimi aynı zamanda suçla mücadelede görev yapan Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü gibi kurumlara da adını vermiştir. Ülkemizde de kolluk faaliyeti bakımından bu suçlarla mücadele eden İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma ve Emniyet Teşkilatı bünyesinde birimler bulunmaktadır. Uyuşturucu madde türleri, kaynakları, etkileri ve uyuşturucu maddelerin değişik kriterlere göre sınıflandırılmasıyla ilgili aşağıda açıklamalarımız olacağından burada bu hususu belirtmekle yetiniyoruz.

3 - UYUŞTURUCU MADDE KULLANIMINI YASAKLAMA, YASALLAŞTIRMA VE SUÇ OLMaktan ÇIKARMA EĞİLİMLERİ (DİVERSİYON)

Dünya genelinde uyuşturucu politikaları incelendiğinde özellikle uyuşturucu madde kullanma suçları bakımından tarihsel gelişim içerisinde üç farklı sistemin uygulandığını söyleyebiliriz. Bunlar, geleneksel sistem olarak adlandırılan eylemi suç olarak düzenleyen yasaklayıcı sistem; eylemi tamamen suç olmaktan çıkaran ve belki kabahat ve benzeri idari yaptırım olarak düzenleyen sistem; son olarak uyuşturucu madde kullanma eylemini yasallaştıran özgürlükçü sistem olarak ifade edilebilir.

3.1- Geleneksel – Yasaklayıcı Sistem:

Bu sistemde uyuşturucu madde kullanımı suç olarak düzenlenmiştir. Türkiye'nin de dahil olduğu bu sistemde uyuşturucu madde kullanma ve bununla bağlantılı uyuşturucu madde satışı, ithali, ihracı ve imali suç olarak düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemenin bir takım argümanları bulunmaktadır. Bunlar, geleneksel sistemin kabul gerekçeleri olarak karşımıza çıkar. Bunun başında uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin kullanılması ve satışı suretiyle oluşan uyuşturucu şebekesinin önlenmesi, sadece idari tedbirlerle topluma ve bireyleri bu suçlara karşı korumanın olanaksız görülmesi, madde kullanımının toplumda kısa süre içerisinde bir salgın halini alarak kamu sağlığı bakımından güvenlik açığı oluşması endişeleri olarak sıralanabilir.

Anayasamızın 12, 56 ve 58. Maddeleri de bu anlayışa temel oluşturan Anayasal hükümlerdir. Bu hükümler birlikte incelendiğinde; devletin paternalist (babacılık) bir anlayış ile bireyleri ve toplumu uyuşturucudan koruma konusunda kendisine bir yükümlülük yüklediğini görmekteyiz.

Uyuşturucu madde kullanımını suç olarak kabul eden ülkelerin başında Türkiye, İsveç ve Finlandiya gelmektedir. Finlandiya Uyuşturucu Maddeler Kanunu ile İsveç Narkotik Ceza Kanunu ile Türkiye ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile yasaklayıcı düzenlemeler getirmiştir.

3.2-Uyuşturucu Madde Kullanımı Yasallaştırma ve Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimini Benimseyen Sistem (Diversiyon) :

Uyuşturucu madde kullanma suçunu, suç olmaktan çıkarma eğilimini kabul gerekçeleri kendine zarar vermenin cezasızlığı prensibi, eylemin ceza ile

değil tedavi ile karşılanması gerektiği görüşü, cezalandırmanın damgalanmaya neden olma tehlikesi ve resosyalizasyona engel olması ve herkesin tıbbi zorunluluklar dışında vücut bütünlüğüne dokunulamayacak, kişi hakkına ve rızaya dayalı hürriyete sahip olması olarak sıralanabilir.

Yenilikçi sistemlere Anayasamızın 17. Maddesi hukuki dayanak noktası olarak gösterilebilir. Gerçekten de Anayasamızın 17. Maddesine göre tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında kişinin vücut bütünlüğüne dokunulması ve rızasına aykırı olarak bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulması mümkün değildir. Benzer bir düzenleme Hasta Hakları Yönetmeliğinde de bulunmaktadır.

Uyuşturucu madde kullanımını suç olmaktan çıkarma politikasını benimseyen ülkelerin başında Almanya, Güney Afrika, Lüksemburg, Portekiz, Danimarka, Çek Cumhuriyeti ve Avusturya gelmektedir. Yumuşak-sert madde ayırımına göre yasallaştırma politikasını benimseyen ülkelerin başında ise Uruguay, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Kaliforniya Eyaleti ve Hollanda gelmektedir.

Almanya Uyuşturucu Maddeler Kanunu ile, Hollanda ise Afyon Kanunu ile birtakım düzenlemeler yapmıştır. Alman Uyuşturucu Maddeler Kanunu birinci maddesiyle ek listelere atıfta bulunmak suretiyle sayma yöntemini tercih etmiş, Hollanda Afyon Kanunu da benzer şekilde listeler oluşturmuştur. Her iki hukuk sisteminde de konu, bahsi geçen özel kanunlarla düzenlenmiş, genel ceza kanununda bu hususta bir düzenleme yapılmamıştır.

Hollanda Afyon Kanunu 1 nolu listede sert uyuşturucu maddelere, 2 nolu listede ise yumuşak uyuşturuculara yer vererek madde ayırımına bağlı politika geliştirmiştir. Aynı zamanda "Pazar ayrılığı" ilkesi benimsenerek özellikle genç bireylerin coffee shoplardan mariuhana, esrar gibi yumuşak maddeleri temin etmelerine izin verilerek, sert ve yumuşak uyuşturucu madde pazarları birbirinden ayrılmıştır. Böylelikle yumuşak uyuşturucu maddeler konusunda tedarik zinciri oluşturularak uyuşturucu tacirlerinin alanı daraltılmaya çalışılmıştır.

4 - SONUÇ

Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddelerin kullanımının insan sağlığı için zararlı olduğu tartışmasızdır. Bu maddelerin kullanımının tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmayacağından asgari seviye indirilmesi, kullanımının sınırlandırılması ve kontrol altına alınması elzemdir. Bu bakımdan konuya hukuki açıdan yaklaştığımızda, uyuşturucu

madde kullanımına ilişkin yasal düzenlemelerin, uyuşturucuya bağlı suçlarla birlikte ele alınarak gerçekçi bir suç ve ceza politikasının hayata geçirilmesinin kaçınılmaz olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Her ülkenin kendine özgü koşulları, sosyo-ekonomik dinamikleri nazara alındığında, ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uygun olarak yasal düzenlemeleri hayata geçirmesi şarttır. Bu bakımdan mevcut haliyle uyuşturucu madde kullanımının, tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri ile birlikte suç olarak varlığını korumasının isabetli olduğu kanaatindeyiz. Ancak uygulamada soruşturma ve kovuşturmaların yasal düzenlemeler nedeniyle oldukça girift ve karmaşık bir hal aldığına da söylemek gerekir. Özellikle kamu davasının açılmasının ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, ihlal bildirimleri, zincirleme suç hükümlerinin hukuki kesinti bakımından ele alınarak uygulanması zorunluluğu, yeterince ağır iş yükü olan yargının iş yükünü daha da arttırmakta ve defalarca uyuşturucu madde kullanan ve yükümlülüklerine uymamakta ısrar eden kişilerin dosyalarının sağlıklı bir şekilde incelenmesine engel teşkil etmekte ve neticede suçla mücadelede kanunun amacına aykırı olarak, yetersiz kalınmaktadır.

Uyuşturucu madde kullanma suçlarıyla bağlantılı olarak, madde miktarına bağlı uygulama neticesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak veya sağlamak suçunun cezasının alt ve üst sınırının, dünya ülkelerine göre çok yüksek olması nedeniyle uygulamanın Anayasamızın 13. Maddesinde ifade edilen ölçülülük ilkesine aykırı olduğu düşüncesindeyiz. Bu husus diğer suçlarla kıyaslandığında sorun daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Çoğu kez Kasten İnsan Öldürme suçundan hükmedilen sonuç cezaların, uyuşturucu madde ticareti suçundan hükmedilen cezalardan daha az olduğu mahkeme kararlarına yansıyan, yasal bir sorundur.

Sonuç olarak, uyuşturucu madde kullanma suçlarında hint kenevirinden elde edilen esrar maddesi bakımından bir kısım Avrupa ülkelerinde olduğu gibi cezalandırmadan sapma yoluna gidilerek bireysel cezalandırma yerine kontrol altına almak suretiyle daha az zararlı nitelikteki yaygın kullanımı olan bu uyuşturucu maddenin, tedarik zinciri oluşturularak kullanımına izin verilmesi, buna dair gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, bunun dışındaki uyuşturucu maddelerle ilgili mevzuatın sadeleştirilerek basitleştirilmesi ve mevcut durumun korunması gerektiği kanaatindeyiz. ■

HAKKINI HELAL ET ŞEHİDİM

Salih KÖSE
İstanbul Adliyesi
Memur

*Biz Mehmet dedik Mehmet'imize
Biz aşk dedik vatana bayrağına tapana.
Biz nice yiğitler verdik vatan uğruna
Biz vatan sağ olsun diyen analar babalar gördük
Biz dualar ettik şehidimize hakkını helal etsin diye*

*Vatanım milletim bayrağım ayakta ise şehidimin sayesinde
Şehidim sen rahat uyu
Vatan millet bayrak emin ellerde
Nice gönüller imreniyor size
Ne mutlu şahadet şerbeti içenlere*

ADALET

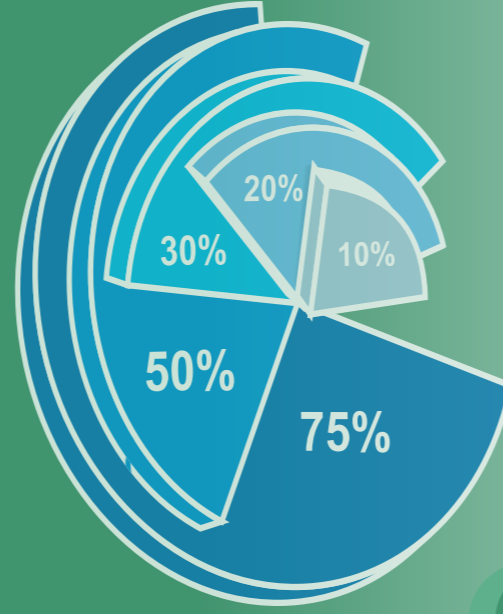
Funda Aylın
CÖMERT
İstanbul Adliyesi
Memur

*Adaletin kılıcı keskin,
Her daim hakkı arar karanlık gecenin içinde.
Özgürlüğün yankısı, vicdanın sarsılmaz direnci,
Adaletin elinde yükselir, aydınlık yarının sevinci.*

*Zulmün karanlığına meydan okur,
Adaletin nuruyla aydınlanır yollar.
İnsanlık haysiyeti, adaletin şiarı,
Kudretin kaynağı, adaletin ihtişamıdır.*

*Ezanlar adaletle yankılanır,
Minareler adaletle yükselir göklere.
Her kalp, her nefes, adaletin şarkısını söyler,
İnsanlık, adaletle kucaklaşır, sonsuzluğa yürür.*

ÖZEL OKULLARDA EĞİTİM ÜCRETİNİN BELİRLENMESİ İHTİLAFI

Fatih DURMUŞ
İstanbul Ticaret
Mahkemesi
Başkanı

Son dönemde özel okullar tarafından yapılan fahiş zamlar nedeniyle veliler ile özel okullar arasında ihtilaflar çoğalmaktadır. Bu hususta Yönetmelik 53. maddede 2021 yılındaki değişiklik ile ücret artış oranının yılsonu TÜFE oranı dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenen oranı aşmayacak şekilde tespit edileceği getirilmiş, ancak daha sonra Özel Okulların baskısı ile 2023 yılındaki değişiklik sonrası Yönetmelik 53. maddede 2021 yılı öncesindeki düzenleme olan ortalama ÜFE TÜFE üzerinden belirlenmesi düzenlemesine geri dönmüştür.

Eğitim ücretlerine ilişkin son zamanlarda özel okullar tarafından belirlenen yüksek fiyatlar ülkemiz gündeminde yer almakta olup, genellikle okul kayıt dönemlerinde bu konuda ulusal medyada çok sayıda haber yapılmaktadır. Ülkemizde pandemi sonrası yaşanan yüksek enflasyon artışı ve son senelerde asgari ücretin yılda iki kez artırılması nedeniyle özel eğitim kurumları da gerek giderlerini karşılamak gerekse aynı zamanda ticari faaliyet yürütmelerinden dolayı karlılık durumunu gözeterek eğitim ücretlerinde ciddi artışlar yaptıklarından dolayı çocukları özel okullarda eğitim gören veliler ile özel eğitim kurumları arasındaki uyuşmazlık sayıları giderek artmaya başlamıştır.

Bu hususta daha önce yargıya intikal etmiş fazla dava bulunmadığından eğitim ücretlerine ilişkin ihtilafla ilgili Yüksek Yargı tarafından verilmiş bir içtihat da bulunmamaktadır. Bu nedenle bu konuda uygulanması gereken mevzuat ve ilgili kamu kurumlarının görüş ve uygulamaları üzerinden yazı ele alınarak okul öncesi,

ilk ve orta öğretim kademeleri ile yüksek öğretime ilişkin de ayrı ayrı değerlendirme yapılacaktır.

Özel eğitim kurumlarında eğitim ücretinin belirlenmesine ilişkin mevzuat:

5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun Mali hükümler başlığı altında yer alan 12. Maddesinde; "Kurumlar, faaliyetlerini sadece kazanç sağlamak için düzenleyemezler. Ancak, Türk Millî Eğitiminin amaçları doğrultusunda eğitimin kalitesini yükseltmek, gelişmelerine fırsat ve imkân verecek yatırımlar ve hizmetler yapmak üzere gelir sağlayabilirler."

13. Maddesinde; "Öğrenim ücreti ve diğer ücretler, kurumlarca her yıl tespit edilerek ocak ayından itibaren en geç mayıs ayında ilân edilir. Ücretlerin hangi esaslara göre tespit, tayin, ilân ve tahsil edileceği yönetmelikle belirlenir." şeklinde düzenleme getirilmiştir.

Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin Beşinci bölümünde yer alan Ücretlerin Tespit, İlan ve Tahsili başlıklı 53. Maddesinde;

"(1) (Değişik:RG-5/7/2014-29051) Kurumlar, Kanunun 12 nci (Ek ibare:RG-19/2/2020-31044) ve 13 üncü maddesinde yer alan hükümlere uygun olarak öğrenci ve kursiyer ücretlerini; veli veya kursiyerlerle yapacakları Bakanlıkça belirlenerek Genel Müdürlük internet sayfasında yayımlanan özel sözleşmelerinde sağlayacaklarını belirttikleri eğitim ve öğretim imkânlarına, gelişmelerine imkân verecek yatırım ve hizmetler ile diğer işletme giderlerine göre tespit ederler. (Değişik ikinci cümle:RG-5/8/2023-32270) Ancak okulların ara sınıflarının eğitim ücreti belirlenirken bir önceki eğitim öğretim yılında ilan edilen ücret, okulda devam eden öğrencilerin eğitim ücreti belirlenirken ise öğrenci kayıt sözleşmesinde belirlenen ücret dikkate alınır ve bu ücretlere [(bir önceki yılın ortalama Yurt içi ÜFE+bir önceki yılın ortalama TÜFE)/2]+5 oranından fazla artış

yapılamaz. (Ek cümle:RG3/7/2016-29761) (Değişik cümle:RG-13/1/2017-29947) Ders yılı içerisinde kayıt yaptıran öğrencilerin bir sonraki yılın eğitim ücretleri kayıt yaptırdığı yıl için ilan edilen eğitim ücreti üzerinden; öğrenim gördüğü yıla ilişkin indirim şartları ortadan kalkan öğrencilerin bir sonraki yılın eğitim ücretleri ise (Değişik ibare:RG-19/2/2020-31044) öğrencinin okula kayıt olduğu yıldaki indirimsiz ücrete öğrenim gördüğü her yıl için bu fıkrada belirtilen oranda artış yapılarak belirlenir.

(2) Kurumlar, öğrenci ve kursiyer ücret tespitlerini, istenildiğinde yetkili makamlara belgelendirirler.

(3) Ücretlerin ilan edilmesi için verilen süreden sonra kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatı verilen kurumların öğrenci ve kursiyer ücreti, buldukları ilde aynı tür kurumların ilan ettikleri en düşük ücretten aşağı olamaz.

(4) (Ek:RG-20/6/2017-30102)(Değişik:RG-19/2/2020-

31044) Sosyal etkinlik merkezlerinde herhangi bir ad altında ücret alınmaz.

(5) (Ek:RG-19/2/2020-31044) Kurumlar, öğrenci veya kursiyerlerden; yemek, kahvaltı, servis, pansiyon/yatakhane, kitap-kırtasiye, kıyafet, etüt ve benzeri hizmetler karşılığında alacakları ücretleri mayıs ayının sonuna kadar ayrıca tespit ederler. Bu fıkrada yer alan hizmetlerden, talep eden veliler faydalanır." denilmektedir

Ücretlerin ilanı başlıklı 54. maddesinde; "(1) Ücretler aşağıda belirtilen esaslara göre ilan edilir.

a) (Değişik: RG - 19 /2/ 2020 - 31044) Kurumların öğrenim ve diğer ücretleri, kurumlarca her yıl Türk Lirası olarak tespit edilir. Motorlu taşıt sürücüsü kursları ile özel ulaştırma hizmetleri mesleki eğitim ve geliştirme kurslarının öğrenim ücreti ocak ayı sonuna kadar, diğer kurumların öğrenim ücreti ile Kanunun 12'nci maddesine göre eğitim öğretim desteği alan mesleki ve teknik Anadolu liselerinin tebliğde belirlenen alanlar dışındaki öğrenim ücreti ve diğer ücretler ocak ayından itibaren mayıs ayının sonuna kadar ilan edilir. Ancak Kanunun 12'nci maddesine göre eğitim öğretim desteği alan mesleki ve teknik Anadolu liseleri destek kapsamındaki alanlarının, Bakanlıkça ödenecek ücretleri ilan edildikten sonra 15 gün içinde ücretlerini günceller. Bu ilanlarda ders yılı veya ders saati ücretiyle birlikte, peşin veya süreli ödemeler ve kurumca belirlenecek indirimler belirtilir. Yapılacak indirim oranı ilan edilen öğrenim ücretinin %50'sinden fazla olamaz. Ancak aynı kurucuya ait kurumlarda görev yapan personel çocuklarına % 50'den fazla indirim uygulanabilir. Ayrıca yemek, kahvaltı, servis, pansiyon/yatakhane, kitap-kırtasiye, kıyafet, etüt ve benzeri hizmetlerden yararlanmak isteyen öğrenci ve kursiyerlerden alınacak ücretler ayrı ayrı belirlenerek mayıs ayının sonuna kadar ilan edilir.

b) Bu Yönetmelikte belirtilenlerin dışında öğrenci ve kursiyerlerden, bağış ve yardım da dâhil olmak üzere hiçbir ad altında ücret alınmaz.

c) Kurumlar, ücretlerini ilan etmeden önce öğrenci ve kursiyerlerden ücret tahsil edemez.

ç) Kurumlar ücret ilanlarını, Millî Eğitim Bakanlığının Bilişim Sistemleri (MEBBİS) programına işleyerek alınan çıktının bir örneğinin süresi içinde doğrudan bağlı buldukları millî eğitim müdürlüğüne verir ve belirtilen süre sonuna kadar kurumda velilerin görebilecekleri bir yere asar. Mayıs ayından sonra açılan kurumlar ise bu işlemi kurum açma izni aldıkları tarihten itibaren bir ay içinde yaparlar.

d) Kurumlar ilan ettikleri ücretlerin altında bir ücretle de kayıt yapabilirler ancak, ilan edilen ücretin üzerinde ücret talep edemezler.

(2) Süresi içinde ücret ilanı yapmayan kurumlar bir önceki yılın ücretini alır." düzenlemesi getirilmiştir.

Eğitim Ücretinin Tespiti:

Okul Öncesi, İlk ve Orta Öğretim Kurumları yönünden;

Özel eğitim kurumlarında eğitim ücreti ile ilgili yukarıda değinilen yasal mevzuata bakıldığında, 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 12. maddesi ile özel okulların faaliyetlerini sadece yüksek kazanç elde etmek için düzenleyemeyecekleri açıkça belirtilmiş olup, bugün ülkemizdeki özel okulların büyük kısmının ticari şirket bünyesinde faaliyet göstermeleri nedeniyle ticari şirketlerin asıl amacının kazanç elde etmek olması göz önüne alındığında ciddi bir tezatlık ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle ve eğitim öğretim hizmetinin kamusal boyutundan dolayı da özel eğitim kurumlarının Millî Eğitim Bakanlığının gözetim ve denetimi altında faaliyetlerini sürdürmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzden 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 13. maddesi ile özel okulların öğrenim ücreti ve diğer ücretlerinin her yıl tespit edilerek ocak ayından itibaren en geç mayıs ayında ilân edileceği ve ücretlerin hangi esaslara göre tespit, tayin, ilân ve tahsil edileceği yönetmelikle belirleneceği açıkça yasaya bağlanmıştır.

Özel eğitim kurumlarında ücretin tespiti hususunda Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin Beşinci bölümünde yer alan Ücretlerin Tespit, İlan ve Tahsili başlıklı 53. maddesinde bu konu net bir şekilde açıklığa kavuşturulmuş olup, yönetmelik 53. madde eğitim ücretinin belirlenmesinde kilit düzenleme olarak yer almaktadır.

Yönetmelik 53. maddeyi irdelerken ikili bir ayrıma gitmek daha doğru olacaktır. Bu ayrımı eğitim

ücretinin okul kademelerinin ilk sınıfları ve devam eden (ara) sınıflar şeklinde yapılması faydalı olacaktır.

Okul kademelerinin ilk sınıfları yani ilk okul, orta okul ve liselerin birinci sınıfları yönünden özel eğitim kurumlarına Yönetmelik 53/1 maddesine göre; 5580 Sayılı Kanun'un 12 ve 13. maddelerine uygun olacak şekilde özel sözleşmelerinde sağlayacaklarını belirttikleri eğitim ve öğretim imkânlarına, gelişmelerine imkân verecek yatırım ve hizmetler ile diğer işletme giderlerine göre tespit etme serbestliği getirilmiştir. Özel eğitim kurumları gelecek eğitim dönemine ilişkin bu kapsamda belirlediği ücrete ilişkin bildirim Kanun'un 13. maddesi ve Yönetmelik 54/1 maddesi uyarınca Mayıs ayının sonuna kadar ilan etmek ve bağlı olduğu İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bildirmek zorundadır. Yönetmelik 54/1-d bendine göre özel okullara ilan ettikleri ücretin altında kayıt yapma hakkı tanınırken ilan edilen ücretin üzerinde ücret talep etmesi mevzuata göre mümkün değildir.

Bu nedenle okul kademelerinin ilk sınıfları açısından özel eğitim kurumlarının verdiği hizmetin niteliği ve öğrenciye sağladığı imkanlar ile eğitim hususundaki yatırımları, işletme giderlerine göre ücreti belirlemesi gerekmekte olup, veli ile yaptığı sözleşme kapsamında üstlendiği edimlerin karşılığı olarak aldığı ücretin karşılığı olan belirlenen nitelikteki eğitim hizmetini vermek ve imkanları sağlamakla yükümlüdür. Aksi halde veliden aldığı ücretin karşılığı olan hizmeti hiç vermediği veya ayıplı olarak hizmeti ifa etmesi yada söz verdiği imkanları sağlamaması halinde özel eğitim kurumlarının sözleşmeden doğan sorumlulukları kapsamında dava yoluna gidilmesi mümkündür. Bu hususta örneklendirme olarak özel okulda isim yapmış iyi bir eğitimci olarak bilinen yabancı dil öğretmeni yerine başka bir öğretmenin eğitim vermesi, yirmi saat matematik dersi yerine 15 saat verilmesi, okulda drama dersinin olacağı belirlenmesine rağmen bu dersin hiç yapılmaması yada yerine halk oyunları eğitimi verilmesi, kütüphanede sınırsız internet olacağı belirlenmesine rağmen bu imkanın sağlanmaması sayılabilir.

Özetle okul kademelerinin ilk sınıflarında özel eğitim kurumları vereceği hizmetin niteliğine göre ücreti belirleme hakkına sahip olup, sorumluluğunun kapsamı sözleşmeden doğan edimlerini yerine getirip getirmemesine bağlıdır.

Okul kademelerinin ara sınıflarında devam edecek öğrenciler için eğitim ücretinin belirlenmesi hususu çalışmamızın temel konusunu oluşturmakta olup, bunun nedeni özel eğitim kurumları ile veliler arasındaki ihtilafların çoğunluğu bu kapsamda yapılan okul kayıt yenileme sözleşmesinden kaynaklanmaktadır. Çocuğunu özel okula kayıt ettiren veli çocuğunun aynı okulda eğitimini devam ettirebilmesi için her kayıt döneminde özel okulun belirlediği ücreti ödemekle karşı karşıya kalmakta olup, son dönemde özel okullar tarafından yapılan fahiş zamlar nedeniyle veliler ile özel okullar arasında ihtilaflar çoğalmaktadır. Bu hususta Yönetmelik 53. maddede 2021 yılındaki değişiklikte ücret artış oranının yılsonu TÜFE oranı dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenen oranı aşmayacak şekilde tespit edileceği getirilmiş, ancak daha sonra Özel Okulların baskısı ile 2023 yılındaki değişiklik sonrası Yönetmelik 53. maddede 2021 yılı öncesindeki düzenleme olan ortalama ÜFE TÜFE üzerinden belirlenmesi düzenlemesine geri dönmüştür. Özel okullar ara sınıflar için belirleyecekleri ücreti yüksek tutmak için özellikle eğitim hizmetiyle bağlantılı olan kitap, kırtasiye, yemek ücreti gibi ücretleri afaki artırarak eğitim ücretinin tespitinde uygulaması gereken Yönetmelik 53. maddesindeki artış oranı sınırlamasından kurtulma yolunu tercih etmektedirler. Ancak bu hususta velilerden giden yoğun şikayetler üzerine Millî Eğitim Bakanlığı tarafından İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerine gönderilen yazı¹ ile özel okulların eğitim hizmeti ücret artışlarını Devletin koyduğu sınırlar çerçevesinde yapmak zorunda olduğu gibi, eğitim faaliyetiyle ilgili kitap kırtasiye ücretlerinde de fahiş artış yapılamayacağı, buna aykırı hareket ederek sadece kazanç elde etmek amacıyla hareket eden okullar hakkında inceleme başlatıldığı belirtilmiştir.

Bu kapsamda özel eğitim kurumları okul kademelerinin ara sınıfları olan yani 2,3,4,6,7,8,10,11,12. sınıflara gidecek olan öğrencilere verilecek eğitim hizmeti ücretini belirlerken Yönetmelik 53. maddede belirlenen ücret artış oranından fazla artış yapamazlar. Buna göre 2022-2023 eğitim döneminde 1. sınıfa giden bir öğrenci için sözleşme ile 50.000,TL eğitim ücreti belirlenmişse, aynı öğrencinin 2023-2024 eğitim döneminde 2. Sınıf için ödeyeceği eğitim

¹ Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün 23/08/2024 tarihli E-15520822-405.05-112457861 sayılı yazısı.

ücretinin belirlenmesinde Yönetmelik 53. maddedeki öğrenci kayıt sözleşmesinde belirlenen ücret dikkate alınır ve bu ücretlere [(bir önceki yılın ortalama Yurt içi ÜFE+bir önceki yılın ortalama TÜFE)/2]+5 oranından fazla artış yapılamaz düzenlemesi gereğince 2023 Mayıs ayında kayıt yenileme yapılmaması durumunda; 2022 yılı Mayıs ayı ÜFE yıllık ortalaması %56,86, TÜFE yıllık ortalaması %39,33 olduğundan $56,86 + 39,33 / 2 = 48,10 + 5$ olmak üzere artış oranı en fazla %53,10 olarak belirlenecek olup bu durumda 2023-2024 eğitim döneminde 2. Sınıfa gidecek öğrencinin bir önceki yıl 50.000,00-TL olan eğitim ücreti %53,10'luk artış üzerinden en fazla 76.550,00-TL olarak belirlenecektir.

Belirtildiği gibi okul kademelerinin devam eden sınıflarında eğitim alacak öğrencilerin eğitim ücretinin artışı Yönetmelik 53. madde kapsamında yapılması gerekmekte olup, özel eğitim kurumu tarafından bu sınırı aşan zam oranı üzerinden ücretin belirlenmesi halinde hizmet alan tüketici veli açısından fazla ödenen ücretin iadesi için dava yoluna gidilebilecektir. Bu tür ihtilafların son dönemde yaşanmaya başlanması nedeniyle henüz Yüksek Yargı tarafından oluşturulmuş bir içtihat bulunmamaktadır. Tüketici Hakem heyetlerinde ve ilk derece mahkemelerinde bu tür ihtilaflar giderek artmaktadır. Buna ilişkin Antalya ilinde bir özel okulda çocuğu eğitim gören veli özel okulun eğitim ücretinde fahiş artış yapması üzerine kayıt yapmayan özel okula 2023-2024 eğitim dönemi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen %65 artış oranı esas alınarak önceki dönem ödediği ücret üzerinden %65 artış yaparak hesapladığı miktarı okul hesabına yatırmak suretiyle okul kaydının tedbiren yenilenmesi talebiyle yaptığı başvuru haklı bulunarak Antalya 1. Tüketici Mahkemesi tarafından öğrencinin okul kaydının tedbiren yenilenmesine karar² verilmiştir. Görüldüğü üzere özel okul tarafından belirlenen ücret artış oranı sınırı aşılarak fahiş fiyat talebi nedeniyle ara sınıf öğrencinin kaydının yenilenmemesi durumunda

² Antalya 1. Tüketici Mahkemesi'nin 08/05/2023 tarihli 2023/29 D.İş sayılı kararı.

tedbir yoluyla kaydın mevzuat kapsamında yapılacak artış üzerinden yenilenmesi Mahkemeden talep edilebileceği gibi, özel okulun belirlediği fahiş artış üzerinden ara sınıf öğrencinin kaydı yenilenerek ödemenin yapılması halinde de özel okuldaki mevzuatta belirlenen artış oranını aşan miktar üzerinden yapılan yersiz ödemenin iadesi talebinde de bulunulması mümkündür.

Okul kademelerinin arasınıflarında ücretin belirlenmesi bu şekilde iken okul öncesi eğitim kurumlarına giden öğrencilerin bu kapsamda değerlendirilip değerlendirilemeyeceği okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamında olmaması nedeniyle tartışılabilir. Bu hususta Milli Eğitim Bakanlığı'nın İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne hitaben gönderdiği görüş yazısında³ Yönetmelik 53. maddesi ve ilgili mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarının hem anaokulunu hem de ana sınıfını kapsadığı görülmekte olup bu düzeyde eğitime devam eden öğrencilerin aynı ana sınıfında/anaokulunda öğrenim görmeleri halinde okulda devam eden öğrenci olarak kabul edilmesi ve eğitim ücretinin okula devam eden öğrenci gibi belirlenmesinin uygun olacağı mütalaa edildiği şeklindeki görüşü ile söz konusu artış oranının ilk ve orta öğretimde olduğu gibi okul öncesinde de (ana okulunda da) geçerli olduğu açıkça belirtilmiş olup Yönetmelik 53. maddedeki eğitim ücretinin belirlenmesi hususunda artış oranının okul öncesi eğitim kurumlarında devam eden öğrenciler yönünden de geçerli olduğu ve uygulanması gerektiği belirtildiğinden bu husustaki tereddüt giderilmiştir.

Özel Eğitim Kurumları son dönemlerde Yönetmelik 53. maddedeki ücret artışında belirlenen sınırı bertaraf edebilmek için eğitim faaliyetiyle bağlantılı yan kalemler olan kırtasiye, kitap, üniforma ve yemek ücretlerinde fahiş artış yaparak yasal artışın üzerinde fiyat belirleme yoluna gitmekte olup, bu duruma ilişkin Yönetmelik 53/5 maddesinde; Kurumların, öğrenci veya kursiyerlerden; yemek, kahvaltı, servis, pansiyon/yatakhane, kitap-kırtasiye, kıyafet, etüt ve benzeri hizmetler karşılığında alacakları ücretleri mayıs ayının sonuna kadar ayrıca tespit edeceği, bu fıkrada yer alan hizmetlerden, talep eden velilerin faydalanacağı belirtilmiş olup, bahsettiğimiz eğitim faaliyetiyle ilgili yan kalemler yönünden ücret artışının nasıl olacağı hususunda mevzuatta açık düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle özel okullar genellikle bu kalemler üzerinden ciddi artışlar yapmak suretiyle yönetmelikle sınırlanan eğitim ücreti artışındaki engeli bertaraf etmeye çalıştıkları yukarıda bahsettiğimiz

³ Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün 03/02/2023 tarih ve E-36077160-405.05-69905311 sayılı yazısı.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün (dipnot 1'deki) yazısı ile açıkça ortaya çıkmıştır. Yönetmelikte açıkça düzenlenmeyen eğitim faaliyetiyle ilgili yan hizmetler yönünden ücret artışının da ÜFE ve TÜFE'nin yıllık ortalamaları toplamalarının yarısından fazla artırılamayacağı kanaatindeyim.

Yaşanan tüm bu gelişmeler ışığında; çocuklarının daha iyi ve etkin bir eğitim almasını isteyerek çocuklarını özel okullara kayıt yaptıran veliler, okul kayıt yenileme dönemlerinde ciddi zorluklar yaşamaktadırlar. Bahsettiğimiz yasal mevzuat, resmi yazışmalar ve mahkeme kararları ile çocukları özel okullarda devam eden veliler özel okul tarafından eğitim ücretine Yönetmelik 53. madde de belirlenen sınırı aşar şekilde ve yine eğitim faaliyetiyle ilgili yan kalemler yönünden de ÜFE ve TÜFE'nin yıllık ortalamaları toplamalarının yarısından fazla ücret artışı yapılarak ücretin belirlenmesi halinde velinin yasal artış uygulanmak suretiyle ara sınıf öğrencinin okul kaydının yenilenmesi talebine olumsuz cevap veren özel okul hakkında ihtiyati tedbir yoluyla kaydın mevzuat kapsamında yapılacak artış üzerinden yenilenmesi Mahkemeden talep edilebileceği gibi, özel okulun belirlediği fahiş artış üzerinden ara sınıf öğrencinin kaydı yenilenerek eğitim ücreti ödendikten sonra özel okuldaki mevzuatta belirlenen artış oranını aşan miktar üzerinden yapılan yersiz ödemenin iadesi talebinde de bulunulması mümkün olup, bu hususta haksız ödeme nedeniyle iadesi talep edilecek paranın miktarına göre Tüketici Hakem Heyetlerine veya Tüketici Mahkemelerine başvurulması gerekmektedir. Bu konuda son zamanlarda veliler ile özel okullar arasında ihtilaflar artmakta olup ilk derece mahkemelerinde yeni yeni kararlar verilmekle birlikte henüz İstinaf veya Yargıtay incelemesinden geçmiş dosya bulunmadığından ihtilafla ilgili emsal oluşturabilecek içtihat bulunmamaktadır.

Yüksek Öğretim Kurumları yönünden;

Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 4. maddesinde; vakıf (özel) üniversitelerinin kar amacı

güdemeyeceği belirtilmiştir. Okul öncesi, ilk ve orta öğretim kademelerinde eğitim veren özel eğitim kurumlarının eğitim ücretini belirlerken Yönetmelik 53. maddeye uygun hareket etmesi gerekirken, aynı durumda Yüksek Öğretim Kurumları açısından bağlayıcı bir yasal mevzuat olmadığından özel üniversiteler tarafından da üniversiteye devam eden ara sınıf öğrenciler açısından keyfi şekilde fiyat artışları uygulandığı bilinmektedir. Bu hususta özel üniversite ücretlerinin belirlenmesine ilişkin son zamanlarda yaşanan sorunlardan sonra duruma müdahale etmek zorunda kalan Yükseköğretim Kurulu tarafından vakıf üniversitelerine gönderilen yazı⁴ ile ;

- “1) Ücretlerin dönemsel değil, yıllık ve tayin edilmiş bir miktar olarak tespit edilmesi,
- 2) Ücretlerin tercih ve/veya yatay geçiş dönemlerinden önce net bir miktar olarak ve her bir adayın kolayca ulaşabileceği şekilde ilan edilmesi,
- 3) İlk kayıt esnasında öğrenciye taahhüt edilmiş eğitim-öğretim ücreti artış oranlarının aşılmaması ancak her halükarda yapılacak artışlarda en çok Tüketici Fiyat Endeksindeki (TÜFE) on iki aylık ortalama oranın esas alınması ve bu kapsamdaki güncellemelerin resmi internet sitelerinden duyurulması,
- 4) Kayıt döneminden sonra her ne ad altında olursa olsun açıkça ilan edilmemiş ilave/beklenmedik ücret ve ücret artışı talebinde bulunmaması
- 5) İlan edilen eğitim ve öğretim ücretlerinde TÜFE üzerinden resmi güncelleme oranları dışında herhangi bir ilave değişiklik yapılmamalı ve alınacak bu yöndeki kararlar uygun zamanda ve elverişli araçlarla tüm öğrencilerle paylaşılması” gerektiği hususunda özel üniversiteler uyarılmıştır.

Buna göre özel üniversite eğitim ücretleri yönünden ilk kayıt esnasında öğrenciye taahhüt edilmiş eğitim-öğretim ücreti artış oranlarının aşılmaması ancak her

⁴ <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2024/vakif-universiteleri.aspx>

halükarda yapılacak artışlarda en çok TÜFE on iki aylık ortalama oranının esas alınması gerekmektedir. Bu konuyla alakalı özel üniversitede eğitim gören bir öğrenci tarafından 2023-2024 yılı programına kayıt yenilemek için %145'i aşan zamlar talep edilmesi üzerine, öğrenci tarafından kayıt yenileme ücret artışlarının kanuna ve Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülerek, TÜİK'in 2023 yılı Ağustos ayı için öncelikle on iki aylık ortalama değişim oranı olarak belirlediği %56,28, aksi halde bir önceki yılın aynı oranına göre belirlenen %58,94 oranında zam oranı ile yahut aksi kanaatte olunması halinde tespit edilecek artış oranındaki tutarın kabul edilerek 2023-2024 eğitim öğretim dönemi için üniversite kaydının yenilenmesi yönünde ihtiyati tedbir talebine ilişkin İstanbul 11. Tüketici Mahkemesi'ne yaptığı başvuru sonucunda Mahkemece "2022-2023 yılı öğrenim ücretleri üzerinden uygulanacak %56,28 zam oranı ile 2023-2024 eğitim yılına kaydının tedbiren yenilenmesine, takdiren teminat alınmasına yer olmadığına, kayıt yenilemek isteyen öğrencinin daha önceki yıllarda sunulan vadeli ödemelerde vade farkı olmadan ödeyebilmesi yönündeki her türlü hakkının saklı tutulmak suretiyle sözleşme şartlarının aynen korunmasına" karar⁵ verilmiş olup, karşı tarafça bu karara yapılan itirazın reddi üzerine yapılan istinaf başvurusu sonucunda İstinaf Dairesince ilk derece mahkemesinin tedbir kararının usul ve yasaya uygun olduğu istinaf isteminin yerinde olmadığından bahisle istinaf başvurusunun esaslanmasına karar⁶ verilmiştir. Bu karara göre de okul öncesi, ilk ve orta

öğretim kademelerindeki duruma benzer şekilde haksız fiyat artışı uygulayan özel yükseköğretim kurumuna karşı YÖK'ün yazısında belirtildiği üzere eğitim ücreti artışında bir önceki yıla göre en çok TÜFE on iki aylık ortalama oranı esas alınarak artış yapılması gerekmekte olup, aksi durumda yukarıdaki emsal kararda olduğu gibi TÜFE on iki aylık ortalama oranı esas alınarak belirlenecek ücret karşılığı kaydın tedbiren yenilenmesi Mahkemeden talep edilebileceği gibi, fahiş fiyat artışı üzerinden kaydın yenilenmesi halinde üniversite öğrencisi tarafından TÜFE on iki aylık ortalama oranını aşan kısmın iadesinin istenilmesi hukuken mümkündür.

Sonuç:

Tüm bu açıklamalar kapsamında bahsettiğimiz yasal mevzuat, resmi kurum yazıları ve mahkeme kararları ile çocukları özel okullarda eğitime devam eden veliler özel okul tarafından eğitim ücretine Yönetmelik 53. madde de belirlenen sınırı aşar şekilde ve yine eğitim faaliyetiyle ilgili yan kalemler yönünden de ÜFE ve TÜFE'nin yıllık ortalamaları toplamalarının yarısından fazla ücret artışı yaparak ücretin belirlenmesi halinde; velinin yasal artış uygulanmak suretiyle ara sınıf öğrencinin okul kaydının yenilenmesi talebine olumsuz cevap veren özel okul hakkında ihtiyati tedbir yoluyla kaydın mevzuat kapsamında yapılacak artış üzerinden yenilenmesi Mahkemeden talep edilebileceği gibi, özel okulun belirlediği fahiş artış üzerinden ara sınıf öğrencinin kaydı yenilenerek eğitim ücreti ödendikten sonra mevzuatta belirlenen artış oranını aşan miktar üzerinden yapılan yersiz ödemenin özel okuldan iadesi talebinde de bulunulması hukuken mümkün gözükmektedir. ■

⁵ İstanbul 11. Tüketici Mahkemesi'nin 21/09/2023 tarih 2023/29 Değişik iş 2023/29 sayılı kararı.

⁶ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 18. Hukuk Dairesi'nin 18/01/2024 tarih 2024/60 Esas, 2024/79 Karar sayılı ilamı.

Avukat, hakim ve savcılara özel ayrıcılıklar Akbank'ta

Size özel "Avukat, Hakim ve Savcı Paketi" ile 1e1 Bankacılık hizmeti alma, ücretsiz para transferi, kiralık kasa kullanımında %50 indirim gibi pek çok ayrıcalıktan yararlanmak için sizi Akbank'a bekliyoruz.

Hemen Akbanklı Ol

Kampanya yalnızca avukat, hakim ve savcı olan müşterilerimiz için geçerlidir. Kampanyadan faydalanabilmek için Akbank Mobil'de yer alan Kampanyalar menüsündeki "Tam Senlik Fırsatlar" programı altındaki "Avukat, Hakim ve Savcılara Özel Fırsatlar"a tıklayıp programa katılmalısınız. Yeni Akbank müşterisi olanlara, 1 ay içerisinde programa uygunluk tanımlanacaktır. Programa uygunluk tanımlandıktan sonra Programa Katıl diyerek kampanyalardan faydalanılabilir. Bu kampanya başka kampanyalarla birleştirilebilir. Akbank T.A.Ş. kampanyayı durdurma ve kampanya şartlarında değişiklik yapma hakkına sahiptir.

FOTOĞRAFLAR

Şeymanur KILIÇ
İstanbul Hakimisi

Atatürk Arboretümü, İstanbul

Karaköy, İstanbul.

Varda Köprüsü, Adana.

Çıldır Gölü, Kars.

TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ GEÇERLİLİĞİ

20. yüzyılın başlarından bu yana tahkimin devlet yargısına alternatif olarak kabul edilmeye başlamıştır. Her ne kadar yargı egemen devletlerin bünyesinde barındırdığı bir yetki olsa da bazı uyuşmazlıkların devlet yargısında çözülmesi yerine; özel hakem veya hakemler eliyle karara bağlanması da taraflarca kararlaştırılabilir. Tahkim de bir yargılama türüdür ve tahkim yargılaması sonucunda verilen kararlar da kesin ve bağlayıcı niteliktedir. Tahkim yargılaması için tarafların iradeleri esas kabul edildiğinden devlet yargılamasında olanın aksine tarafların tahkime ilişkin birçok hususu belirleyebilme imkanları ise de tarafların sözleşme serbestisi çerçevesindeki bu imkanları tahkim kararlarının kesin ve bağlayıcı niteliği sebebiyle elbette ki bazı şartlara tabi kılınmasını gerektirmiştir. Egemen devletler ve uluslararası organizasyonlar tahkim kurallarını yasalar ve uluslararası sözleşmeler ile düzenleme yoluna gitmişlerdir. Bu kapsamda devlet yargısının tahkim yargılamasındaki rolüne ilişkin de yasal düzenlemeler yapılmış, tahkim yargılaması sonucunda verilen kararların kararlarının devlet yargısı nezdindeki denetimi ciddi şekilde sınırlandırılmıştır. Son yıllarda ise ticari hayatın çeşitlenmesi, genişlemesi ve özellikle uluslararası ticaretin ve yabancı yatırımın öneminin artması ile tahkim yargılaması çok yaygın şekilde başvurulan bir yargılama türü olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Bu yönü ile de uluslararası ticaret ve uluslararası yatırım uyuşmazlıklarının çözümü başta olmak üzere uyuşmazlıkların tahkim yolu ile çözümü noktasında birçok tahkim merkezi kurulmuş, tahkim merkezlerinin bir kısmı kendi tahkim kurallarını düzenlemiş ve tahkim yargılamasını kendi belirledikleri bu kurallar üzerinden gerçekleştirmektedirler. Ülkemizde de 2014 yılında İstanbul'da kurulan İstanbul Ticaret Odası Tahkim Merkezi (İTOTAM) ve İstanbul Tahkim Merkezi (İSTAC), ülkemizde tahkimin gelişmesi noktasında son derece önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada tahkim yargılamasına ilişkin usul ve esasları düzenleyen yerel mevzuat ve ülkemizin de tarafı olduğu uluslararası sözleşme hükümleri ile yüksek yargı kararları çerçevesinde tahkim sözleşmesinin şekli geçerlilik şartları üzerinde durulacaktır.

II. TAHKİM KAVRAMI

Tahkim, alternatif bir uyuşmazlık çözüm yönetimi olup, tahkim yoluyla çözümlenmesine kanunun izin verdiği uyuşmazlık konularında taraflar arasında doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların devlet yargısı yerine hakemler aracılığı ile çözülmesi konusunda tarafların anlaşmaları sonucunda karşımıza çıkan bir yargılama türüdür. Tahkimde devlet yargısında var olan hâkimlerin yerini hakemlerin almakta, bu hali

Tahkim sözleşmesinin şekli geçerliliği bakımından; tahkim sözleşmesinin veya şartının yazılı şekilde olması gerek yerel gerekse uluslararası tahkim kurallarının büyük bir çoğunluğunda kabul edilmiş, yazılı şekil şartının gerçekleştiğinden hangi hallerde söz edilebileceği ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Uluslararası ve yerel tahkim mevzuatında yazılı şekil şartının sağlanmış sayılacağı kabul edilen hallerden yola çıkıldığında şekil şartının varlığı için aranan en önemli hususun tahkim sözleşmesi veya şartının yani taraflardan birinin tahkim iradesinin karşılıklı teati edilmesi olduğunu anlamaktayız.

ile tahkimi bir konu üzerinde uyuşmazlık yaşayan tarafların bu uyuşmazlığın özel kişiler tarafından incelenip karara bağlanması konusunda anlaşmaları olarak da tanımlamak mümkündür. Tahkim sözleşmesi uyuşmazlığın taraflarına devlet mahkemeleri yerine uyuşmazlığı hakem eliyle çözüme ulaştırmakla birlikte ayrıca tahkim yargılamasının yapılacağı yer, yargılamada uyulacak tüm usul kuralları ve hakemlerin hakkaniyete uygun bir şekilde karar verip veremeyecekleri de dahil olmak üzere birçok hususu belirleyebilme imkânı tanır.

III. TAHKİM SÖZLEŞMESİ

Tahkim sözleşmesi, Milletlerarası Tahkim Kanunu IV. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede tahkim sözleşmesi; "Tarafların, sözleşmeden kaynaklı veya kaynaklanmasın aralarında mevcut bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tümünün veya bazılarının tahkim yoluyla çözülmesi konusunda yaptıkları anlaşma" şeklinde tanımlanmıştır. Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda yer verilen bu tanım, New York Sözleşmesi'nin II. maddesinin 1. fıkrası esas alınarak düzenlenmiştir.

Tahkim sözleşmesi, taraflar arasında mevcut bir hukuki ilişkiden doğmuş ya da doğabilecek uyuşmazlıklarla

ilgili olarak düzenlenebilmektedir. Yani tahkim sözleşmesi yapıldığı esnada taraflar arasında bir hukuki ilişkinin varlığı gerekmektedir ki taraflar arasında doğmuş olması veya doğması ihtimali ancak bu şekilde söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda, tahkimde dava açılabilmesi için taraflar arasında bir uyuşmazlığın var olması gerekmektedir. Taraflar aralarında doğacak uyuşmazlıkların tümünün ya da bu uyuşmazlıkların sadece belirli bir kısmının tahkim yoluyla çözülebileceği hususunda anlaşabilirler. Yine aynı şekilde taraflar aralarındaki sözleşmelerden bazılarının ya da tek bir sözleşmenin belirli bir bölümünden kaynaklanan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözüleceğini konusunda da mutabık kalabilirler.

IV. GENEL OLARAK TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN GEÇERLİLİĞİ

Tahkim sözleşmesinin geçerliliğini üç ana başlık altında incelemek gerekmektedir. Bu kapsamda tahkim sözleşmesinin esas yönünden, ehliyet yönünden ve şekil yönünden geçerliliğinden kısaca bahsetmekte fayda bulunmaktadır. Tahkim sözleşmesi veya şartından söz edilebilmesi için ehliyet, şekil ve esas bakımından geçerli bir tahkim sözleşmesi veya şartının bulunması gerekir. Tahkim sözleşmesinin geçerliliğinin hangi hukuka göre belirleneceği, New York Sözleşmesi'nde ifade

edilmiştir. Buna göre, tahkim anlaşmasının geçerliliğinden mahkeme, öncelikle tarafların tahkim sözleşmesinin geçerliliğine uygulanmasını kararlaştırdıkları hukuku dikkate alacaktır. Usulüne uygun olarak düzenlenmiş ve geçerli bir tahkim sözleşmesi yoksa uyuşmazlığın devlet mahkemelerinde görülmesi gerekmektedir.

V. TAHKİM SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ

Genel olarak sözleşmede şekil şartı; herhangi bir tür sözleşmenin kurulması veya ispatı için kanun koyucu tarafından bir şekil şartı öngörülmüş olmasına rağmen sözleşmenin kanunda öngörülen şekle uyulmadan yapılması halinde o sözleşmenin geçerli olamayacağı veya varlığının ispat edilemeyeceğini ifade eder.

Türkiye'nin de taraf olduğu New York Sözleşmesi II. maddesinin 1 ve 2. bentlerinde, tahkim sözleşmesinin şekli geçerliliği yönünden düzenlemeler içermektedir. İlgili düzenlemenin 1. bendinde anlaşmanın yazılı olarak yapılması gereği, 2. bendinde ise yazılı anlaşmadan ne anlaşılması gerektiği örneklerle ifade edilmiştir.

Buradaki yazılı şekil şartının ispat şekli olarak mı yoksa geçerlilik şekli olarak mı nitelendirilmesi gerektiği hususunda netlik farklı görüşler mevcuttur. Zira uluslararası ve yerel tahkim kuralları kapsamında her devletin bu hususta farklı yasal düzenlemeleri ve uygulamaları bulunmaktadır. Ancak tahkim kurallarını düzenleyen uluslararası ve yerel tahkim kurallarının tamamına yakın bir çoğunluğunda yazılı şeklin geçerlilik şekli olarak öngörülmüş olduğu görülmektedir.¹ Türk Hukukunda tahkimi düzenleyen Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun lafzından tahkim sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerektiği yönündeki düzenlemenin geçerlilik şartı olduğu sonucuna varılmaktadır. Ancak yine söz konusu düzenlemelerden anlaşıldığı üzere kanunda yalnızca klasik anlamda yazılı şekilden değil yazılı şeklin sağlanmış sayılacağı hallerden de söz edilmiştir. Dolayısı ile kanunda sayılan hallerden herhangi birinin gerçekleştirilmiş olması durumunda da tahkim sözleşmesinin yazılı şekilde yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Gerek uluslararası gerekse yerel tahkim kurallarına bakıldığında öngörülen yazılı şekil şartından kastın adı yazılı şekil olduğu yani tarafların aralarında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlığı tahkim ile çözmek konusundaki iradelerinin yazılması ve taraflarca imza altına alınması ile yazılı şeklin sağlanacağı yani imzanın varlığının aranması gerektiği yönünde görüşler

mevcut ise de gerek MTK gerekse HMK'nın tahkim sözleşmesinin şeklini düzenleyen maddelerinde yazılı sözleşmede tarafların imzasının bulunmasının esasen zorunlu olmadığı sonucuna varılmaktadır.² Nitekim MTK'nın 4/f.II maddesinde şekle ilişkin, tarafların uyuşmazlığı tahkim yolu ile çözüme konusunda iradelerinin net ve açık bir şekilde ortaya konulmasının arandığı anlaşılmaktadır. Maddeye göre yazılı şekil şartının gerçekleşmiş sayılması bakımından, tahkim anlaşmasının teati edilen mektup, telgraf, teleks, faks gibi bir iletişim aracına veya elektronik ortama geçirilmiş olması ya da dava dilekçesinde yazılı bir tahkim anlaşmasının varlığına davalının cevap dilekçesi ile itiraz etmemiş olması yeterli kabul edilmiştir. Söz konusu düzenleme HMK düzenlemesi ile paralel olarak taraflarca imzalanan yazılı bir belge olmasa bile, tahkim sözleşmesinin geçerliliği bakımından yazılı şekle uyulmuş olduğunun kabul edildiği sonucuna varılmaktadır.³

Ancak yazılı şekil şartının geçerlilik değil de ispat şartı olduğunu düzenleyen yerel kanunlar da vardır. Örneğin Hollanda Medeni Usul Kanunu'nda sözlü tahkim sözleşmelerinin geçerli olduğu ispatın ise yazılı şekle tabi olduğu düzenlenmiştir. Yine Türkiye'nin 1991 yılında onayladığı 1961 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin 1/2-a maddesinde; tahkim sözleşmesi için yazılılık şartının arandığı ancak tahkim sözleşmesinin sözlü olarak yapılması halinde de sözleşmeyi geçerli kabul eden ülkeler arasındaki tahkim sözleşmelerinin geçerli olacağı düzenlenmiştir.⁴

1. Yazılı Şekil Şartı Öngörülmesinin Nedeni

Tahkim yargılamasına ilişkin yerel veya uluslararası kuralların tamamına yakın bir çoğunluğunda tahkim sözleşmesinin yazılı olarak yapılmasının veya yazılı olarak ispatının zorunlu olduğu düzenlenmiştir.⁵ Yazılı şeklin öngörülmesinin nedeni uyuşmazlığın tahkim ile

² Ece Ayça EKER, "Tahkim Sözleşmesinin Şekle Yönelik Şartları", *Istanbul Barosu Dergisi*, Kasım-Aralık 2020, Cilt 94, Sayı 2020/6, s. 105, <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/doc/ibd20206.pdf>, E.T:26/06/2022.

³ Ece Ayça EKER, "Tahkim Sözleşmesinin Şekle Yönelik Şartları", *Istanbul Barosu Dergisi*, Kasım-Aralık 2020, Cilt 94, Sayı 2020/6, s. 105, <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/doc/ibd20206.pdf>, E.T:26/06/2022, İslil ÖZKAN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Uygulanacak Hukuk", *Istanbul Üniversitesi, Public And Private Law Bülteni*, s.838, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1427378>, E.T: 24/06/2022.

⁴ Ece Ayça EKER, "Tahkim Sözleşmesinin Şekle Yönelik Şartları", *Istanbul Barosu Dergisi*, Kasım-Aralık 2020, Cilt 94, Sayı 2020/6, s. 105, <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/doc/ibd20206.pdf>, E.T:26/06/2022.

⁵ Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, 65-114,16/06/2011, s.65 <https://dergipark.org.tr/pub/iuhmhob/issue/9363/117160>, E.T:26/06/2022.

çözümünün, hakem veya hakem kurulunun yargılama yetkilerinin ve yargılama sonucunda verilecek hakem veya hakem kurul kararının dayanağını tahkim sözleşmesinden almasıdır.⁶

Tahkim sözleşmesinin ispat veya geçerlilik yönünden yazılı olarak yapılmasının öngörülmüş olmasından beklenen fayda tarafların aralarında doğmuş ya da doğabilecek uyuşmazlıkların tahkim yargılaması ile çözümü noktasında yani devlet mahkemelerine uyuşmazlığı taşıma hakkını ortadan kaldırmak yönünde irade ortaya konulmadan evvel gerekli ve yeterli ölçüde değerlendirme yapılmasını sağlamaktır.⁷

2. Uluslararası Tahkim Kurallarına Göre Tahkim Sözleşmesinin Şekli

2.1. UNCITRAL Model Kanunu'na Göre

Uluslararası ticarete ticaretin tarafları arasında çıkabilecek uyuşmazlıkların tahkim yolu ile çözümü ve bu arada da yerel hukuk kuralları ile uluslararası hukuk kuralları arasında dengeli bir uygulamanın gerçekleşmesi için 1966 yılında Birleşmiş Milletler bünyesinde, Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu kurulmuştur. UNCITRAL Model Kanunu ile uluslararası ticari uygulamalarda yeknesaklığın sağlanması ve tüm üye ülkelere öneri mahiyetinde olmak üzere 1985 yılında UNCITRAL Model Kanunu'nu oluşturulmuştur. Söz konusu kanun UNCITRAL Model Kanunu'nun 7/2. maddesinde; tarafların imza altına aldıkları bir belge veya mektup, teleks, telgraf veya bir iletişim aracıyla teati edilen sözleşme bulunması halinde yazılı şeklin sağlanacağı hükme bağlanmıştır. Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu'na Türki-

⁶ Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, 65-114,16/06/2011, s.65 <https://dergipark.org.tr/pub/iuhmhob/issue/9363/117160>, E.T:26/06/2022.

⁷ Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, 65-114,16/06/2011, s.65,66. <https://dergipark.org.tr/pub/iuhmhob/issue/9363/117160>, E.T:26/06/2022.

ye'nin de üye olması sebebiyle UNCITRAL Model Kanun Türkiye'de de yasalarmış ve bu sebeple MTK'da yer alan yazılı şekil şartının yerine getirilmiş sayılması için öngörülen taraflarca imzalanmış yazılı bir belgeye veya taraflar arasındaki mektup, teleks, faks gibi bir iletişim aracına veya elektronik ortama geçirilmiş olması şartları UNCITRAL Model Kanun'un söz konusu maddesinden yola çıkılarak düzenlenmiştir. Yine Model Kanun'da, davacının tahkimdeki dava dilekçesinde karşı taraf ile aralarında tahkim sözleşmesi bulunduğunu iddia etmiş olması karşısında karşı tarafın sözleşme bulunmadığına yönelik itirazı bulunmaması halinde gerçekleşeceği düzenlenmiştir.

2.2. New York Sözleşmesi'ne Göre

10 Haziran 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki New York Sözleşmesi'nde de tahkim sözleşmesinin şekline ilişkin düzenlemeler mevcuttur. 3731 sayılı Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun'un 21.05.1991 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanması ile birlikte New York Sözleşmesi iç hukuk kapsamına alınmıştır. New York Sözleşmesi'nin 2/1. maddesi; "Akit devletlerden her biri, tarafların akde dayanan veya akdi olmayan, belli bir hukuk münasebetinden aralarında doğmuş veya ileride doğabilecek, hakemlik yolu ile halledilmesi mümkün bir konu ile ilgili uyuşmazlıkların tamamını veya bir kısmını hakeme hallettirmek üzere birbirine karşı taahhüde girişmelerine dair yazılı anlaşmalarını muteber addeder." şeklinde, sözleşmenin 2/2. maddesi ise şekilden ne kastın ne olduğu bakımından; "Yazılı anlaşma terimiyle karşılıklı olarak gönderilen mektup veya telgraflarda bulunan veya taraflarca imzalanmış mukaveleler içine konan hakem şartı veya bir hakem mukavelesi anlaşılır." şeklinde düzenleme getirmiştir. UNCITRAL Model Kanun'da düzenlenen atif yolu ile yapılan tahkim sözleşmesinin yazılı şekli sağladığı ve davacı tarafın tahkim sözleşmesi iddiasına karşı tarafın itiraz etmemesi ile sözleşmenin var olduğunun kabulü gibi düzenlemeler New York Sözleşmesi'nde düzen-

lenmemiştir. Dolayısı ile yazılı şekil şartının sağlanması yönünden UNCITRAL Model Kanun'un New York Sözleşmesi'ne göre daha geniş bir yorumdan yola çıkılarak düzenlendiğini söylemek mümkündür.⁸

3. Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesinin Şekli

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Tahkim sözleşmesinin tanımı ve şekli" başlıklı 412. Maddesi:(1) Tahkim sözleşmesi, tarafların, sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılması hususunda yaptıkları anlaşmadır. (2) Tahkim sözleşmesi, taraflar arasındaki sözleşmenin bir şartı veya ayrı bir sözleşme şeklinde yapılabilir. 52 (3) Tahkim sözleşmesi yazılı şekilde yapılır. Yazılı şekil şartının yerine getirilmiş sayılması için, tahkim sözleşmesinin taraflarca imzalanmış yazılı bir belgeye veya taraflar arasında teati edilen mektup, telgraf, teleks, faks gibi bir iletişim aracına veya elektronik ortama geçirilmiş olması ya da dava dilekçesinde yazılı bir tahkim sözleşmesinin varlığının iddia edilmesine davalının verdiği cevap dilekçesinde itiraz edilmemiş olması yeterlidir. Asıl sözleşmenin bir parçası hâline getirilmek amacıyla tahkim şartı içeren bir belgeye yollama yapılması hâlinde de tahkim sözleşmesi yapılmış sayılır. (4) Tahkim sözleşmesine karşı, asıl sözleşmenin geçerli olmadığı veya tahkim sözleşmesinin henüz doğmamış olan bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu itirazında bulunulamaz. (5) Yargılama sırasında tarafların tahkim yoluna başvurma konusunda anlaşmaları hâlinde, dava dosyası mahkemece ilgili hakem veya hakem kuruluna gönderilir." şeklindedir. Madde metninden de açıkça anlaşılacağı üzere tahkim iradesi esas sözleşme içerisinde ortaya konulabileceği gibi

esas sözleşmeden ayrı olarak münferiden de yapılabilmekte olup, yine davacı tarafça yazılı tahkim sözleşmesinin varlığının dava dilekçesinde iddia edilmiş olmasına rağmen davalı tarafça cevap dilekçesinden tahkim ilk itirazında bulunmaması halinde tahkim iradesinden dolayı ile tahkim sözleşmesinin geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye'de gerçekleştirilecek olan milletlerarası nitelikteki tahkim süreçlerinde uyulması gereken usul ve esasları düzenleyen 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'na göre tahkim şartı veya sözleşmesi: tahkim anlaşmasının tanımını yer vermiş, madde 4/f.11'de de tahkim sözleşmesinin geçerliliğinin yazılı şekle tabi olduğunu belirtmiştir. Bu noktada belirtmek gerekir ki tahkim sözleşmesinin geçerliliği bakımından aranan yazılı şekil şartı adi yazılı şekildir. Taraflar adi yazılı şekil şartlarına riayet etmek koşuluyla, dilerlerse aralarında mevcut olan veya ileride yapacakları sözleşmeye bir kloz olarak dilerlerse de aralarındaki temel ilişkiden bağımsız bir tahkim sözleşmesi yaparak uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözümü konusunda anlaşabilirler. Bu hüküm de New York Sözleşmesi'nin II. maddesinin 2. fıkrası dikkate alınarak düzenlenmiştir.

Tahkim sözleşmesinin geçerli olabilmesi için tarafların, uyuşmazlıkların tahkim yolu ile çözümlenmesine ilişkin irade açıklaması gerekmektedir. Taraflar aralarında yapmış oldukları sözleşmede tahkim şartı belirlemişler ve ayrı bir tahkim sözleşmesi de yapmamışlarsa Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun II. Maddesine göre tahkim şartı içeren bir sözleşmeye atıf yapılması durumunda da tahkim sözleşmesinin varlığı kabul edilmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Milletlerarası Tahkim Kanunu'na göre aranan yazılı şekil şartı geçerlilik şartı niteliğindedir.

Ancak yazılı şekil şartının sağlanmış kabul edilmesi

yönünden kanunda belirtilen diğer hallerde dikkate alındığında; geniş yorum yapılmak suretiyle tarafların iradelerinin uyuşmazlığı tahkim yargılaması önünde çözümlenmesine yönelik olduğu sonucunu sözleşmeden çıkarmak ve bu iradeyi ayakta tutmak mümkün ise tarafların iradelerine öncelik tanınmalı ve uyuşmazlığın tahkim yargılamasında çözümlenmesine ilişkin tahkim sözleşmesi veya şartının şekli anlamda geçerli olduğu sonucuna varılmalıdır. Bu sebeple diğer sözleşmeler için geçerli olan geçerlilik şartları nasıl tahkim sözleşmesinde aranıyorsa yorum kuralları tahkim sözleşmesi de için geçerli olmalıdır. Türk Borçlar Kanunu m. 19: "Bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır" şeklinde olup, bu madde hükmünde olduğu gibi tahkim sözleşmesinde de sözleşme hükümleri yorumlanırken tarafların gerçek iradelerinin ne olduğu üzerinde titizlikle durulmalıdır. Tarafların iradelerinin tahkime gitme konusunda net ve kesin olduğu sonucuna varılabiliyorsa iradeye üstünlük tanınması ve tahkim sözleşmesinin veya şartının şekli anlamda geçerli olduğunun kabulü gerekmektedir.⁹

Ülkemizdeki uygulama yönünden burada Yargıtay'ın temyiz incelemesi için önüne gelen bir davada temyiz incelemesi sonucunda vermiş olduğu yakın tarihli bir kararına değinmekte fayda bulunmaktadır. Söz konusu davada; davacı tarafça milletlerarası tahkim yargılaması sonucunda verilen hakem kararının tanınması ve tenfizi için açılan davada davalı esas sözleşmeyi ve sözleşmedeki tahkim şartını kabul etmemiş tahkim itirazında bulunmuş, ilk derece mahkemesince; tahkim şartı ve esas sözleşmenin varlığı her ne kadar davalı tarafça inkar edilmiş ise de sözleşme gereği ifanın yapıldığı dolayısı ile tahkim itirazının dürüstlük kuralı ile bağdaşmayacağından bahisle davanın kabulüne karar verilmiş olup hükmün davalı tarafça temyizi üzerine Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin 02/02/2020, 2018/3644 esas, 2020/253 karar sayılı ilamı ile; somut olayda davalının tahkim iradesine davalı tarafın karşılık vermediği, New York Sözleşmesinin II/2. maddesi kapsamında tahkim şartını kabul ettiğine dair herhangi bir irade açıklamasında bulunmadığı, bu hali ile yazılı şekil şartının gerçekleşmediğinden bahisle ilk derece mahkemesinin kararının bozulmasına karar verilmiştir. Karardan da anlaşılacağı üzere sözleşmenin ifa edilmiş olması halinin yazılı şekil şartının sağlanmış

olduğu anlamına gelmeyeceği ve tahkim için açık ve kesin iradenin yazılı şekil şartına uygun olarak ortaya konulmaması halinde geçerli bir tahkim sözleşmesinden bahsedilemeyeceği vurgulanmıştır. Sözleşmenin taraflarca ifa edilmiş olması halinde sözleşmede yer alan tahkim şartının geçerli olamayacağı yönündeki bu görüşe katılmaktayız. Zira bu durumda tahkim şartının karşılıklı teatisinden yani tahkim iradesinden ve yazılı şekil şartının sağlandığından söz etmek mümkün değildir.

4. Tahkim Sözleşmesinde İmza ve Paraf

Tahkim sözleşmesinin yazılı şekle tabi olmasının bir sonucu olarak sözleşmede tarafların imzalarının bulunmasının şart olup olmadığı, sözleşmenin taraflardan yalnızca biri tarafından imzalanarak diğer tarafa gönderilmiş olması ve sözleşmede tarafların imza yerine paraf kullanmış olmaları durumunda da yazılı şeklin gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır. Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere tahkim sözleşmesi bulunduğunu iddia eden davalının bu iddiasına davalı tarafından verilen cevap dilekçesi ile itiraz edilmemiş olması hali de yazılılık şartının gerçekleşmesi için yeterli kabul edilmiştir. Buradan yola çıkıldığında tahkim sözleşmesinin şekli geçerliliği için tarafların imzalarının varlığının bir zorunluluk olmadığı sonucuna varılmaktadır.¹⁰ Dolayısı ile imzanın zorunlu olmadığı dikkate alındığında tarafların sözleşmede imza yerine paraf kullanmaları durumunda da şeklen geçerli bir tahkim sözleşmesinin bulunduğu ve uyuşmazlığın tahkime götürülebileceğini söylemek mümkündür.

Bir diğer sorun da tahkim şartını içeren sözleşmenin taraflarca imzalanmış olmasına karşın tahkim şartının taraflarca ayrıca imzalanmamış olmasıdır. Bu durumda tahkim şartının da ayrıca imzalanması gerektiğini savunan görüşler olduğu gibi tahkim şartı içeren sözleşmenin taraflarca imzalanmış olmasının yeterli olduğunu savunan görüşler de mevcuttur.¹¹ Bizce de burada tahkim şartı içeren sözleşmenin imzalanması yeterli kabul edilmeli ayrıca tahkim şartının da imzalanmış olması aranmamalıdır.

Yine tartışmalı olan bir diğer husus da tahkim sözleşmesinin taraflardan yalnızca biri tarafından imzalanmış diğerine gönderilmiş veya elden teslim

⁸ Ece Ayça EKER, "Tahkim Sözleşmesinin Şekle Yönelik Şartları", *İstanbul Barosu Dergisi*, Kasım-Aralık 2020, Cilt 94, Sayı 2020/6, s. 114, <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/doc/ibd20206.pdf>, E.T:26/06/2022.

⁹ Ece Ayça EKER, "Tahkim Sözleşmesinin Şekle Yönelik Şartları", *İstanbul Barosu Dergisi*, Kasım-Aralık 2020, Cilt 94, Sayı 2020/6, s. 105, <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/doc/ibd20206.pdf>, E.T:26/06/2022, Süleyman YILMAZ, Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU, "Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği Ve Asimetrik ve Patolojik Tahkim Klozları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 69(33), 2020, s.1478, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1474989>, E.T:07/05/2022.

¹⁰ Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, 65-114,16/06/2011, s.105, <https://dergipark.org.tr/pub/iumhmohb/issue/9363/117160>, E.T:26/06/2022.

¹¹ Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, 65-114,16/06/2011, s.105, <https://dergipark.org.tr/pub/iumhmohb/issue/9363/117160>, E.T:26/06/2022.

edilmiş olması halinde tahkim sözleşmesinin yazılı şekli şartını gerçekleştirip gerçekleştirmediği hususudur. Burada Yargıtay'ın uygulaması geçerli olmadığı yönündedir. Yargıtay'ın temyiz incelemesi için önüne gelen bir davada satıcının karşı tarafa gönderdiği icap mektubunda tahkim şartı bulunsa dahi bu icap mektubunda sadece satıcının imzası bulunduğu bahisle tahkim sözleşmesinin geçersiz olduğuna karar vermiştir. Burada esasen şeklen geçerlilik bakımından önemli olan tahkim şartı içeren belgenin sadece taraflardan birinin imzasını taşıması değil bu belgenin hangi yolla karşı tarafa iletilmiştir. Yani yazılı şekli şartının gerçekleşmiş sayılacağı hallerden biri söz konusu ise örneğin telgrafla yapılan bir sözleşmenin teyit mektubunun karşı tarafa iletilmesi halinde telgraf aslında imza var ise teyit mektubunda yer alan tahkim şartının şeklen geçerli olacağı kabul edilmektedir.¹² Buradan hareketle şeklen geçerlilik yani yazılı şeklin sağlandığının kabulü için tahkim sözleşmesi veya şartının taraflar arasında iletişim araçlarından biri ile teati edilmiş olmasının arandığını söylemek mümkündür.

5. Kıymetli Evrakta Tahkim Şartı

Police, çek, bono, konşimento, hisse senedi tahvil vb. kıymetli evrakta tahkim şartı konulmuş olması halinde bu şartın kıymetli evrakta imzası bulunan kişileri bağlayacağı kabul edilmektedir. Bu yöndeki kabulün sebebi kıymetli evrakları imzalayanların evraktaki tahkim şartını görme imkanları bulunduğu dolayısı ile buna göre evrakı teslim almak, kabul etmek,

¹² Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, 65-114, 16/06/2011, s.106, <https://dergipark.org.tr/pub/iuhmhohb/issue/9363/117160, E.T:26/06/2022>.

ciro etmek, aval sıfatıyla imzalamak, vb. şekillerde evrak içeriğindeki hakkı evraktaki kayıtlarla birlikte kazandıklarıdır.¹³

Konşimento bakımından TTK m.1098 uyarınca konşimentoyu düzenleyen taşıyan, kaptan veya donatanın bu hususta yetki verdiği bir kimsenin konşimentoda imzası bulunması zorunluluğu yoktur. Dolayısı ile yalnızca taşıyanın imzasının bulunması halinde yazılı şeklin gerçekleştiğinden ve geçerli bir tahkim şartının varlığından söz edilemez.¹⁴ Çünkü konşimento tüm ilgililerin imzalaması gereken bir belge olmadığı gibi yazılılık şartı için aranan teati edilmesi durumu da söz konusu değildir. Ancak TTK m.1097/3 uyarınca yükletene, taşıyanın talep etmesi halinde taşıyana konşimentonun kendi imzasını taşıyan örneğini verme mecburiyeti getirilmiştir. Bu halde yükletenin imzasının bulunduğu konşimentodaki tahkim şartının şeklen geçerli olduğu kabul edilmektedir.¹⁵

6. Tahkim Sözleşmesinin Yabancı Dil Kullanılarak Yapılmasının Yazılı Şekil Şartına Etkisi

Halen yürürlükte bulunan 805 sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun'un 1. maddesinde; "Türk tabiiyetindeki her nevi şirket ve müesseseler, Türkiye dâhilindeki her nevi muamele, mukavele, muhabere, hesap ve defterlerini Türkçe tutmağa mecburdurlar." hükmü yer almaktadır. Ancak söz konusu Kanun yapıma 1926 tarihlidir, yani Kanun dönemin şartları gözetilerek yapılmış olup, günümüzde uygulanma imkanı kalmamıştır. Zira Gerek Vergi Usul Kanunu gerekse Türk Ticaret Kanunu'nda yapılan düzenlemeler de bu Kanunun artık uygulanma imkanı kalmadığını göstermektedir.

New York Sözleşmesi'nin II (3). Maddesine göre tahkim sözleşmesinin hükümden düşmesi, etkisiz kalması veya uygulanmasının mümkün olmaması hali sözleşmenin II (2). Maddesindeki şekil şartlarının kapsamına girmediğinden 805 sayılı Kanun'un, New York Sözleşmesi'nin II (3). Maddesi dikkate alındığında da uygulanmasının söz konusu olamayacağı

¹³ Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, 65-114, 16/06/2011, s.106, <https://dergipark.org.tr/pub/iuhmhohb/issue/9363/117160, E.T:26/06/2022>.

¹⁴ Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, 65-114, 16/06/2011, s.107, <https://dergipark.org.tr/pub/iuhmhohb/issue/9363/117160, E.T:26/06/2022>.

¹⁵ Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, Cilt:28, Sayı 1-2, s.107, <https://dergipark.org.tr/pub/iuhmhohb/issue/9363/117160, E.T:26/06/2022>.

sonucuna varılmaktadır.¹⁶ Zira daha evvel de ifade ettiğimiz gibi New York Sözleşmesinin tarafı olmamız sebebiyle Sözleşme iç hukuk kurallarımızdan öncelikli olarak uygulanacaktır. Dolayısı ile milletlerarası tahkim sözleşmelerinde 805 sayılı Kanun'un uygulanamayacağı açıktır.¹⁷ Yerel tahkimde her iki tarafın da Türk şirketi olması halinde söz konusu Kanun'un uygulanması gerektiği yönünde Yargıtay kararları mevcut ise de ekonomik ve teknolojik alandaki gelişmeler gözetildiğinde söz konusu kararlara katılmamız mümkün olamamıştır.

7. Tahkim Sözleşmesinde Şekil Şartı Öngören Uluslararası Kurallar İle Yerel Kuralların Uygulanmasında Öncelik

Uluslararası tahkim kurallarını düzenleyen New York Sözleşmesi'nde tahkim sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması zorunluluğuna ilişkin hüküm bulunmasına karşın yerel tahkim kurallarında yazılı şeklin öngörülmemiş olması halinde New York Sözleşmesi'nin II. maddesi gereğince yazılı şekil zorunluluğunun taraf devletlerin tahkim kurallarına üstün olduğu ve öncelikle uygulanması gerektiği vurgulanmaktadır. Ancak bu önceliğin yerel tahkim kurallarının New York Sözleşmesi'nin amacına aykırı düşmediği ölçüde uygulanma-

¹⁶ Emre ESEN, "İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun'un Milletlerarası Tahkim Anlaşmaları Üzerindeki Etkisi", *Istanbul Üniversitesi, Public and Private International Law Bulletin*, 40(1): s.211, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1148467, E.T:01/07/2022>.

¹⁷ Emre ESEN, "İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun'un Milletlerarası Tahkim Anlaşmaları Üzerindeki Etkisi", *Istanbul Üniversitesi, Public and Private International Law Bulletin*, 40(1): s.212, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1148467, E.T:01/07/2022>.

KAYNAKLAR

EKER, Ece Ayça "Tahkim Sözleşmesinin Şekle Yönelik Şartları", *Istanbul Barosu Dergisi*, Kasım-Aralık 2020, Cilt 94, Sayı 2020/6, s.65-114, https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/doc/ibd2_0206.pdf, E.T:26/06/2022,

ESEN, Emre "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, s.65-114, 16/06/2011, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhmhohb/issue/9363/117160, E.T:26/06/2022>,

ESEN, Emre "İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun'un Milletlerarası tahkim Anlaşmaları Üzerindeki Etkisi", *Public and Private International Law Bulletin* 40(1):203-229, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1148467, E.T:01/07/2022>,

sına engel oluşturmayacağı ifade edilmektedir.¹⁸

VI. SONUÇ

Tahkim devlet yargılamasına alternatif bir yargılama türü olarak uzun yıllardır uygulanmakla birlikte son yıllarda uluslararası ticaretin, teknolojinin çeşitlenmesi ve gelişmesi ile çok yaygın olarak tercih edilmeye başlanmıştır. Özellikle uluslararası yabancı yatırımcıların sözleşme yapılmasından evvel sözleşme sebebiyle bir ihtilaf çıkması halinde ihtilafın çözümü için güvenilir bir yargılama yapılacağına güven arayışı ile devlet yargısı yerine tahkim yargılamasının öngörülmesi şart koşulmakta bu kapsamda da tahkime ilişkin usul ve esasları düzenleyen hukuk kurallarına ve uygulamanın da buna paralel olarak geliştirilmesine duyulan ihtiyaç artmıştır.

Tahkim sözleşmesinin şekli geçerliliği bakımından; tahkim sözleşmesinin veya şartının yazılı şekilde olması gerek yerel gerekse uluslararası tahkim kurallarının büyük bir çoğunluğunda kabul edilmiş, yazılı şekli şartının gerçekleştiğinden hangi hallerde söz edilebileceği ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Uluslararası ve yerel tahkim mevzuatında yazılı şekli şartının sağlanmış sayılacağı kabul edilen hallerden yola çıkıldığında şekli şartının varlığı için aranan en önemli hususun tahkim sözleşmesi veya şartının yani taraflardan birinin tahkim iradesinin karşılıklı teati edilmesi olduğunu anlamaktayız. ■

¹⁸ Emre ESEN, "Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmalarının Şekli", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Yıl 2008, cilt 28, Sayı 1-2, 65-114, 16/06/2011, s.71-73, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhmhohb/issue/9363/117160, E.T:26/06/2022>.

DEMOKRASİ VE ÖZGÜRLÜKLER ADASI ZİYARETİ

Aleyna BAŞAK
28. Dönem
Hakim Adayı

Demokrasi Meydanı'nda bulunan Demokrasi Müzesi, Osmanlı'dan günümüze Türk siyasi tarihini anlatan balmumu heykelleri, panolar ve temsili yapılan eserlerle demokrasiyi yansıtmaktadır. Bu adada yargılanan 592 kişinin isminin yer aldığı metal isimliklerden oluşan bir duvar mevcuttur. Rüzgarda metal isimliklerin ses çıkarması gibi her detay düşünülerek tarihin izleri adanın her yanına eser halinde konulmuştur.

Öncelikle, “Demokrasi ve Özgürlükler Adası” programını bizlere sağlayan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına 28. Dönem Hakim-Savcı Adayları olarak teşekkür ederiz.

Adaya dair tarih, 4. yüzyıla dayanmaktadır; görünümünden dolayı “Platea” (yassı) adını almıştır. O dönemlerde sürgün yeri olarak kullanıldığı bilinmektedir. Adaya, Kırk Azizler ve Meryem Ana adına inşa edilen kilise ruhani bir yapıt olarak görülse de, kilisenin altındaki mahzenler hapisane olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1453 yılında İstanbul'un fethi ile Osmanlı hakimiyetine giren ada, o dönemde yeterince ilgi görmemiştir. Osmanlı'nın son döneminde, İstanbul Büyükelçisi Sir Henry Bulwer

satın almış, kendi adına bir şato inşa ettirmiştir. Osmanlı döneminde kaderine terk edilen ada, 1931 yılında Atatürk tarafından ziyaret edilmiştir. 1947 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından satın alınmış ve eğitim üssü haline getirilmiştir.

Daha sonraları “Demokrasi ve Özgürlükler Adası” olarak anılmaya başlayan bu ada, en hüzünlü dönemlerini 1960 yılında Yüce Adalet Divanı adlı mahkemenin adada kurulmasıyla yaşamaya başlamıştır. O dönemde halk dilinde “Yaslı Ada” olarak anılan bu ada, yargılanmaların hemen ardından Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na teslim edilmiş ve bu durum 1978 yılına kadar devam etmiştir. 1993 yılında iki yıllığına İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Çalışma Alanı olarak kullanılsa da, öğrencilerin ve hocaların adaya geliş-gidişi zor olduğundan, ada yeniden kaderine terk edilmiştir.

2013 yılında ise “Yassıada” ismine yüklenen olumsuz çağrışımları ortadan kaldırmak amacıyla “Demokrasi ve Özgürlükler Adası” olarak adlandırılmıştır. Ada, yapılan restorasyonlar sonucunda 2018 yılında ziyarete açılmış ve günümüzde hafta sonları ziyaretçilerini ağırlamaktadır.

Yaklaşık 45 dakikalık vapur yolculuğunda, İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekilimiz Sayın Kemal AKTAŞ ve Staj Koordinatörümüz ile adanın tarihi dokusu ve kültürel geçmişine dair keyifli sohbetlerin ardından adaya ulaştık. Adaya ayak basıldığı anda tarihi atmosferin her taraftan hissedildiğini söyleyebilirim.

Adada ilk durağımız 27 Mayıs Müzesi oldu. Müze yolunda, merdivenin yanındaki duvarda asılı nostaljik isimliklere sahip bavullar dikkatimizi çekti; bu duvara “Geride Kalanlar” adı verilmiş. Adada her yargılanan kişiden, tüm kişisel eşyalarını bir bavula sığdırması istenmiş ve bu bavullar günümüzde bu duvarda sergileniyor. Bu duvar geçmişin acı hatıralarını ve yaşanan trajedileri sessizce anımsatarak, her bir bavulda bir hayatın derin izlerini taşıyor.

27 Mayıs Müzesine dönüştürülen ve “Hasan Polatkan Spor Salonu” adı verilen yapı, adanın Deniz Kuvvetleri Komutanlığı idaresi altında olduğu dönemde subayların spor salonu olarak inşa edilmiş; 27 Mayıs 1960 tarihinde darbeyi gerçekleştiren askeri cunta tarafından mahkeme salonu haline getirilmiştir. Spor salonuna, adada yargılanan ve İmralı Adası'nda idam edilen dönemin Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın

adı verilmiştir. Müze girişinin hemen sağında, 1960 darbesi sonrası yargılaması yapılan 19 davanın panoları bizleri karşılamaktadır. Toplamda 19 ayrı davanın iddianamesi hazırlanmış ve 30 kişilik bir soruşturma kurulu oluşturulmuştur. “Köpek Davası”, “6-7 Eylül Olayları Davası”, “İstanbul-Ankara Olayları Davası”, “Bebek Davası” gibi bazı davalar bunlardan biridir. İlgili panolarda verilen kararlar, döneme ait gazetelerde yazılan yazılar ve fotoğraflar yer almaktadır. O dönem kurulan mahkemeye “Yüksek Adalet Divanı” adı verilmiş ve yargılama sürecine darbeden 5 ay sonra başlanmıştır.

27 Mayıs Müzesinde, 1960'taki yargılamaların gerçekleştirildiği duruşma salonu temsili bir şekilde oluşturulmuştur. Duruşma düzeni ve salondaki kasvetli atmosfer, sanıklar üzerinde psikolojik bir baskı yaratma amacının varlığını ortaya koymaktadır. Müzede, Demokrat Parti'nin kuruluşu, yükselişi ve Yassıada Yargılamalarını anlatan kısa bir film gösterimi sunulmaktadır. 13 dakikalık bu kısa film, idama mahkum edilen dönemin başbakanı Adnan Menderes ve yargılamanın başkanı Salim Başol'un salonda yer alan balmumu heykelleri üzerine yansıtılan ışıklandırma ve seslendirme ile görsel

olarak zenginleştirilmiştir. Filmdeki diyaloglar ve son karar tokmağının hazin yankıları etkileyici bir nitelik taşımaktadır. Mahkeme salonunda kaybolan demokrasinin acısını derinden hissettiğimizi söyleyebilirim.

Müzenin hemen ardından, “Karanlıktan Geleceğe” adlı kronolojik duvarda rehberimizin anlatımlarıyla 4. yüzyıldan günümüze kadar olan adanın tarihini dinledik. Yargılanmalara ilişkin fotoğraflar ve Adnan Menderes’in idam edilmeden önceki hasta yatağındaki fotoğrafları da duvarda sergilenmektedir. Müze rehberinin bu görsellere dair anlatımları sonrasında, insanın içinin burkulmaması elde değil. Bu kısma “İntihar” adlı deneyim odasını anlatırken yeniden değineceğim.

Daha sonra, rehberimiz eşliğinde Türkiye’de ilk kez demokratik seçimle iktidara gelen ve Başbakan olarak görev yapan Adnan Menderes’in ismini taşıyan müzeye geçtik. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı’na ait olduğu dönemde subayların yatakhane olarak kullanılan bu yer, yargılama sürecinde Adnan Menderes’in tutulduğu yer olmuştur. Müzenin giriş katında, Adnan Menderes’in hayatındaki dönüm noktası olan olayların anlatıldığı odalar yer almaktadır.

Girişin hemen solunda “Aydın Evi” bulunmaktadır. Burası, Adnan Menderes’in doğduğu ve babaannesine birlikte yaşadığı evi temsil etmektedir. Babaannesinin Adnan Menderes’e yazdığı vasiyet, Aydın Evi’nin girişinde büyük harflerle yazılıdır: “...hangi tahsili yaparsan yap, ne olursan ol, nerede bulunursan bulun, mutlaka ecdadından kalan toprakların kucağına dön.” Vasiyetin bu ilk cümlesi benim dikkatimi çeken kısımlardan biriydi. Adnan Menderes’in şahsi eşyalarının bulunduğu bölümlerde, cephede gösterdiği başarıdan dolayı meclis tarafından verilen İstiklal Madalyası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi diploması, kitapları gibi birçok eşya mevcuttur. Başka bir odada ise, tavana baktığınızda Adnan Menderes’in Kurtuluş Savaşı’na katıldığı dönemde yarım kalan eğitim hayatını temsilen tavana asılan kitapları görmek mümkündür.

Müzenin üst katında, Menderes’in yargılama döneminde maruz kaldığı koşulların ve iç dünyasının yansıtılması amaçlanmıştır. Adadaki ruhsal durumu ziyaretçilerin daha iyi anlaması ve hissetmesi açısından tasarlanan deneyim odalarından biri olan “Ölüm Korkusu” isimli odada kalp atışlarının hissedilmesi, her ziyaretçiyi etkilediği gibi bizleri de derinden etkilemiştir. Adnan Menderes’in hapsedildiği odanın denize bakan penceresinin bile tahtalarla kapatılması ve ışıkların hiç söndürülmemesi, yaşadığı psikolojik

savaşı ve yalnızlığı gözler önüne sermektedir. Odadaki her duvar, adalet ve özgürlük için verilen mücadelenin tanığıdır. “Özlem Odası”nda, üzerinde yazıların aktığı büyük bir mektup sayfası sergilenmektedir. O dönemde mektuplar, Yassıada’nın özel koşullarına göre incelenmiş; uygun bulunmayanlar gönderilmemiş, 50 kelime sınırına uyulmuş ve mahkeme süreci ile adanın durumu anlatılmazmış.

“İntihar” adlı deneyim odasında bulunan dipsiz kuyu ile Adnan Menderes’in adadaki durumu benzetilmiştir. Düşünsenize, 24 saat boyunca sizi tek başınıza sessiz, kapalı bir hücreye bıraksalar ve sonsuz döngü içinde devam eden sesler dinletseler, nasıl hissedersiniz? Bunca psikolojik şiddete maruz bırakılan Adnan Menderes, uyku probleminin ardından uyku ilacı talebinde bulunmuş; fakat bu hapları içmek yerine biriktirmiş ve sonunda intihar girişiminde bulunmuştur. Bu durum fark edildiğinde tedavi edilse de, 17 Eylül 1961 yılında İmralı’da idam edilmiştir. “Karanlıktan Aydınlığa” adlı duvarda bu olaya ilişkin görseller de yer almaktadır.

Adada ayrıca çeşitli eserler de bulunmaktadır. “Urgana Yenik Düşmek” adlı enstalasyon, adaletsiz çıkan mahkeme kararına karşı eleştirel bir yaklaşımla sanata dönüştürülerek adalet ve hak mücadelesini derinlemesine sorgulamaktadır. “Adaletin Körlüğü”

adlı eserde, kadın bağımsızlığı ve kadının gözünün kapalı olması tarafsızlığı temsil etmektedir. Bu eser, adaletin herkese eşit şekilde dağıtılması gerektiğini hatırlatmakta ve toplumdaki adil düzeni vurgulamaktadır.

Demokrasi Meydanı’nda bulunan Demokrasi Müzesi, Osmanlı’dan günümüze Türk siyasi tarihini anlatan balmumu heykelleri, panolar ve temsili yapılan eserlerle demokrasiyi yansıtmaktadır. Bu adada yargılanan 592 kişinin isminin yer aldığı metal isimliklerden oluşan bir duvar mevcuttur. Rüzgarda metal isimliklerin ses çıkarması gibi her detay düşünülerek tarihin izleri adanın her yanına eser halinde konulmuştur.

Rehberlerimiz eşliğinde “Demokrasi ve Özgürlükler Adası” programımızı tarihi ve kültürel yönüyle sonlandırdıktan sonra, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Vekilimiz Sayın Kemal AKTAŞ ile İstanbul Komisyonu Hakim-Savcı adayları olarak adada bulunan restoranda düzenlenen yemeğe geçtik. Keyifli sohbetler ve güzel paylaşımlarla programımızın sonuna geldik. İstanbul Komisyonu Hakim-Savcı adayları olarak, adaylık sürecimizde bize sağlanan eğitici ve öğretici programların her birini güzel birer anı ve deneyim olarak görmekte ve kendimizi oldukça şanslı hissetmekteyiz. ■

SEFERİHİSAR

Nuray GÜRKAN
TÜZÜN
İstanbul Hakimi

Yoğun bir çalışma temposundan sonra nihayet tatildayım, Seferihisar Akarca'da annemlerin yazlığındaım. Burası dubleks ikiz binaların olduğu bir site. Annemler Alanya'nın sıcağına daha fazla dayanamayınca burayı aldılar. Biz de tatillerde buraya gelmeye başladık. Oğlum büyüdüğü için artık arkadaşları ile olmayı tercih ediyor. Ben de senelerdir tek başıma geliyorum. Uzun yolda araba kullanmayı sevdiğim için yolculuk da keyifli oluyor. Gide gele yoluna da alıştım, müziğimi açıyorum, aşına olduğum yerlerde durarak, çay kahve içe içe geliyorum. Burası Alanya sıcağından sonra bana cennet gibi geliyor. Her daim püfür püfür esen rutubetsiz, tertemiz bir havası var. Ayrıca Seferihisar "Sakin Şehir" unvanını sonuna kadar hak eden bir yer. Yıllardır hiç değişmedi, hala bakir bir şekilde duruyor. İlave binalar yapılırsa da o sayfiye kasabası havası hiç bozulmadı. Hala her şey aynı. Buranın en çok sevdiğim ve özlediğim yanı ise son yıllarda 2 saate çıkardığım sabah yürüyüşleri. İlk zamanlar 1 saat yürüyordum. Sonra 1,5 saat oldu. Ve en son Haritacılar Sitesini keşfettim. O zaman süre 2 saate çıktı. Ama orası için inanın ki değer. İlk gördüğümde gözlerime inanmamıştım. Sanki bir anda boyut değiştirmiş gibi oldum. Yanlış anlaşılmasın,

Seferihisar'ın o doğal ortamını çok severim o ayrı ama insan orada kendisini Seferihisar 'da değil de yurt dışında bir yerde gibi hissediyor. Ormanlık bir alanda kocaman çam ağaçları arasında denize karşı bakımlı villaların olduğu huzur dolu sessiz sakin bir site. Üstelik mavi ile yeşilin iç içe geçtiği nefis bir manzarası var. Yürüyüş yolumun tam sonuna denk geliyor. Sahilden başlayıp, deniz kenarından iç kısma yönelip sonra tekrar sahile ulaşan uzun bir yürüyüş yolum var. İlk zamanlarda sürüler halinde gezen sokak köpekleri vardı. Sabah yürüyenlerin hepsinin ellerinde uzun sopaları olurdu. Önceleri baston sanmıştım. Köpekler için olduğunu sonradan anladım. Ama ben hiç almadım. Gerçi bir sefer kocaman bir köpek aniden ortaya çıkıp havlamaya başlamıştı. Tam eğilip yerden taşı almıştım ki arkasından sahibi belirmiş, bana küçümseyen gözlerle bakarak "korkmayın ısırılmaz" demişti. O zaman tasmaını görmüştüm. Ama hala ısrarla üstüme atlayacak gibi havlıyordu. "O ısırılmayacağını biliyor mu" demiştim. Sonrasında da adamın şaşkın bakışlarını görmezlikten gelerek, taşı atıp yola devam etmişim. Bir de yine sahildeki sitelerden birinin önünden geçerken 7-8 kişilik ileri yaşta beylerden oluşan bir grubun sabahın o erken saatlerinde tantana yaparak denize girdiklerini

görüldüm. Ki Seferihisar'ın suyu çok soğuktur. O yüzden sabahın o saatinde suyun soğukluğunu hayal bile edemiyorum, ama sanırım beyler kavurucu sıcaktan korunmak istiyorlardı. Bol kahkahalı, çok gürültülü bir gruptu. Ben geçerken genelde hepsi denizde olur, sadece en yaşlıları, hep sona kalır da kendine bir hayli büyük gelen şortu ve zayıf bedeni ile ayağının ucunu suya sokup çıkartır bir türlü girmeye cesaret edemezdi. İçerden gür sesli olanı suya alışmış olmanın rahatlığı ile her seferinde "derece getirelim mi derece" diye bağırdı. Ben de yanlarından geçerken gülerdim. Bir gün gür sesli olan "Ne gülüyorsun, biz sabah denizi ısıtıyoruz, siz gençler hazıra konuyorsunuz diye bağırdı. Bana söylediğinden emin olamadım. O yaşta genç denmesi hoştu tabii de şaşkınlıkla etrafıma bakınca eliyle beni gösterip "sana söylüyorum sana" demişti. Ben de, "dün biz denizi bıraktığımızda o su zaten sıcaktı" demiştim. Alkışlayarak "Vayyy bak bu da hazır cevap, bizdenmiş" diye gülmüşlerdi. Sonrasında sabahları selamlaşmaya başlamıştık. Bazen gür sesli olan denizden "bizim kız geçiyor, kıta selam dur" diye bağırdı. Ben de uzaktan el sallardım. Bir gün baktım gür sesli yok, "Zayıf var galiba" dedim. "Hasta hasta" dediler. "Geçmiş olsun" dedim. Üç gün sonra baktım

gür sesli gelmiş, ayrıca sahilde bu kez mayolu, boneli ileri yaşlarda 7-8 kişilik bir grup kadın, kan kan dansçıları gibi kol kola girmişler birbirlerinden cesaret alarak o buz gibi suya girmeye çalışıyorlardı. Gür sesli içerden "Sen geçmiş olsun deyince bugün zabıtalara geldi" diye bağırmıştı. Çok gülmüştüm. O yaşta öyle hayat dolu olabilmek ne güzel diye düşünürdüm. Ama ne yazık ki sonrasında o grup yok oldu. Onları sadece bir yıl görebildim. Ayrıca o zaman lar sabahın o saatinde tek başına yürüyen benden başka kadın yoktu. İlk başlarda millete tuhaf gelmişti, garip garip bakıyorlardı. Sonrasında alıştılar ve Günaydın diyerek selamlaşmaya başladık. Hatta tanıyanlar her yıl yürümeye başladığımda artık "Oooo hoş geldiniz" diyorlar. Şimdilerde tek başına yürüyen kadın, erkek çok kişi var. Köpekler de azaldı. Eskisi kadar çok değiller. Zaten hepsinin kulaklarında işaret var. Hala sürüler halinde geziyorlar, ama eskisi kadar yabani görünmüyorlar. Sürülerin arasında bazen pahalı cins köpekler olduğunu da üzülerek görüyorum. Muhtemelen sahipleri bırakıp gitmişler. Onlar da sokağa alışmışlar ve insanlara hiç güvenleri kalmamış. Birkaç kez sevmek istedim, arkalarına bile bakmadan kaçtılar. Seferihisar'ın bir de çok güzel bir cuma pazarı var. Pazarda yok, yok. Sebze, meyve, yumurta, peynir

zeytin, itriyat, giysi, çiçek yani ne ararsanız var. Eskiden babamla giderdik. Annem bir alışveriş listesi verirdi. Babamla pazar keyifli olurdu. Alışverişi çabuk yapar, üstüne tıka basa dolu pazar çantamızla birlikte bazen pazar içindeki küçük çay bahçesine oturur, birer çay içer, hatta babam hızını alamayıp gözleme bile yerd. Bir yandan da neşeyle millete laf atar, etrafla sohbet ederdi. Ama son zamanlarda bir şeylerin ters gittiğini anlamıştım. Aldığımız şeyleri gösterene kadar inanmayıp yeniden almaya kalkması, paraları döküp saçması, sürekli bir şeyleri unutması. Ne yazık ki önce demans, ardından Alzheimer teşhisi kondu. Babamın huyu bile değişti. Gerçi bizi hala tanıyor ama subay emeklisi olan babamı öyle görmek insanı gerçekten üzüyor. Annemse zaten zayıftı, babamın rahatsızlığı sonrası ona bakabilmek için nerdeyse Afrika'daki açlara benzer bir deri bir kemik bir görüntüsü oldu. Yine de her şeye yetişeceğim diye koşturup duruyor. Bir dönem pazara annemle gitmeye başlamıştık ama o çok prensipli olduğu için alelacele pazarda dört döndürüp, kolay kolay da bir şey beğenmezdi. Şimdi o da gelemiyor, tek başıma gidiyorum. Yani Seferihisar aynı kalsa da yıllar bizleri çok değiştirdi. Eskiden yürüyüş ve kahvaltı sonrası 1 saat de olsa muhakkak denize giderdim. Deniz suyu çok soğuk olduğu için istesenez de daha fazla kalamıyorsunuz zaten. Çünkü elleriniz buruşup, tırnaklarınız morarmaya başlıyor. En azından benimki öyle oluyor. Ama suyu tertemizdir. Denizin dibi görünür. Sahilde kumsalı fazla yok ve deniz kıyısı da çok taşlıdır. Girmesi ve çıkması biraz eziyetlidir. Bir ara ayağımı parçaladığım için deniz ayakkabısı ile girmeye başlamıştım. Ama onlara alışamadım. O hafif plastikler suda ayağınıza taş bağlanmış gibi bir ağırlık veriyor. Bazen dayanamayıp elime alıp yüzmeye çalışıyordum. Sonunda vaz geçtim. Yine taşların üstünden seke seke girip çıkmaya başladım. Şemsiye filan da götürmüyorum. Bir hasır ve havlu ile gidiyorum. İki kez girip biraz kitap okuyup, kumluk alanda biraz yürüyüp geliyordum. Ama son yıllarda ona bile üşenir oldum. Verandada babam için Ankara'dan getirdiğim, ama onun pek rağbet etmediği gül ağacından yapılmış sallanan koltuğa oturup kitap okumak daha cazip geliyor. Ben yıl içinde çok kitap alıp biriktiriyorum ve yazın tatilde keyifle okuyorum. Bazen annem hep kitap okuyorsun, gel biraz sohbet edelim diye söyleniyor. Kitabımı da genelde annemlerin öğleden sonra uykusunda ve onlar erken yattığı için gece verandada, ya da bahçede okuyorum. Gerçi kitap okuma hasreti ile ne kadar çok alırsam alayım, genelde 15 gün içinde hepsini bitiriyorum. Ve sonrasında müptelalar gibi kitap aramaya başlıyorum.

İşin ilginç yanı senelerdir Seferihisar 'da öyle bir kitapçı bulamadım. O yüzden İzmir'e indiğimde ilk işim kitapçılara gitmek oluyor. Ayrıca gece bahçede oturmayı da çok seviyorum. Çıplak ayakla çimenlerde yürüyorum. Hani toprak elektriği almış derler ya, alır mı almaz mı bilmiyorum, ama ben kendimi Heidi gibi çok özgür hissediyorum ve bundan müthiş keyif alıyorum. Gece bahçeyi suluyorum. Sonra oturup yıldızları seyrediyorum. Hele Dolunay olduğunda masalsi bir ortam oluşuyor. Sitede müthiş bir sükûnet oluyor. Bir yerlerden bazen hafif bir müzik sesi ya da mangal kokuları geliyor. Yıldızlar gökyüzünde nakış gibi parlıyor. Mis gibi bir yasemin kokusu bütün verandayı kaplıyor. O sessizlik ve huzur bana o kadar iyi geliyor ki. Bazen de sahile iniyorum. Site sahile 180 metreymiş. Ölçmüşler, o yüzden net rakam verebiliyorum. Sahilde bir banka oturup denizi seyrediyorum. Gece sahili bile sakın oluyor. Zaten 2 tane minik çay bahçesi ile bir kafeden başka tesis yok. İnsanlar genelde yol boyu ya yürüyor ya da banklara çay bahçelerine oturuyorlar. Gerçi son zamanlarda karavanlar ile çadır kuran ve arabayla içeceklerini, çayını böreklerini kapıp gelenler çoğaldı. Ama güzel yanı, çok medeni bir ortam var, yani kimse kimseye karışmıyor. Genç kızlar bile tek başlarına içeceklerini alıp kumlarda güvenle oturabiliyorlar. Eskiden Seferihisar'dan sıkıldığım zamanlar olurdu, şimdi olmuyor. Bahçeyle uğraşmayı da seviyorum. Bir sürü ağaç ve çiçek diktim. Gece annemin kovaladığı benim baktığım yavru kediler geliyor. Kitap okurken ayaklarımın dibinde oynuyorlar. Kedilerin mamalarını keşfedip, bahçe tellerini aşip ailece akşam yemeğine gelen kirpilerim bile var. Hayat sükûnetle akıp gidiyor işte. Son yıllarda yaşama karşı bakış açımı da değiştirdim. Kendimce Polyanna'cılık oynamaya başladım. Biliyorsunuz ki hayat hiç adil değil ve hiçbir zaman toz pembe olmuyor. Sevinçler, neşeler, mutluluklar kadar, üzüntü, acı ve kederler de var. Ama önemli olan bence bunları nasıl karşıladığınız. O yüzden artık her şeyin olumlu yanını görmeye çalışıyorum. Bu da insana huzur veriyor. Tabii, bu ruh halini her zaman koruyamasam da bunu yaşam felsefesi haline getirdiğinizde hayata karşı bakışınız, duruşunuz, algılarınız değişiyor. Yani beklentilerinizi asgariye indirdiğinizde artık her şeyin keyfini çıkartmaya başlıyorsunuz. Tabii ki gelecek günlerin bize ne gibi sürprizler hazırladığını, sabrımızı ve dayanma gücümüzü daha ne kadar sinayacağını bilemiyoruz, ama hayatı anlamaya çalışmayı bırakıp sadece nefes aldığınız ana şükretmeye başladığınızda şunu fark ediyorsunuz ki, hayat her şeye rağmen güzel... ■

SOSYAL MEDYADA

MİLLİ TAKIM

 /millitakimlar

 /MilliTakimlar

 /millitakimlar

 /Milli Takimler

 /Türkiye Futbol Federasyonu

TFF

E-DURUŞMA SİSTEMİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN USULİ MESELELER

Rabia YAZKAN
İstanbul Hakimi

E-Duruşma sisteminin hangi standartlarda olması gerektiği ise Yönetmeliğin 5. maddesinde düzenlenmiş olup e-Duruşmada görüntü ile sesin aynı anda güvenli bir şekilde nakledilmesi, görüntünün; ilgilinin yüz ifadelerini, vücut hareketlerini, tavır ve davranışlarını gözlemlemeye, sesin ise ilgilinin duygularını anlamaya, söylediklerini anlaşılır ve net şekilde dinlemeye imkân verecek nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla anılı kriterleri sağlamayan bir ortamda e-Duruşma icrası da mümkün olmayacaktır.

I. E-DURUŞMA SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ

Ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla veya başka yerde duruşma icrasına ilişkin uygulamanın (e-Duruşma) hukuk yargılamalarında yasal zemine kavuşması, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 149. maddesi ile olmuştur. Anılı maddenin gerekçesinde; "Gelişen teknolojiye uyumlu olarak UYAP projesinden medenî yargılama hukuku alanında da faydalanılmasına imkân sağlanarak tarafların ses ve görüntü nakli yolu ile yargılamaya duruşma salonunda fiziken bulunmadan da uzaktan katılabilmesine, isticvap olunmasına, tanıkların ya da bilirkişilerin dinlenebilmesine, hâkimlerin uzaktan dâhi olsa delillere bizzat ulaşabilmesine olanak sağlaması ile Anayasa'nın usul ekonomisi ilkesinin gerçekleşeceği" hususları vurgulanmıştır.¹ Nitekim bu sayede usul ekonomisi ilkesinin tesisi ile yargılamanın makul süre içerisinde, düzenli bir biçimde yürütülmesi ve gereksiz gider yapılmamasına yönelik amaçlar hedeflenmiştir.

HMK'nın yürürlüğe girdiği 01/10/2011 tarihi itibarı ile yasalara düzenlemeye rağmen mahkemelerdeki altyapı eksiklikleri nedeni ile e-Duruşma sisteminin uygulamaya yerleşebilmesi zaman almıştır. Nitekim Adalet Bakanlığı verilerine göre 15/09/2020 tarihli duyuru içeriğinde ilan edildiği üzere Ankara Batı Adliyesi 1. Tüketici Mahkemesinde görülen duruşmayla başlayan² e-Duruşma uygulaması, halihazırda Türkiye genelinde 3042 Hukuk Mahkemesinde uygulanabilir duruma gelmiştir.³ Ayrıca gelinen süreç içerisinde mezkûr düzenleme, 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun kapsamında 22/07/2020 tarihinde değişikliğe uğramış olup⁴ maddenin ilk fıkrasında yer alan "tarafların rızası olmak şartıyla" ibaresi "taraflardan birinin talebi üzerine talep eden tarafın veya vekilinin" şeklinde değiştirilmiş, böylece ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden duruşmaya katılmalarında tarafların rızasının aranması yerine taraflardan birinin talebi yeterli kabul edilmiştir. İkinci fıkra hükmüne ise "mahkeme resen veya taraflardan birinin talebi üzerine" ifadesi eklenerek tanığın, bilirkişinin veya uzmanın aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden dinlenilmesine talep olmaksızın

mahkemece resen karar verilebileceği düzenlenmiştir. Bu hükümlerde yapılan değişikliklerin yanı sıra maddeye üç yeni fıkra daha eklenmiştir.

Mezkûr madde, yapılan değişiklikler neticesinde aşağıdaki güncel hâlini almıştır; "MADDE 149- (Başlığı ile Birlikte Değişik: 22/07/2020-7251/17 md.)

- (1) Mahkeme, taraflardan birinin talebi üzerine talep eden tarafın veya vekilinin, aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden duruşmaya katılmalarına ve usul işlemleri yapabilmelerine karar verebilir.
- (2) Mahkeme resen veya taraflardan birinin talebi üzerine; tanığın, bilirkişinin veya uzmanın aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden dinlenilmesine karar verebilir.
- (3) Mahkeme, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri dava ve işlerde ilgililerin, aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden dinlenilmesine resen karar verebilir.
- (4) Mahkeme, fiilî engel veya güvenlik sebebiyle duruşmanın il sınırları içinde başka bir yerde yapılmasına, yargı çevresi içinde yer aldığı bölge adliye mahkemesi adalet komisyonunun uygun görüşünü alarak karar verebilir.
- (5) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte belirlenir."⁵

Kanun'un 149. maddesinin son fıkrası olan 5. fıkra düzenlemesine göre maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmış olup bu kapsamda Hukuk Muhakemelerinde Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma İcrası Hakkında Yönetmelik (e-Duruşma Yönetmeliği) 30/06/2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin tanımlar başlıklı 3. maddesinde e-duruşma ve e-duruşma sistemi aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

"(b) e-Duruşma: Hukuk yargılamalarında aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden, tarafın veya vekilinin duruşmaya katılmalarını ve usul işlemleri yapabilmelerini; tanığın, bilirkişinin, uzmanın ve diğer ilgililerin dinlenilmelerini," "(c) e-Duruşma Sistemi: Aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma işlemlerini yürütmek amacıyla Bakanlık tarafından Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine entegre olarak kurulan ve güvenliği sağlanan sistemi... ifade eder."⁶

E-Duruşma sisteminin hangi standartlarda olması gerektiği ise Yönetmeliğin 5. maddesinde düzenlenmiş

¹ Hakan Pekcanitez, Muhammet Özkes, Mine Akkan, Hülya Taş Korkmaz, Medenî Usul Hukuku, 15. Basi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.1347.

² <https://bigm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yargida-e-durusma-donemi-basladi15092020042405>

³ e-Duruşma Haritası, <https://edurusmabilgi.adalet.gov.tr/assets/edurusmatema/harita/>

⁴ HMK'nın 149. maddesinin değişiklikten önceki şekli; "(1) Mahkeme, tarafların rızası olmak şartıyla, kendilerinin veya vekillerinin, aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden duruşmaya katılmalarına ve usul işlemleri yapabilmelerine izin verebilir. (2) Tarafların rızası olmak kaydıyla, mahkeme; tanığın, bilirkişinin, uzmanın veya bir tarafın dinlenilmesi esnasında başka bir yerde bulunmalarına izin verebilir. Dinleme, ses ve görüntü olarak aynı anda duruşma salonuna nakledilir."

⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6100.pdf>

⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210630-9.htm>

olup e-Duruşmada görüntü ile sesin aynı anda güvenli bir şekilde nakledilmesi, görüntünün; ilgilinin yüz ifadelerini, vücut hareketlerini, tavır ve davranışlarını gözlemlemeye, sesin ise ilgilinin duygularını anlamaya, söylediklerini anlaşılır ve net şekilde dinlemeye imkân verecek nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla anılı kriterleri sağlamayan bir ortamda e-Duruşma icrası da mümkün olmayacaktır.⁷

II. E-DURUŞMANIN GÜNDEME GETİRDİĞİ USULİ SORUNLAR

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 5. maddesi uyarınca aksine hüküm bulunmadıkça dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevli olan Asliye Ticaret Mahkemeleri, bir başkan ile yeteri kadar üyeden oluşan hukuk mahkemeleri olup 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkındaki Kanun'un 5/3. maddesi gereğince konusu parayla ölçülebilen uyuşmazlıklarda dava değeri 1.584.600 Türk lirasının üzerinde olan dava ve işler ile dava değerine bakılmaksızın; iflas, iflasın kaldırılması, iflasın kapatılması, konkordato ve yeniden yapılandırılmadan kaynaklanan iş ve davalara, TTK'nın hâkimin kesin olarak karara bağlayacağı işler ile davalara, şirketler ve kooperatifler hukukundan kaynaklanan genel kurul kararlarının iptali ve butlanına ilişkin davalara, yönetim organları ve denetim organları aleyhine açılacak sorumluluk davalarına, organların azline ve geçici organ atanmasına ilişkin davalara, fesih, infisah ve tasfiyeye yönelik davalara, HMK'ya ve Milletlerarası Tahkim Kanununa göre yapılan tahkim yargılamasında; tahkim şartına ilişkin itirazlara, hakemlerin seçimi ve reddine yönelik davalar ile yabancı hakem kararlarının tanıma ve tenfizine yönelik davalara ilişkin tüm yargılama safhalarının, bir başkan ve iki üye ile toplanacak heyetçe yürütülmesi gerekmektedir. Bu iş ve davalarda mahkeme başkanı, belirli bazı tahkikat

işlemlerini yapmak üzere üyelerden birini naip hâkim olarak görevlendirebilir. Anılı fıkrada belirtilen dava ve işler dışında kalan uyuşmazlıklar ise mahkeme hâkimlerinden biri tarafından görülüp ve karara bağlanmaktadır. Başkan ve üye hâkimler arasında dağılıma ilişkin esasların, işlerde denge sağlanacak biçimde mahkeme başkanı tarafından önceden tespit edilmesi gerekmektedir.⁸

HMK'nın 149/1 düzenlemesi gereğince taraflardan birinin e-duruşma talebinde bulunması yeterli değildir. E-duruşma icrasına mutlaka hâkim karar verecektir. Basit yargılama usulüne göre yürütülen, dava değeri 1.584.600 Türk lirasını geçmeyen ve 5235 sayılı Kanun kapsamında yazılı dava türlerine girmeyen ticari davalar tek hâkim tarafından görülmekte olduğundan e-duruşma talebinin tek hâkim tarafından değerlendirilmesi gerekecektir. Heyet halinde görülmekte olan ticari davalar yönünden e-duruşma taleplerinin mahkeme başkanı tarafından mı yoksa üye hâkimler tarafından mı değerlendirileceği meselesinde sorunlar yaşanabilmektedir. Bu sorunun bertaraf edilebilmesi için 5235 sayılı Kanun'un 5. maddesi gereğince başkan ve üye hâkimler arasında e-duruşma taleplerinin değerlendirilmesi işlemlerinin dağılıma ilişkin esasların, işlerde denge sağlanacak biçimde mahkeme başkanı tarafından önceden tespit edilmesi gerekmektedir.

Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebildikleri davalar yönünden HMK'nın 149/1 maddesi gereğince (tanık/bilirkişi/uzmanın dinlenilmesi hariç) e-Duruşma icrasına taraflardan birinin talebi olmadan hâkim karar veremeyecektir. Aksi durum HMK'nın 24. maddesinde düzenlenen tasarruf ilkesine aykırılık teşkil edecektir.⁹ Ancak HMK'nın 149/3 maddesi gereğince hâkimin resen, serbestçe tasarruf edemeyecekleri dava ve işlerde ilgililerin aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden dinlenilmesine karar verilebilmesi mümkündür.

E-Duruşmanın talep usulü Yönetmeliğin 8. maddesinde düzenlenmiş olup taraflardan biri veya vekilinin, duruşmaya e-Duruşma sistemi yoluyla katılmayı, usul işlemleri yapmayı ya da tanığın, bilirkişinin veya uzmanın e-Duruşma sistemi yoluyla dinlenilmesini gereğesiyle birlikte mahkemeden talep etmesi gerekmektedir. Ayrıca bu talebin yapılması süreye tâbi kılınmış olup UYAP mobil uygulamaları, avukat veya vatandaş portalı üzerinden duruşma gününden en az iki iş günü önce mahkemeden talep edilmesi gerekmektedir.

Yönetmeliğin 9. maddesi gereğince e-Duruşma talebi hakkında hâkim, duruşma gününden en az bir iş günü

⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5235.pdf>

⁹ Nur Bolayır, "Fransız Hukuku'ndaki Düzenlemeler Işığında Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşmaların İcrası", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020/2, s. 1193.

öncesinde kabul veya ret hususunda karar verecektir ve bu karar kesindir. Maddenin 2. fıkrasında aşağıdaki sebeplerden birinin bulunması durumunda e- Duruşma talebinin gereğesi gösterilmek suretiyle reddedilebileceği düzenlenmiştir:

- Talebin süresinde yapılmaması.
- Talebin hakkın kötüye kullanılması veya yargılamayı sürüncemede bırakma amacı taşıması.
- e-Duruşma yapılmasını zorlaştıran hukuki, fiilî veya teknik engellerin bulunması.

Yönetmelikte belirtilen ret sebepleri sınırlı sayım ilkesine tâbi olmayıp örnekseyici sayım niteliğindedir. Nitekim HMK'nın 149. maddesinin gereğesinde de ifade edildiği üzere e-Duruşma talebini değerlendirecek olan hâkimin kararını verirken iki tarafın menfaatlerini, yargılamaya hâkim ilkeleri ve özellikle de hâkimin delilleri kural olarak doğrudan ve tarafların katılımıyla incelemesini gerektiren doğrudanlık ilkesini dikkate alması gerekmektedir. Dolayısıyla hâkim, beklenen sonucun elde edilemeyeceği kanaatine varırsa, HMK m.149'daki imkânın kullanılmasına izin vermeyecektir. Diğer bir deyişle, taraflar duruşmanın ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla yapılması konusunda anlaşmış ve talepte bulunmuş olsalar dâhi, hâkim bu anlaşmayla bağlı değildir. Hâkim somut olayın özelliklerini değerlendirerek bu imkânın kullanılmasının vakıaların açıklığa kavuşturulmasında ve maddi gerçeğin ortaya çıkmasında olumsuzluk yaratıp yaratmayacağını değerlendirmelidir.¹⁰

¹⁰ Prof. Dr. Selçuk Öztekin, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Aleniyet İlkesine İlişkin 28 inci Maddesi ile Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla veya Başka Yerde Duruşma İcrasına İlişkin 149 uncu Maddesinde 7251 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Hakkında Bazı Düşünceler, Adalet Dergisi, 66. sayı, 2021/1, ss. 641-665. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1779897>. Serdar Kale, "Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma İcrası (HMK m.149)", Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, C.9, S.25, 2013/2, s. 141-147.

Yönetmeliğin 13. maddesinde e-Duruşmanın, mahkeme huzurunda yapılan duruşma ile aynı hukuki sonuçları doğurduğu düzenlenmiş olup 13/2. maddesi gereğince birden fazla vekil ile takip edilen dosyalarda e-Duruşmaya, ancak talepte bulunan ve talebi kabul edilen vekillerin katılabileceği düzenlenmiştir. Uygulamada sıklıkla aynı vekâletnamede isminin bulunması yahut yetki belgesi ile yetkilendirilmesi gereğeleri ile talebi kabul edilen vekil dışındaki avukatların e-Duruşma sistemine katılma istemlerine rastlanılmaktadır. Bu durum yönetmeliğe aykırı olup e-Duruşmaya katılan taraf vekilinin kimlik tespitinin, güvenli elektronik imza veya mobil imza ile UYAP kayıtları ve benzeri yöntemler kullanılarak mahkemece yapılacak olması nedeni ile e- Duruşma talebi kabul edilen avukat ile güvenli elektronik imza sahibi vekilin aynı olmaması halinde sistemde olumsuzlukların yaşanması gündeme gelebilecektir.

E-Duruşma sırasında davaya son veren taraf işlemlerinin yapılmasında Yönetmeliğin 13/4 maddesi özel bir düzenleme getirmiştir. E-Duruşma sistemi yoluyla duruşmaya katılan taraf veya vekilince davaya son veren feragat, kabul ve sulhe ilişkin beyanda bulunulması hâlinde, mahkemece yeni bir duruşma gününün tayin edilmesi gerekmektedir. Bu suretle belirlenen duruşma gününde feragat, kabul ve sulhe ilişkin bu işlemin mahkeme huzurunda yenilenecek, duruşma tutanağı beyanda bulunan tarafından imza edilirse beyan geçerli hâle gelmektedir. Kanuna baktığımız vakit ise HMK'nın 309. maddesinde feragat ve kabulün dilekçeyle veya yargılama sırasında sözlü olarak yapılabileceği düzenlenmiştir. Sulh ise HMK'nın 313. maddesi uyarınca mahkeme huzurunda taraflarca yapılmış bir sözleşmedir. Dolayısıyla bir yandan e-Duruşmanın mahkeme huzurda yapılan duruşma ile aynı hukuki sonuçları doğuracağı ifade edilirken diğer yandan sözlü olarak mahkeme huzurunda yapılması mümkün olan taraf işlemleri yönünden e-Duruşma sıra-

sındaki beyanların mahkeme huzurunda yenilenmesinin aranmasının mevzuatlar içerisinde çelişki oluşturduğu görülmektedir.

E-Duruşma talebinin kabul edilmesine rağmen, uygulamada sıklıkla görüldüğü üzere sistemsel/teknik sorunlar ile bağlantı problemlerinin yaşanabilmektedir. Bu durumun taraflar açısından hak kaybına sebebiyet vermesi adına Yönetmeliğin 13/9 maddesi özel bir düzenleme ihtiva etmiş olup taraf veya vekilin kusuru olmaksızın teknik sebeplerden dolayı e- Duruşmanın yapılamaması hâlinde, ilgili taraf veya vekil yönünden Kanun'un 150. maddesinin birinci fıkrası hükmünün uygulanmayacağı belirtilmiştir. ¹¹ Ancak e-duruşma sistemi sorunsuz şekilde başlatılmış ve e-Duruşma talebi kabul edilen taraf yahut vekil, Yönetmeliğin 17. maddesinde belirtildiği üzere mahkemece belirlenen gün ve saatte, e-Duruşmaya katılacağı yer ve e-Duruşma Sisteminde hazır bulunma yükümlüğünü yerine getirmemiş ve geçerli bir mazeret de bildirmemiş ise bu durumda HMK'nın 150. maddesi gereğince işlem yapılması gerekecektir.

Yönetmeliğin 14. maddesinde ifade edildiği üzere e-Duruşma düzeni, mahkeme huzurunda yapılan duruşma düzeni ile aynı usul ve esaslara tâbidir. Bilindiği üzere 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 49. maddesi gereğince avukatlar, mahkemelere Türkiye Barolar Birliği tarafından şekli belirlenen cübbeye çıkmak zorundadır.¹² Aynı zamanda Türkiye Barolar Birliği Meslek Kurallarının "Yargı Organlarıyla ve Adli Mercilerle İlişkiler" başlığı altında yer alan 20. madde düzenlemesinde de bu zorunluluğun mevcut olduğu görülmektedir.¹³

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu'nun 11/07/2008

¹¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210630-9.htm>

¹² <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1136.pdf>

¹³ <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/meslek-kurallari-5433>

tarihli, 2008/99 esas, 2008/251 karar sayılı kararı kapsamında ifade edildiği üzere; "...Bu kural doğrultusunda 01/01/1975 tarihli Avukatların Resmi Kılık Yönergesi yürürlüğe girmiş ve 02/06/1989 tarih ve 752/23 sayılı, 16/08/1993 tarih ve 963/40 sayılı, 23/11/1994 tarih ve 1826/52 sayılı genelgeler yayınlanmıştır." Adalet Bakanlığı ise 01/02/1995 tarihli genelgesi ile Türkiye Barolar Birliğinin bu kuralını genelgenin hayata geçirilmesi ve bu genelgeye uymayanlar hakkında disiplin işlemlerine tevessül edilebilmesi yönünden barolara yardımcı olunmasında gereken hassasiyetin gösterilmesi amacıyla keyfiyeti tüm mahkemelere, savcılıklara duyurmuş ve kuralın uygulanmasının izlenmesi gerektiği bildirilmiştir.¹⁴

Uygulamaya bakıldığında, e-duruşma sistemi üzerinden yapılan duruşmanın, mahkeme huzurunda yapılan duruşma düzeninde uyulması gerekli kuralları barındırmasına rağmen araç içerisi, restoran, sahil kenarı gibi ses kalitesinden uzak ortamlardan cübbenin bulunmadığına yönelik mazeretler ile e-duruşmaya bağlanıldığı gözlenmektedir. Teknolojinin en bilinen etkisi hayat konforunu arttırmasıdır. Hukuk sistemine adapte etmeye çalıştığımız teknoloji ile birlikte duruşma konforunun ortaya çıkması da tesadüf değildir. Ancak Alman hukukçu Jhering'in ünlü sözünde dile getirdiği üzere usul/şekil, keyfiğin yeminli düşmanı ve özgürlüğün ikiz kardeşidir. Şekli kuralların derininde yatan faydaların nazara alınmasında azami dikkatin gösterilmesi şarttır. E-duruşma sistemi ile gelinen aşamada usuli prensiplerin önemini hatırd tutarak uygulamada rehavete dönüşen bir kuralızsızlığın ortaya çıkmasına ve şekli kaidelerin göz ardı edilmesine cevaz verilmemesi gerekmektedir. ■

¹⁴ <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/571.pdf>

KAYNAKLAR

Bolayır Nur. Fransız Hukuku'ndaki Düzenlemeler Işığında Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşmaların İcrası. Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020/2.

Kale Serdar. Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma İcrası (HMK m.149). Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, C.9, S.25, 2013/2.

Öztek Selçuk. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Aleniyet İlkesine İlişkin 28 inci Maddesi ile Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla veya Başka Yerde Duruşma İcrasına İlişkin 149 uncu Maddesinde 7251 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Hakkında Bazı Düşünceler. Adalet Dergisi, 66. sayı, 2021/1.

Pekcanitez Hakan, Özekes Muhammet, Akkan Mine, Taş Korkmaz Hülya. Medeni Usul Hukuku. 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

<https://www.mondaq.com/turkey/arbitration--dispute-resolution/1294520/7inci-yargi-c4b1-paketinin-getirdi-c4-9Fi-de-c49Fi-c59Fiklikler>

e-Duruşma Haritası, <https://edurusmabilgi.adalet.gov.tr/assets/edurusmatema/harita/> <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/06/20210630-9.htm> <https://www.mevzuat.gov.tr>

<https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/meslek-kurallari-5433> <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/571.pdf>

GEL

Emre PEHLİVAN
İstanbul Adliyesi
Yazı İşleri Müdürü

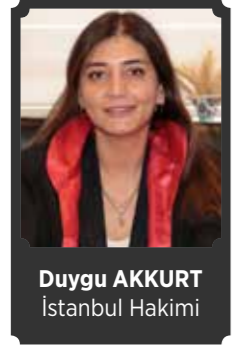
*Gel aydınlık olsun karanlığın burçları
Kalbimin ortasına dik gönül bayrağını
Ve son bulsun hüznü!
El ele dolaşalım mutluluk bağlarını...*

*Düşlemek seni hoyrat rüzgara karşı
Hasretin kaplamış bu koskoca arşı
Tebessümünü de al gel!
Şenlensin gülüşünle bu köhne çarşı*

*Duyuyor musun cıvı cıvı kuşları?
Seni bana hatırlatır saçımın ak uçları
Her şarkıda sen çal
Nihayetim ol gel nasip et vuslatını!*

*Gün kavuşur geceye açar kollarını
Sana koşmak ne güzel aşarım yollarını
Hikayem sen ol benim!
Kitabımın sonuna ekle sayfalarını...*

YOLCULUK

Duygu AKKURT
İstanbul Hakimi

... Geçtiğimiz yıl memlekete gittiğimde yeniden güvercinlerin arasından geçerek kalenin bir cephesini arşınladıktan sonra kapalı çarşıda terzi dükkânını aramaya koyuldum. Önce bulamadım, epeydir gitmediğimden yerini unuttum diye düşündüm, ikinci kez aynı yerden geçince bir esnafa sordum. Doğru yerdeydim ama amca gitmişti.

İlk bir ilkbahar günüydü. Ağabeyimle evden dışarı çıkmak üzere hazırlıklarımızı yapıyorduk. Bizim çocukluğumuzda, şimdiki zamana oranla, çok daha erken alınırdı sorumluluklar. Ağabeyimin yedi yaşında benimse beş yaşında olduğumuz o dönemlerde evde yalnız kalabiliyorduk mesela. Kapıyı kimseye açmamak, ev telefonu çaldığında çok bekletmeksizin cevap vermek, dışarıya yalnızca zorunlu hallerde çıkmak ve çıkarken anahtarla kilitleyip mutlaka bir de kilitlemiş mi diye elle kapıyı iterek kontrol etmek görevleri adımız gibi aklımızdaydı daha o zamandan.

O gün de, bir önceki günden anne ve babamızı ikna ettiğimizden, sabah erken saatlerde evimize yaklaşık on dakika yürüme mesafesinde olan, evcil hayvan satılan dükkâna doğru el ele tutuşmuş yürüyorduk ağabeyimle. İçimizde çocukça bir heyecan. Evimize iki küçük tavşan alacaktık. Yumuşacık, bembeyaz tüylü; çekik kahverengi gözleri, sanki bir biblonun ayaklarıymış gibi duran çıkıntı gibi patileriyle sabahtan akşama kadar oynayıp duracaktık onlarla. Belki apartmandan ve mahalleden arkadaşlarımıza da gösterirdik onları.

Yol boyu kurulan onca hayal, başımıza bir şey gelmesin diye birbirini sıkıca tutan iki el. Derken, o defalarca gidip gidip gelen dükkâna sonunda o tavşanları almak için giriyor olmanın haklı gururuyla atılan ilk adım. Dükkân sahibine anne ve babamızdan aldığımız harçlıkları uzatmamızın ardından tavşanlar kutuya konuldu ve yüzlerimize yayılan geniş gülümsemeyle eve geri dönüş yoluna koyulduk. Bir yandan içimiz içimize sığmıyordu ama el ele tutuşmayı da ihmal etmiyorduk. Büyük olarak tavşanlarımızın olduğu kutu ağabeyimin elindeydi. Bir süre sonra hafızamın derinliklerini yokladığımda hatırladığım kadarıyla birisi beyaz gömleli gri pantolonlu olan yaklaşık on beş on altı yaşlarında iki genç önümüzü kesip kutuyu sordular. Savunmasızdık, boyca da yaşça da bize fark atacak olan bu iki gence direnecezdik, yanlış görmediyse bacakları da vardı. Kutuyu elimizden alıp yanımızdan hızla uzaklaştılar. O kadar içimize dokunmuştu ki ağabeyimle birbirimize sarılarak ağladık ve eve doğru ellerimiz boş dönerken birbirimize varlığımızı hissettirmeyi görev bilerek ellerimizi sıkıca tutmaya devam ettik.

Aradan yıllar geçti ve bir Ceza Hâkimi olarak ilk görev yerim Gaziantep'e kura çektim. Birkaç ay sonra ertesi günün dava dosyalarından birini incelerken çocukluğumun bu "tavşan" travması yeniden gözümün önüne geldi. Bu kez mağdur çocuklar da sanıklar da yaşça bizim olayımızdakilerden büyüklerdi, dava konusu güvercinlerdi, ayrıca çocukların güvercinleriyle birlikte son kalan dört liralardan da almışlardı sanıklar. İçselleştirerek okudum dosyadaki mağdur çocuk ifadelerini ve ertesi gün duruşmada konuşurlarken ellerini tutarak onları dinlemek için nelerimi vermezdim. Dosyaya yansıyan delillere göre sanıkların suçu heyetçe sabit görüldü ve netice olarak sanıklar yağma suçundan cezalandırıldılar. Sanki yıllar sonra adalet, benim çocuk kalbim için de tecelli etmişti.

O duruşmanın olduğu gün, öğle arasındayken sosyal medyada bazı haberlerde bir Cumhuriyet Savcısının rehin alındığına dair yazılar okudum ve gözlerime inanmadım. Teyide muhtaç bilgiler olduğuna düşünerek ciddiyeti çok fazla anlayamasam da çok geçmeden haberin doğruluğu kesinleşti. Yıllar evvel hâkim aday olarak bulunduğum Çağlayan Adliyesi'nde görev yapan Mehmet Selim Kiraz isimli Cumhuriyet Savcımızın kalleş bir terör örgütü nedeniyle zor anlar yaşadığına şahit olduk. Uzun süren gelişmeler ve kurtarma çabalarının ardından saldırının sonlandırıldığı fakat meslektaşımızın ağır şekilde yaralandığı haberiyle sarsıldık. Aynı adliyede görev yapan eşinin durumu ile geride kalan tüm aile bireylerinin hâlleri gözümün önünden bir bir geçti. Bulunduğu hastaneyi arayıp bilgi almaya çalıştım ara ara, fakat şehadet haberi ulaştı memleketin dört bir

yanına. İçimin nasıl dolduğunu dün gibi hatırlıyorum, yaşanan acı olayın Savcı Beyin ailesinde yaratacağı infiali düşündükçe dünyam kararıyor ve bu ortak acıda bile buluşamadığımız inandırıcı bazı düşüncelere dair yazıları okudukça kahroluyordum.

Yaşayanlara, değerini vaktinde hissettirmeyi çoğu kez bilemediğimiz gibi bu olayda da aynı durumun yaşandığını; olay sonrasında şehidimizin hayat öyküsünü, haberlerini, ailesine dair yazıları okudukça anladım. Rahmetli Savcımızın maddi ve manevi çaresizliklerinde ailesine ve kendisine sığınan bir üniversite öğrencisiyken terzilik de yaptığını okumuştum bir yerlerde. Aklıma memleketteyken uğradığım terzi dükkânı geldi. Her yanını güvercinlerin sardığı tarihi kalenin yanındaki kapalı çarşıda, yerini ezberlemekte zorlandığım, iki duvar arasına adeta sıkıştırılarak yerleştirilmiş gibi görünen bu dükkânda iki üç dikiş masası, eski ama yadigar olup kalitesinden ödün vermeyen sanayi tipi ütü, bir de bu ütünün masası ile dağınık dağınık duran uyumsuz renkteki kumaşlar bulunurdu. Terzi amca annemin emekli olduğu kurumdan tanıdığıydı. Emekli olduktan sonra burada çalışmaya başlayarak, üniversitede okuyan çocuklarına destek olmuştu uzun yıllar. Öğrenciyken okuldan memlekete döndükçe bu dükkâna uğrar terzilik işi olan giysilerimi burada tadil ettirir, amcanın güler yüzüyle işlerin nasıl yolunda gittiğine şahit olur, gençlerle iletişimine gıpta eder ve eski, sıcacık esnaf sohbetlerine dâhil olurum. Geçtiğimiz yıl memlekete gittiğimde yeniden güvercinlerin arasından geçerek kalenin bir cephesini arşınladıktan sonra kapalı çarşıda terzi dükkânını aramaya koyuldum. Önce bulamadım, epeydir gitmediğimden yerini unuttum diye düşündüm, ikinci kez aynı yerden geçince bir esnafa sordum. Doğru yerdeydim ama amca gitmişti. Karısını kaybettikten sonra dükkânını kapatmış bir daha da haber alınamamıştı. Belli ki yanında yetişecek Mehmet Selim'ler onsu kalmıştı.

Kalenin etrafındaki güvercinler atılan yemlere doğru uçuyorlardı kapalı çarşıdan çıktığımda. Hani şu güvercinleri yağmalanan çocuklar vardı ya; hem kendime hem onlara doğru bir yolculuğa çıktım, güvercinlerin alacalı boyunlarına bakarken. Hemen duvar dibinde oturan, elindeki ayakkabıyı bir sanat eseri gibi işleyen yaşlı amcanın telefonundan bağıri yanık bir ses işitiliyordu derinden; azıcık hisirtildi, bulunduğu yerdekileri önemsemezcesine yüksek bir ses:

“..."

**Hep yolcuysun böyle gelip gidersin
Dünya senin vatanın mı yurdu mu?***

*Neşet Ertaş

ADALET VE MEDYA İLİŞKİSİ PANELİ

Adalet Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Medya ile Adalet Kurumları arasındaki ilişkiyi güçlendirmek, doğru ve hızlı haber alma ilkesi çerçevesinde toplumun Adalet sistemine olan güvenini artırmak ve iletişim süreçlerini etkin şekilde sürdürebilmek amacıyla İstanbul Bahçeşehir Üniversitesi'nde "Adalet ve Medya İlişkisi" paneli düzenledi. Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Sayın Prof. Dr. Fahrettin ALTUN ile başta İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Akın GÜRLEK ve İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN olmak üzere birçok ilin Cumhuriyet Başsavcıları, Adalet Komisyonu Başkanları, basın sözcüleri, medya iletişim bürosu personelleri, ulusal medya yüzü olarak tanınırlığı bulunan medya mensupları, iletişim fakültesi ve hukuk fakültesi hocaları yer aldı.

"Adalet ve Medya İlişkisi" panelinde konuşma yapan Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, eski yargı sisteminin geride kaldığını belirterek, bu panelin Adalet ve Medya ilişkisini ele almak için önemli bir adım olduğunu vurguladı.

"BEN BU MEKANDA 25 YIL ÖNCE YARGILANDIM"

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, başörtüsü özgürlüğünü savunduğu için 25 yıl önce Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargıldığını belirtti. "Bahçeşehir Üniversitesi'nin bulunduğu bu mekan

daha önce Devlet Güvenlik Mahkemesi'ydi. Burada, başörtüsüne özgürlüğü savunduğumuz için genç bir avukat olarak iddianameyle karşı karşıya kalmıştık. Askeri bir Hakim ve üç üye ile yargılanmıştık. Bugün ise aynı mekanda, Türkiye Yüzyılı'nı inşa edecek gençlerin eğitim gördüğü bir yuvada, sanık değil, Adalet Bakanı olarak bulunmaktan memnuniyet duyuyorum" dedi.

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, Türkiye'yi yüksek standartlı bir demokrasiye kavuşturma mücadelesini birlikte sürdüklerini ve Türk Yargısı ile Medyasının geçmişle kıyaslandığında büyük ilerleme kaydettiğini vurguladı. "Ülkemize haksızlık yapılmaması gerektiğini belirtmek isterim. Çok önemli mesafeler aldık" ifadelerini kullandı.

"VESAYETÇİ YARGI SİSTEMİNİ GERİDE BIRAKTIK"

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, 15 Temmuz hain darbe girişiminde Yargı Mensuplarının Adliyelerde gösterdiği mücadeleyi anlatırken "Türk yargısı geçmişte 27 Mayıs, 12 Eylül, 28 Şubat gibi dönemlerde demokrasinin yanında değil darbelerin yanında yer alarak vesayetçi bir sistem oluşturdu. Ancak bu yargı sistemini geride bıraktık" dedi.

Bakanımız, 15 Temmuz'da Türk Yargısının milletin yargısı olduğunu kahramanca gösterdiğini ve Yargı Mensuplarının darbecilere karşı mücadele

ederken milletle birlikte hareket ettiğini vurguladı. "Darbecileri gözaltına alarak yargı önünde hesap vermelerini sağladılar. Milletin hakkını ve hukukunu korudular. Vesayetçi anlayışın yargıya verdiği zararları geride bıraktık. 15 Temmuz'daki sınav, yargının vesayetçi anlayışla mücadele ettiğini ve milletiyle beraber hareket ettiğini gösterdi" şeklinde konuştu. Ayrıca, Türk Yargısının geçmişte vesayetçi anlayışla hukuk sistemine zarar verdiğini ancak artık bu yaklaşımın sona erdiğini belirtti. "15 Temmuz'da verdiğimiz sınav, yargının vesayetçi anlayışla mücadele etme konusundaki kararlılığını ve milletle beraber hareket etme yeteneğini ortaya koydu. Bu, gerçekten takdire şayan bir başarıydı" dedi.

"HEM MİLLETİMİZİ AYDINLATIYOR HEM DE DÜNYAYA MESAJ VERİYOR"

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, Türk Medyasının geçmişte 12 Eylül, 28 Şubat ve 27 Mayıs gibi dönemlerde darbelerin sözcülüğünü yaparken, 15 Temmuz'da yargı ve milletle birlikte kahramanca mücadele ettiğini belirterek "15 Temmuz hain darbe girişiminde, medyamız canlı yayınlar yaparak Milli İradeye sahip çıktı ve milletin meydanlara inmesinde büyük rol oynadı" dedi.

Ayrıca, Filistin'de yaşanan soykırımı uluslararası arenada gündeme getiren Türk Medyasının, uluslararası hukukta önemli kanıtlar sağladığını

vurguladı. "Türk Medyası, hem milletimizi aydınlatıyor hem de dünyaya mesaj veriyor. Filistin'de mazlumların hakkını korumak için tarihe geçecek belgeler sağladık" ifadelerini kullandı. Adalet Bakanımız, medyanın demokratik süreçlerdeki kritik rolünü ve dezenformasyonla mücadeledeki önemini dile getirdi.

"ADALET İNSAN ONURUNU KORUMAKTIR"

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, Hz. Mevlana'nın deyişiyle "Her şeyi yerli yerine koymak" gerektiğini vurgulayarak adaletin insan onurunu koruyan bir denge ve toplumsal barışın teminatı olduğunu ifade etti. "Adaletin tecelli edebilmesi için Hakimlerimizin haklının sesini duyabilmesi gerekmektedir" dedi. Yapay zekanın

yargıda kullanım imkanlarına değinen Bakanımız, UYAP sistemimizin dünyadaki en gelişmiş yargı ağı sistemi olduğunu ve bu alanda hazırlıkların devam ettiğini belirtti.

Elektronik duruşmaların hem ceza hem de hukuk davalarında yaygınlaştırılacağını ve adalete erişimin kolaylaştırılacağını vurguladı. Yargı Reformu Strateji Belgesinde yer alan hedefler doğrultusunda, mevzuatın sadeleştirilmesi ve son 22 yılda temel mevzuatın yenilenmesi sürecinin tamamlandığını açıkladı. "80 yıllık kanunlarımızı yeniledik; önemli olan bu kanunların iyi uygulanmasıdır" dedi.

Adalet Bakanımız, en iyi kanunların kötü uygulayıcıların elinde bozulabileceğini ve sadece temel mevzuatın yenilenmesinin yeterli olmadığını belirtti. Hakim ve Cumhuriyet Savcılarının Anayasal ilkeleri göz önünde bulundurarak kanunları uygulamaları gerektiğini ifade etti. Anayasamızın darbe Anayasası olmasının yargı sisteminde sorunlara yol açtığını ve yapılan Anayasa değişikliklerinin vesayetçi ruhu azaltmayı hedeflediğini vurguladı. Yönetim reformu da dahil olmak üzere, Anayasada gerçekleştirilen reformların küçümsenemeyecek nitelikte olduğunu sözlerine ekledi.

"YENİ BİR ANAYASAYA İHTİYACIMIZ VAR"

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, basınla ilgili önemli Anayasa düzenlemeleri yaptıklarını belirtti.

"Basın araçlarına el konulamayacağı düzenlemesi 2004 yılında Anayasa değişikliğiyle hayata geçti. Düşünce ve ifade özgürlüğünü genişleten düzenlemeleri hem Anayasal hem de alt düzeyde uygulamaya koyduk" dedi.

Basın özgürlüğü konusundaki çabaların önemine vurgu yapan Bakanımız, "Türk Ceza Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu ve Basın Kanunu'nda eleştiri sınırını aşmayan düşünce açıklamalarının suç teşkil etmeyeceğini düzenledik" ifadelerini kullandı. Bu düzenlemelerin ülkemizin demokratik hukuk devleti ilkesini güçlendirmeye yönelik olduğunu belirten Bakanımız, "Türkiye Yüzyılı'nın eşiğindeyiz. Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına adım attığımız bu günlerde, demokratik, sivil ve katılımcı bir Anayasa ile ilerlememiz gerekiyor" dedi.

Yeni bir Anayasa ihtiyacını vurgulayan Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, "Darbelere geçit vermeyen, 10 yılda bir muhtırayla darbeleri önleyen ve demokrasimizi güçlendiren yüksek standartlı bir demokrasi için yeni bir Anayasa gereklidir" şeklinde konuştu. "Parlamentoda bu uzlaşma gerçekleşirse milletimizden takdir toplayacak, aksi halde milletimiz bunun cevabını yeri geldiğinde verecektir" ifadelerini ekledi.

"YARGIDA ÇÜRÜME VAR DEZENFORMASYONU BİLİNÇLİ"

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, Medya

ve Adalet ilişkisinin önemini vurgulayarak, sosyal medyada yargıya ilgili yapılan yorumların dezenformasyon içerdiğini belirtti. "Yargı kararları verildikten sonra eleştirilebilir; bu eleştiriler yargı kalitesini artırabilir. Ancak, istinaf ve temyiz süreçleri tamamlanmadan medya önünde yapılan eleştiriler ve itiraz süreci değerlendirilirken yargının çürüme varmış gibi gösterilmesi kasıtlı dezenformasyon olarak görülüyor" dedi.

Adalet Bakanımız, iyi niyetli eleştirilere saygı duyduklarını ancak soruşturma ve yargı süreçlerinin gizliliğinin korunması gerektiğini belirtti. "Soruşturma aşamasında delillerin karartılmaması önemli. Medyanın, yargı süreçlerini bilmeden olaylara dair haber yapması yargıya olan güveni zedeleyebilir" ifadelerini kullandı.

Ayrıca, sosyal medyanın yargı mensuplarının kararlarıyla ilgili farklı yorumlara neden olarak yargıyı yıpratıldığını belirten Bakanımız, masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkının korunması için önemli mevzuat değişiklikleri yaptıklarını açıkladı. "Soruşturmaya yer olmadığına dair karar verme müessesesi ülkemizde yoktu, bunu mevzuatımıza ekledik. Bu sayede, ciddi delil olmadan soruşturma açılmadığında kişilerin lekelenmesini önüyoruz" dedi.

"DÜŞÜNCE VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN BİR SINIRI VAR"

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırlarının olduğunu belirterek, bu özgürlüklerin kişilik haklarını ihlal etmemesi gerektiğini vurguladı. "Bu sınırlar, kişinin kendi kişisel görüşüne göre değil, evrensel hukuk ve bizim hukukumuz çerçevesinde belirlenmiştir" dedi. Sosyal medyada suç işlenmesinin önüne geçmek için teknolojik imkanların kullanılacağını ifade eden Bakanımız, "Sosyal medya bir suç işleme alanı değildir. Gerçek hayatta suç olan fiillerin sosyal medyada gerçekleştirilmesi düşünce özgürlüğü olarak kabul edilemez. Kişilik hakkını korumak hukukun en önemli görevidir ve insan onurunu korumak adaletin temel unsurudur" şeklinde konuştu.

Adalet Bakanımız, sosyal medyada dezenformasyonun vatandaşları mağdur ettiğini ve bunun önüne geçmek için mücadele

edilmesi gerektiğini belirtti. "Sosyal medyada yayılan yanlış bilgiler, masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkını zedelemekte. Bu nedenle, sosyal medya platformlarının Türk hukuk sistemine uyum sağlaması ve dezenformasyonla mücadele etmesi zorunludur" ifadelerini ekledi.

"SOSYAL MEDYA ŞİRKETLERİNİN TÜRK YARGI SİSTEMİNE UYMA ZORUNLULUĞU VAR"

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, sosyal medya şirketlerinin Türk hukuk sistemine uyma zorunluluğunu vurguladı. "Türkiye'de yayın yapan şirketler, Türk kanunlarına saygı göstermek zorundadır. Sağladıkları mecra nedeniyle insanlara zarar verenler sorumlu tutulmalıdır" dedi.

Basın için bu sorumluluğun varlığını belirten Bakanımız, sosyal medya şirketlerinin hukuki sorumluluklarının olmadığını düşünmenin yanlış olduğunu ifade etti. "Dakika başı dezenformasyonla karşı karşıyayız. 5 yıl önce bitmiş bir olayla ilgili yanlış görüntüler yayılıyorlar. Örneğin, Ceren Özdemir balerin kızımızın Ordu'da yaşadığı katliam sonrası yanlış bilgi paylaşıldı ve olay müdahale edildi," şeklinde konuştu.

Yalan haberlerin toplumu yanıltarak adalet sistemimize zarar verdiğini belirten Bakanımız, "İletişim Başkanlığımızın doğru bilgilendirme konusundaki katkısı çok önemli. Yalanın alıcısı daha fazla oluyor. Yıllık 12 milyon karar veriliyor ve birkaç olumsuz karar tüm sistemi eleştirmeye yol açıyor" dedi.

Adalet Bakanımız, doğru bilgi ve haklı eleştirilerin desteklenmesi gerektiğini, ancak dezenformasyonun adaleti zedelediğini ifade etti. "Hep birlikte kamu hizmeti yapıyoruz. Yargı ve medya mensuplarımız kritik görevlerini yerine getiriyor. Bu görevleri ifa ederken adaletle medya ilişkisini zaman zaman masaya yatırmamız gerekli" dedi.

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ, panel boyunca yapılan söyleşilerde konuşulan konularla ilgili Adalet Bakanlığı açısından değerlendirmeler yaparak panele katkı sağladı. Paneli tam zamanlı takip ederek notlar tutan Adalet Bakanımız, tüm katılımcılara teşekkür ederek aile fotoğrafı çekti. ■

CUMHURBAŞKANIMIZ SAYIN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'A TABLO TAKDİM EDİLDİ

28'inci Dönem İstanbul Adli Yargı Hakim Adayı Emine TAGIL, Adalet Akademisinde düzenlenen resim kursunda yapmış olduğu tabloyu Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'a takdim etti. ■

HSK ÜYESİ PROF. DR. ÇETİN ARSLAN'NIN İSTANBUL ADLİYESİ ZİYARETİ

İstanbul Adliyesine ziyaret gerçekleştiren Hakimler ve Savcılar Kurulu Üyesi Sayın Prof. Dr. Çetin ARSLAN, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Akın GÜRLEK ve İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN tarafından ağırlandı. HSK Üyesi Sayın Prof. Dr. Çetin ARSLAN yapılan samimi görüşmelerin ardından adliyemizden ayrıldı. ■

PROF. DR. BİNGÜR SÖNMEZ İLE SARIKAMIŞ HAREKATI SÖYLEŞİSİ

İstanbul Adalet Sarayı Mehmet Selim Kiraz Konferans Salonunda Kalp ve Damar Cerrahisi Sayın Prof. Dr. Bingür SÖNMEZ'in katılımıyla seminer düzenlendi. Adliyemiz imamı aynı zamanda Türk Dil ve Edebiyat Derneği Genel Başkan Yardımcısı Sayın Ahmet Nasuhi BAYRAKÇI'nın katkılarıyla, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Sayın Mehmet Ali KURT, Hakimler ve Cumhuriyet Savcıları, adliye personeli ve Şişli bölgesi okullarından öğrencilerin katılımıyla yapılan söyleşide Sarıkamış Harekatı anlatıldı ve şehitlerimiz rahmetle anıldı. ■

ADALET BAKAN YARDIMCISI SAYIN HURŞİT YILDIRIM'IN ADLİYEMİZİ ZİYARETİ

Adliyemize ziyarette bulunan Adalet Bakan Yardımcısı Sayın Hurşit YILDIRIM, Adalet Bakanlığı İcra İşleri Daire Başkanı Sayın Hasan ÖZÇELİK ve Sayın Ahmet PINAR ile İcra İşleri Daire Başkanlığı Tetkik Hakimi Sayın Koray ADIGÜZEL'i İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Akın GÜRLEK makamında misafir etti. Yapılan sohbetin ardından Adalet Bakan Yardımcısı Sayın Hurşit YILDIRIM ve beraberindeki heyet Adliyemiz İcra Daireleri ile Ek Hizmet binasında bulunan İcra Dairelerine ziyarette bulundular. İcra Dairelerinin genel durumu, işleyişi, fiziki şartları ve personelin çalışmaları hakkında bilgi alan heyet daha sonra adliyemizden ayrıldı. ■

ŞEHİT CUMHURİYET SAVCISI MEHMET SELİM KİRAZ'IN BABASI SAYIN HAKKI KİRAZ EVİNDE ZİYARET EDİLDİ

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Terör Suçları Soruşturma Bürosundan sorumlu İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekili Sayın Can TUNCAY ile İstanbul Cumhuriyet Savcısı Sayın Kayhan ÇETİN, Şehit Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim KİRAZ'ın Babası Sayın Hakkı KİRAZ'ı evinde ziyaret etti. Yapılan samimi sohbetin ardından İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekili Sayın Can TUNCAY, Sayın Hakkı KİRAZ'a plaket takdiminde bulundu. ■

112 ACİL SERVİS İSTASYONUNUN AÇILIŞ TÖRENİ YAPILDI

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Sivil Savunma ve Afet Acil Yardım Bürosu ile İstanbul Acil Sağlık Hizmetler Müdürlüğü'nün iş birliğiyle Adliyemiz bahçesinde inşa edilen Şişli 2 no'lu Acil Yardım İstasyonu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Akın GÜRLEK, İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN, İstanbul İl Sağlık Müdürü Sayın Doç. Dr. Abdullah Emre GÜNER, İstanbul Acil Sağlık Hizmetler Başkanı Sayın Dr. Abdurrahman KAVUNCU'nun beraber kestikleri kurdele ile hizmete açıldı. Heyet istasyonda incelemelerde bulunarak acil sağlık ekibine başarılı çalışmalar dileğinde bulundu. ■

2024-2025 ADLİ YIL AÇILIŞ TÖRENİ BAKIRKÖY ADLİYESİNDE DÜZENLENDİ

2024-2025 Adli Yıl Açılış Töreni, Bakırköy Adliyesi atrium alanında, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Hüseyin GÜMÜŞ ve Bakırköy Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Hazar Turan ALİM'in ev sahipliğinde gerçekleştirildi. Adli Yıl Açılış Töreni, Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve şehitlerimizin anısına yapılan saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile başladı. Bakırköy Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Hüseyin GÜMÜŞ konuşmasında

adaletin devletin temel taşı olduğunu, adalet sisteminin bağımsızlığına duyulan ihtiyacı ve yargı çalışanlarının fedakârlığını vurguladı. Hukuk reformları ve adaletin zamanında tecelli etmesinin önemine değinerek, terörle ve suçla mücadelenin kararlılıkla sürdürüleceğini belirtti. Şehit yargı mensupları ve 6 Şubat depreminde kaybedilen yargı çalışanları da rahmetle anıldı. Tören, kokteyl ile sona erdi. ■

VEDA

İSTANBUL İCRA DAİRELERİ BAŞKANI SAYIN MUHARREM TERZİ VE BAŞKAN YARDIMCISI SAYIN FARUK AYDIN'A VEDA TÖRENİ DÜZENLENDİ

Hakimler ve Savcılar Kurulu 2024 Yaz Kararnamesi kapsamında atamaları yapılan İstanbul İcra Daireleri Başkanı Sayın Muharrem TERZİ ve İstanbul İcra Daireleri Başkan Yardımcısı Sayın Faruk AYDIN için İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN ile İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Sayın Mehmet Ali KURT, ve İcra Daireleri personellerinin katılımıyla bir veda programı düzenlendi. Sayın Muharrem TERZİ ve Sayın Faruk AYDIN'a yapmış olduğu başarılı çalışmalardan dolayı plaket takdim edildi. ■

VEDA

YARGITAY ÜYELİĞİNE SEÇİLEN SAYIN ŞABAN YILMAZ VE SAYIN MURAT ÇAĞLAK'A VEDA YEMEĞİ

Hakimler ve Savcılar Kurulu kararı ile Yargıtay üyeliğine seçilen Sayın Şaban YILMAZ ve Sayın Murat ÇAĞLAK'a veda yemeği düzenlendi. Adalet Bakan Yardımcısı Sayın Mehmet YILMAZ ve İstanbul Yargı Teşkilatına mensup Cumhuriyet Başsavcıları, Adalet Komisyonu Başkanları, Cumhuriyet Başsavcı Vekilleri, Cumhuriyet Savcıları ve Hakimlerin katılımıyla düzenlenen veda yemeğinde konuşan İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Akın GÜRLEK, Yargıtay üyeliğine seçilen Sayın Şaban YILMAZ ve Sayın Murat ÇAĞLAK'a bugüne kadar yapmış oldukları çalışmalardan dolayı teşekkür ederek yeni görevlerinde başarılar diledi. ■

ÇALIŞTAY

YABANCI UNSURLU İŞ HUKUK SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLAR ÇALIŞTAYI DÜZENLENDİ

Türkiye Adalet Akademisi tarafından "Yabancı Unsurlu İş Hukuk Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar Çalıştayı" Adliyemiz Şehit Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim KIRAZ Konferans Salonunda gerçekleşti. İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN'un açılış konuşmasıyla başlayan çalıştay, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi Başkanı Sayın Doç. Dr. Seracettin GÖKTAŞ ve Adalet Akademisi Hakimi Sayın Ahmet Salih BAŞPINAR'ın sunumlarıyla tamamlandı. ■

VEDA

HSK YAZ KARARNAMESİ KAPSAMINDA ATAMASI YAPILAN CUMHURİYET SAVCILARINA VEDA YEMEĞİ

Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun 2024 yılı Yaz Kararnamesi kapsamında İstanbul Adliyesinde görevliyen yeni görev yerlerine atamaları gerçekleşen Cumhuriyet Savcıları için bir veda yemeği programı düzenlendi. ■

HAKİM VE SAVCI ADAYLARI, BEŞİKTAŞ - GÖZTEPE MAÇI VE MÜZE ZİYARETİNDE BULUNDU

24 Kasım 2024 tarihinde, İstanbul Adli Yargı Hakim ve Savcı Adayları için düzenlenen sosyal etkinlik kapsamında Beşiktaş-Göztepe Süper Lig karşılaşmasına katılım sağlandı. Etkinliğe, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Sayın Kemal AKTAŞ, Staj Koordinatörü Cumhuriyet Savcısı Sayın Hakan AKSOY, 13. Dönem (Avukatlıktan Geçiş) ve 27. Dönem (Mezun) Adli Yargı Hakim ve Savcı adayları katıldı.

Program, Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün ev sahipliğinde gerçekleştirilmiş olup, Göztepe maçı öncesinde, kulübün Yönetim Kurulu Üyelerinden Av. Altın MİMİR ve Prof. Dr. Işıl ZEYBEK'in katılımıyla Beşiktaş Jimnastik Kulübü Müzesi ziyaret edildi. Müze rehberi Zülal GÖK'ün eşliğinde düzenlenen turda, Kulübün tarihine ve farklı spor dallarındaki başarılarına dair bilgiler paylaşıldı. Katılımcılar, Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün köklü geçmişine tanıklık ederek kulüp kültürünü yakından tanıma fırsatı buldu. Etkinlik, Beşiktaş-Göztepe maçının izlendiği Beşiktaş Tüpraş Stadyumu'nda devam etti. Adaylar, Beşiktaş Jimnastik Kulübü tarafından ayrılan özel bölümde müsabakayı takip ederek keyifli anlar yaşadı. Maçın bitimiyle program sona erdi. ■

YARGITAY ÜYELİĞİNE SEÇİLEN SAYIN ŞABAN YILMAZ'A VEDA TÖRENİ DÜZENLENDİ

Hakimler Savcılar Kurulu tarafından Yargıtay üyeliğine seçilen Sayın Şaban YILMAZ'a Adliyemizde veda töreni düzenlendi. İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN, İstanbul Adalet Komisyonu Üyesi Sayın Ahmet Önder KOCADEMİR, İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Zafer KOÇ, İstanbul Anadolu Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Ahmet KAYA, Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Haydar MEMİŞ'in yanı sıra Cumhuriyet Başsavcı Vekilleri, Cumhuriyet Savcıları, Hakimler, adliyemizde görevli personel ve basın mensuplarının katılımıyla gerçekleştirildi. ■

İSTANBUL ADLİYESİNDE KURBAN BAYRAMI BAYRAMLAŞMA PROGRAMI GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Kurban Bayramı bayramlaşma programı Adliyemiz yemekhanesinde düzenlendi. Bayramlaşma törenine İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN, İstanbul Adalet Komisyonu Üyesi Sayın Ahmet Önder KOCADEMİR, İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekilleri, Hakim ve Cumhuriyet Savcıları ile adliye personelleri katılım sağladı. ■

28. DÖNEM HAKİM VE SAVCI ADAYLARI İLE TOPLANTI DÜZENLENDİ

28. Dönem Hakim ve Savcı Adaylarına yönelik İstanbul Adalet Sarayı Şehit Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim KIRAZ Konferans Salonunda düzenlenen toplantı, İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Şaban YILMAZ, İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Bekir ALTUN ve İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekili Sayın Murat ÇAĞLAK'ın katılımıyla gerçekleşti. Toplantıda Hakim ve Savcı adaylarına meslekle ilgili tavsiyeler verilerek mesleki tecrübeler aktarılmış olup, adaylık süreciyle ilgili istek ve şikayetleri dinlenildi. ■

OSMANLICA KURSU BAŞARI SERTİFİKALARI VERİLDİ

İstanbul Adliyesi Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından düzenlenen Osmanlıca kursunda başarılı olanlara düzenlenen program ile sertifikaları takdim edildi. ■

GAMBIYA HEYETİNİN ADLİYEMİZİ ZİYARETİ

Türkiye Adalet Akademisinin davetlisi olarak "İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku ile Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları ile Mücadele Eğitimi" kapsamında Türkiye'de bulunan Gambiya Yüksek Yargı Heyeti, İstanbul Adalet Sarayını ziyaret etti. İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Akın GÜRLEK tarafından makamda kabul edilen misafir heyete adliyemizin işleyişi, mimari ve UYAP sistemi hakkında bilgiler verildi. ■

HAYATİ İNANÇ SÖYLEŞİSİ

Avukatlığın yanında yayıncı, yönetici, denetçi, öğretmen, sunucu; hülasa kültür, sanat ve gönül insanı Sayın Hayati İNANÇ katılımıyla, İstanbul Adalet Sarayı Şehit Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim KIRAZ Konferans Salonunda bir söyleşi düzenledi. İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekili Sayın Abdullah Akın ÇİÇEK, Hakimler ve Cumhuriyet Savcıları, adliye personellerimizin katılımıyla yapılan söyleşide tarihimizin şiiirlerinden en güzel örneklerini okuyan Hayati İNANÇ, katılım sağlayanların zihinlerinde hoş bir seda bıraktı. ■

ADLİYEMİZ AD-KUR EKİBİ DEPREM ARAMA VE KURTARMA EĞİTİMİ ALDI

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz TUNÇ' un tensipleriyle; ülkemiz genelinde, teşkilatlarımızda faaliyete geçen Arama Kurtarma ekiplerinden İstanbul Adliyesi AD-KUR ekibi, eğitim çalışmalarına kalabalık bir ekiple devam ediyor. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Sivil Savunma ve Acil Afet Yönetim Bürosunun koordinasyonunda Adliyemiz Arama Kurtarma ekibi, en son AFAD İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Yeşilköy Yerleşkesi Afet Eğitim Merkezinde eğitim görmek üzere İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Sayın Abdurrahman ÜŞENMEZ'in katılımıyla adliyemiz protokol kapısından eğitimlerini tamamlamak üzere uğurlandılar. ■

armelson

TÜRKİYE'NİN YÜKSELEN DEĞERİ

NUSRAT-1915

MAYIN AVLAMA SONARI

TÜRKİYE'NİN İLK VE TEK MAYIN AVLAMA SONARI

Genel Özellikler

- Demirli ve Dip Mayınların Tespiti ve Sınıflandırılması
- ARMELSAN Sonar Performans Tahmin Aracı ile Entegrasyon
- Bilgisayar Destekli Algılama (CAD)
- Bilgisayar Destekli Sınıflandırma (CAC)
- 8 Knots'a Kadar Operasyonel Kabiliyeti
- Savaş Yönetim Sistemi, Gemi Veri Dağıtım Sistemi ile Entegrasyon
- Modüler ve Esnek Mimari
- Entegre Simülasyon Yeteneği

Yeni FİKİRTEPE

**BANKASIZ
KEFİLSİZ**

**PEŞİN ÖDEMELERDE
%20 İNDİRİM**

1,29 VADE FARKI

72 AY TAKSİT

YENİ FİKİRTEPE'DEN

Evinizi Alın, Geleceğe Güvenli Bir Yatırım Yapın

Anadolu Yakası'nın gözbebeği Kadıköy'ün merkezinde, Emlak Konut güvencesiyle ev sahibi olma fırsatını kaçırmayın. Avantajlı ödeme koşullarıyla yeni evinize hemen sahip olun, geleceğe güvenli bir yatırım yapın.

DETAYLI BİLGİ **444 36 55**

[f](#) [X](#) [v](#) [@](#) ekgyoas | emlakkonut.com.tr

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

EMLAK KONUT
— GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş. —
T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI TOKİ İSTİBAKIDIR